

PENTRU O AUTONOMIE LOCALĂ ȘI DESCENTRALIZARE REALĂ!

www.calm.md
www.facebook.com/calm.md
e-mail: info@calm.md

VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 3 (72), 2020

10 ani DE CALM, DE PLEDOARIE PENTRU AUTONOMIE!

CALM SUNTEȚI VOI! CALM SUNTEM NOI!

Zece ani în urmă s-a întâmplat un eveniment extraordinar și până în prezent de neimaginat: pentru prima dată în Republica Moldova, sute de primari cu viziuni diferite și din diferite partide s-au unit și au decis să creeze o organizație neafiliată politic, care să le reprezinte cu adevărat interesele generale și care să se focalizeze cu adevărat pe problemele concrete ale autorităților locale, descentralizare și autonomie locală.

Acest lucru părea imposibil și de necrezut într-o societate care până azi este profund dezbinată, dar NOI cu toții împreună am reușit. Am reușit și am demonstrat că și în Republica Moldova se POATE, că **PRINCIPIILE și VALORILE** există, nu mor și prezintă ceva, că anume la nivel local în rândul

primarilor/aleșilor locali există suficiență **CAPACITATE și CARACTERE**, care păstrează speranța și lumina în inimile cetățenilor pentru o viață mai bună.

Am reușit nu numai să cream această organizație, dar și să o dezvoltăm și să ne afirmăm pe plan național și internațional. Chiar dacă CALM a crescut și s-a dezvoltat într-o perioadă de permanente tulburări politice și sociale; chiar dacă s-au schimbat zeci de guverne cu lideri, în mare parte, aroganți și rupți de realitate; chiar dacă am trecut prin presiuni și atacuri enorme din partea guvernelor anterioare și acoliților lor cu înclinații/implicații banditești, deserviți cu ardore de unele instituții ale statului și așa zisele mass-media/jurnaliști lipsiți de demnitate și onoare profesională; cu toate încercările de a dezbina CALM, semnând vrajă și întunecând mințile unor colegi; chiar dacă până în prezent, observăm o totală neînțelegere a rolului

și esenței unei astfel de organizații de sistem cum este CALM și a unui dialog **INSITUȚIONALIZAT** cu ea **NOI AM REZISTAT TUTUROR PRESIUNILOR ȘI BORSETCILOR! TUTUROR TRĂDĂRIILOR!** (foarte puține, dar și de acestea au fost)!

Am rezistat și ne-am dezvoltat, anume datorită faptului că **NU AM TRĂDAT PRINCIPIILE ȘI VALORILE** puse la baza CALM-ului, nu am cedat din independența CALM-ului, nu am permis amestecul politicului, ne-am ascuns prin tufișuri și am apărat întotdeauna interesele generale ale APL, iar principalul: am simțit întotdeauna susținerea **VOASTRĂ, a membrilor CALM.**

Pentru aceasta, stimați colegi, primari și alți reprezentanți ai **APL, VĂ MUȚUMIM ȘI VĂ FELICITĂM!** De fapt, CALM sunteți VOI!

Continuare în pag. 2

EVENIMENTUL EDIȚIEI

LA MULTI ANI, CALM! 10 ANI, PENTRU O DESCENTRALIZARE ȘI AUTONOMIE LOCALĂ REALĂ!

La 21 martie 2020 s-au împlinit 10 ani de la constituirea Congresului Autorităților Locale din Moldova! Este un deceniu de când autonomia locală și interesele autorităților locale din Republica Moldova sunt apărate și promovate. Au fost multe încercări, dar prin unitatea noastră am demonstrat că suntem o forță de nestăvilit.

Le mulțumim aleșilor locali care acum zece ani au crezut în această idee, dar și tuturor celor care în această perioadă au îmbrățișat același crez! Vă promitem că și de acum înainte nu vom trăda angajamentele pe care ni le-am asumat și vom face tot ce depinde de noi pentru a fortifica autonomia locală, astfel încât cetățenii din comunitățile noastre să poată avea condiții decente de trai, aici, acasă! La mulți ani, CALM! La mulți ani, autonomie locală! La mulți ani, prieteni!

CE ÎNSEAMNĂ CALM PENTRU
PROMOVAREA DEMOCRAȚIEI LOCALE

3
PAGINA

CITATUL LUNII

Relația dintre autoritățile locale din România și Republica Moldova marchează anul acesta un deceniu. Congresul Autorităților Locale din Moldova și Asociația Comunelor din România au reușit să apropie primarii de pe cele două maluri de Prut. Ulterior în acest proces s-a implicat și Asociația Orașelor din România. În tot acest timp au fost stabilite relații de prietenie, efectuate schimburi de experiență și implementate diverse proiecte atât la nivel local, cât și național. În cadrul celei de-a XXIII-a sesiune a Adunării Generale a Asociației Comunelor din România (A.Co.R.), la care a participat și un grup de primari din Republica Moldova, președintele României Klaus Iohannis s-a adresat președintelui CALM, Tatiana Badan: „NU UITĂM NICIODATĂ DE VOI!!!”

Detalii de la eveniment,
în pagina

5

CALM SUNTEȚI VOI! CALM SUNTEM NOI!

Sfârșit. Început în pag. 1

Ce este CALM în prezent (succint și pe înțelesul tuturor):

- O organizație care reprezintă **GUVERNAREA LOCALĂ!** Membri ai CALM pot fi DOAR unitățile administrativ-teritoriale (sate, comune, orașe municipii. Inclusiv APL de nivelul II), în baza deciziei Consiliului local. La moment sunt peste 800 de membri (circa 90%)! Iar în ultima perioadă de timp, numărul cererilor de aderare este în creștere.

- Organele de conducere a CALM sunt formate pe criterii obiective și în baza unei largi reprezentativități politice, regionale și gender! **În CALM NU TREC ȘMECHERII și AMESTECUL POLITICULUI!** Pentru că membrii organelor de conducere NU sunt prosti și reprezintă toate forțele politice. Pentru că încrederea și respectul reciproc în cadrul CALM sunt fundamentale! Precizare valabilă pentru cei care continuă cântecul cu „politizarea”.

- CALM este unica organizație reprezentativă a APL din Moldova activă și recunoscută pe plan intern și extern. Un partener cu adevărat constructiv, firesc și deschis pentru cooperare al Guvernului și Parlamentului, precum și a tuturor forțelor

în sectorul dat. Vă mulțumesc stimați colegi pentru munca DVS!

Privind rezultatele obținute, este mult de spus, sunt cunoscute și nu cred ca este cazul (au fost raportate cu diferite ocazii). Dar cred că principalul rezultat este faptul că CALM a demonstrat că în Republica Moldova **SE POT UNI** toate forțele sănătoase! În jurul unei idei **SĂNĂTOASE și COMUNE!** Idei care înseamnă: **INTERSEUL COLECTIVITĂȚII LOCALE ȘI AI CETĂȚEANULUI!** Iar expresia practică și pragmatică a acestei idei reprezintă: **DESCENTRALIZAREA ȘI AUTONOMIA LOCALĂ REALĂ!** De asemenea, comparativ cu 10 ani în urmă, totuși situația APL s-a schimbat spre bine (finanțe, competențe, salarii etc.), iar vocea APL deja se aude mai bine și NU mai poate fi ignorată!

În această zi, nu putem să nu ne amintim de cei care au contribuit esențial la crearea CALM și au demonstrat o înțelegere și înțelepciune exemplară la momentul respectiv, a necesității de unire și ulterior de sprijinire a procesului de consolidare a CALM. Unii dintre ei nu mai sunt printre noi, dar ne urmăresc de sus și nu vor fi niciodată uitați. În special, aș dori să ne amintim în această zi și să le aducem un omagiu următoarelor personalități: Vasile BALAN, Ion NEAGU, Igor

politice care cu adevărat se interesează de reforma administrației publice, descentralizare, consolidarea autonomiei locale și dezvoltare locală/regională. Principalul este să înțeleagă cât mai repede acest lucru. Iar, toate încercările și practica de a face referință la alte organizații și/sau de a crea niște organizații fantome, clone, politizate, pentru a diminua importanța CALM-ului, au eșuat și sunt contraproductive. CALM va continua să coopereze cu Guvernul și toate forțele sănătoase ale societății în vederea modernizării sistemului de administrație publică și dezvoltării locale.

- CALM este membru activ și cu drepturi depline în majoritatea structurilor europene și mondiale din domeniul APL. Printre acestea: CoE, UCGL, CEMR, NALAS, CORLEAP, ALDA. Am stabilit relații de parteneriat și cooperare cu asociații similare din România, Norvegia, Letonia, Ucraina, Lituania, Estonia, Rusia, Polonia, Franța, Cehia, Slovacia, Ungaria, Bulgaria etc.

- În cadrul CALM activează una din cele mai pregătite, profesioniste, multilaterale și dedicate echipe din Republica Moldova în domeniul APL! Echipă care cuprinde practic toate domeniile de specialitate, cu un potențial enorm de expertiză și care este gata să ajute atât membrii săi, cât și orice guvernare care dorește cu adevărat să miște lucrurile

MUNTEANU și echipei IDIS Viitorul, Valeria IEȘEANU, Ion STRATULAT, Grigore POLICIȘI, Dorin CHIRTOACĂ, Tatiana BADAN, Ștefan VLAS, Constantin COJOCARI, Gheorghe RĂILEANU, Alexei BUSUIOC, Tatiana ȚURCAN, Valentina CASIAN, Elena BODNARENCO, Iurie ȚAP, Nina COSITUC, Valentin GUȚAN, Vladislav COCIU, Nicolae TUDOREANU, Nina CERETEU, Larisa VOLOH, Nicolae GOTIȘAN, Rodica CUCERANU, Mihail CHEIBAȘ, Gheorghe OJOG, Valeriu MIȚUL, Ion TULBURE și mulți alți colegi care au fost și au rămas alături de CALM și de VALORILE promovate de această organizație, în pofida tuturor circumstanțelor (să mă ierte cei pe cine nu i-am menționat).

Un mulțumesc aparte și din tot sufletul prietenilor și partenerilor de dezvoltare ai CALM pentru sprijinul vital acordat în procesul de dezvoltare instituțională și în cele mai complicate perioade: UE, SUA, Norvegia, Elveția, Suedia, Slovacia etc., precum și personal: Dlui Emil DRĂGHICI și Dnei Mariana GĂJU (ACoR), Adi TEODOȘESCU și Ionel CHIRIȚĂ (AOR), Mudite Priede și Andris Janusleinis (Letonia), Elita Cakule și Bjoern RONGEVAER (Norvegia), Ghinka Chavdarova (Bulgaria), Kelmend Zajazi (Macedonia, NALAS), Hans Kohler (Austria).

Vă mulțumim mult tuturor! Să privim cu încredere și mult, mult, CALM în VIITOR!

**LA MULȚI ANI, CALM!
PENTRU O DESCENTRALIZARE
ȘI AUTONOMIE LOCALĂ REALĂ!**

Viorel FURDUI,
director executiv al CALM

ȘTEFAN VLAS: „GUVERNUL NU POATE CUNOAȘTE SITUAȚIA DIN TERITORIUL MAI BINE DECÂT APL”

Ștefan Vlas este unul dintre fondatorii Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM). În 2010, Ștefan Vlas, atunci în calitate de ales local al satului Sărata Galbenă, Hâncești, împreună cu alți colegi din Republica Moldova au întreprins o vizită de studiu în Bulgaria pentru a vedea cum funcționează o asociație reprezentativă a autorităților locale iar la întoarcere au creat CALM-ul. Ștefan Vlas este și primarul care ajuns în funcția de deputat a contribuit la descentralizarea Fondului Rutier, dar și la promovarea altor inițiative de facilitare a activității autorităților locale. În condițiile inițiativei Guvernului de a plafona unele taxe locale, fostul ales local și ales al poporului consideră că executivul nu trebuie să lipsească autoritățile locale de venituri.

Ce amintiri aveți legate de crearea CALM-ului?

Ștefan Vlas: Port în suflet un sentiment de mândrie că sunt unul dintre fondatorii CALM-ului. În 2010, împreună cu domnul Viorel Furduliu am organizat o deplasare a circa 30 de primari de la noi în Bulgaria, Sofia. A fost o vizită de studiu la asociația autorităților locale din Bulgaria. La întoarcere am fondat Congresul Autorităților Locale din Moldova. Aceasta era o necesitate impusă de timpuri deoarece APL se confruntau cu birocrăția impusă de guvernare, cu lipsa atenției guvernanților față de problemele APL, față de procesele de descentralizare. De fapt, se impunea crearea unei organizații care, practic, va lupta cu guvernarea centrală pentru a crea condiții mai favorabile pentru APL deoarece lipsa de finanțe, lipsa de proiecte, lipsa de descentralizare puneau APL într-o situație dificilă de a exista. Nu putem spune că am avansat tare mult în acest proces de descentralizare, dar oricum s-au făcut multe lucruri importante, iar CALM-ul a dovedit că este unicul pilon în sprijinul APL, colegii din cadrul CALM au reușit să realizeze foarte multe lucruri bune, în sprijinul comunităților locale.

A fost greu sau nu să convingeți să adere la această inițiativă și primarii care nu au văzut cum funcționează acest model din Bulgaria?

Ștefan Vlas: Nu a fost atât de greu deoarece majoritatea înțelegeau necesitatea consolidării eforturilor noastre. Bineînțeles că există acest conservatism al

nostru lăuntric și din acest motiv uneori este greu să implementăm ceva nou. Poate au fost și anumite momente de acest fel dar le-am depășit fără mari dificultăți. Important este că în toți acești ani Congresul Autorităților Locale din Moldova nu s-a implicat în jocuri politice, altfel murea ca și organizație. Până a fi creat CALM-ul noi am mai avut câteva asociații similare, dar toate s-au politizat și au dispărut.

Pentru a ne da seama cum au evoluat lucrurile, ce părgihii au astăzi APL și nu le aveau atunci când dvs erați primar?

Ștefan Vlas: Când eram în funcția de deputat, împreună cu CALM am încercat să promovăm interesele APL, să obținem mai multe facilități. Am reușit ca APL să aibă dreptul să se adreseze la Curtea Constituțională. Cred că cel mai important a fost totuși descentralizarea Fondului Rutier. Îmi amintesc cum mergeam la fiecare deputat în parte, îi sunam pe cumătrii celor care nu voiau și îi rugam să insiste pe lângă aceștia. A fost greu să-i convingem deoarece e greu să convingi oamenii să renunțe la niște sume care sunt în mâna lor. Știți cum era sistemul – vii cu noi, îți dăm o sută de mii să-ți faci drumul, nu vii – nu îți dăm nimic. Cred că cea mai mare realizare a CALM-ului este că s-a reușit descentralizarea Fondului Rutier în proporție de 50%.

Astăzi, APL au marea sarcină de a încerca minimalizarea răspândirii COVID-19. Au ele părgihii necesare și cum le-ar ajuta descentralizarea în asemenea situații de criză?

Ștefan Vlas: Descentralizarea i-ar da primarului părgihii reale pentru a se opune pandemiei, să contribuie cumva ca acest virus să nu se răspândească. În condițiile de astăzi aleșilor locali le este foarte greu să facă față situației. Sursele financiare sunt limitate. Ne-am confruntat în localitatea noastră cu gripa porcină și nici atunci primăria nu avea bani pentru a face față de sine stătător. În condițiile actuale e și mai greu, deși este foarte important ca primarii să nu lase mâinile în jos, să lupte pentru a convinge cetățenii să se subordoneze legislației și Comisiei speciale care stabilește anumite reguli de joc.

Înțelegem că, pe de o parte, avem foarte multe cerințe de la APL, pe de altă parte nu le dăm părgihii pentru a-și îndeplini aceste sarcini?

Ștefan Vlas: Nu, nu le dăm aceste părgihii. Înțeleg că acum primăriile iarăși au fost lipsite de anumite venituri, fiind plafonate anumite taxe locale. Nu este un lucru normal atunci când se intervine în treburile APL. Guvernul ar trebui să înțeleagă că țara va trăi bine atunci când se va da putere și autonomie APL, astfel încât ele singure să contribuie la dezvoltarea mediului de afaceri din teritoriu și să fie gospodari la ei acasă. **Atât timp cât Guvernul va avea grijă de orice localitate și sat, nu avem șansa să avansăm. Guvernul nu poate cunoaște situația din teritoriu mai bine decât APL.** Doar având o descentralizare reală vom putea atrage investitori și vom dezvolta satele, iar lucrurile să vor întâmpla așa cum ar trebui, adică de la sine, firesc.

ION STRATULAT: „DORESC CĂ APL SĂ SE CONSOLIDEZE MAI MULT ÎN JURUL CALM-ULUI PENTRU A PUTEA SĂ-ȘI SOLUȚIONEZE PROBLEMELE.”

Ion Stratulat a fost primar al orașului Orhei în perioada 2007-2011. Este unul dintre fondatorii Congresului Autorităților Locale din Moldova. La zece ani distanță de la crearea acestei asociații, Ion Stratulat spune ce au reușit autoritățile locale să obțină în această perioadă, dar și ce ar trebui să întreprindă acestea pentru a avea mai multe rezultate.

Cum au fost acești zece ani pentru autoritățile locale?

Ion Stratulat: Zece ani au trecut ca într-o poveste. Totuși, în această perioadă scurtă, o organizație atât de tânără a făcut atâtea lucruri care acum zece ani nici nu ne imaginăm că ar fi posibile. A fost consolidată o structură a autorităților publice locale, în deosebi a primarilor. În acea peri-

oadă era foarte dificil de obținut acest rezultat deoarece politicul pune mai multe piedici decât ne ajută. Cu toate acestea, au fost promovate proiecte de legi, proiecte de Hotărâri de Guvern în susținerea autorităților locale, modificate legi ce vizează finanțele publice pentru a extinde capacitățile APL. Totodată, deși am obținut aceste rezultate, consider că încă este mult de făcut. **Cu regret, lucrurile nu s-au schimbat atât de operativ precum am crezut noi deoarece politicul s-a implicat în activitatea CALM-ului și în multe cazuri nici nu a fost susținută această asociație atât de importantă pentru cetățenii Republicii Moldova. Fiecare forță politică dorea ca Congresul să-i fie o structură subordonată, să fie condus de un partid sau altul. Nu știu cum vor deurge lucrurile la această etapă deoarece deși au trecut deja patru luni, CALM-ul nu a avut încă o întrevvedere cu autoritățile care au venit la guvernare, nu s-au întâlnit încă pentru a se familiariza cu problemele care sunt la APL, ce ar propune acestea, deși primarii au crescut deja la un alt nivel calitativ.**

Autoritățile centrale merg în teritoriu și se întâlnesc acolo cu primarii. Este aceasta o soluție?

Ion Stratulat: Pentru a merge în teritoriu ar fi bine inițial de întâlnit cu conducerea CALM-ului. Dacă nu poate prima persoană, atunci reprezentanții ministerelor de resort ar tre-

bui să-și găsească timp pentru asociația reprezentativă a APL. Urmează să fie elaborată politica fiscală pentru anul viitor, în acest caz trebuie neapărat să ținem cont de opinia autorităților publice locale, pentru că acolo fierbe borșul, acolo sunt problemele. 80% dintre problemele ce sunt într-un stat democratic reprezintă și povara APL. Primarii sunt în prima linie cu cetățeanul, cu nevoile și bucuriile acestuia.

Chiar și acum, când a apărut acest virus, tot primarul e alături de cetățeni...

Ion Stratulat: În acest caz, mai ales că nu ne-am mai confruntat cu o asemenea problemă, trebuie să fie clar care este statutul APL, deoarece ei sunt responsabili de tot ce se întâmplă în teritoriu. Au autoritățile publice locale pârghii, mecanisme, surse financiare? Bineînțeles că nu. Atunci când a fost stabilită starea de urgență, în decizia adoptată trebuia să fie indicat mai clar care este rolul autorităților locale, a primarului.

Ce le doriți actualilor primari?

Ion Stratulat: Le doresc să depășească această nenorocire pe care o avem, să se consolideze mai mult în jurul CALM-ului pentru a putea să-și soluționeze problemele. Sunt sigur că capacitățile autorităților publice locale sunt satisfăcătoare pentru a face față așteptărilor cetățenilor. Trebuie să fie mai duri, dar corecți.

IGOR MUNTEANU: „CALM-UL ESTE O ASOCIAȚIE REPREZENTATIVĂ ȘI VIGUROASĂ, IAR GUVERNAREA LOCALĂ VA PUTEA OBTINE TOT CE-ȘI DOREȘTE NUMAI PRIN LUPTĂ, TRANSPIRAȚIE ȘI PROFESIONALISM.”

„CALM este sinonim pentru ideea de reziliență a colectivităților locale, iar oamenii care au decis să lupte pentru apărarea și dezvoltarea intereselor acestor comunități urbane și rurale merită respectul și admirația noastră”

Deputatul Igor Munteanu este mândru că să se numără printre cei care au inspirat înființarea Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) chiar de la începuturile acestei forme de aso-

ciate, insistând pe revenirea la raioanele de tip sovietic pentru că le suna în urechi cuvântul județe. Au lovit în autonomia locală, insistând pe convocarea unor alegeri noi, contând pe faptul că sub guvernarea comunistă toți primarii vor fi forțați să se facă comuniști din nou, peste noapte. Unii primari au început a șovăi, însă alții au chemat la unitate și solidaritate. Cei mai mulți dintre ei au protestat vehement contra unei restaurații roșii, generate de interesele PCR. În scurt timp a apărut și Liga națională a asociațiilor de primari (LNAP), care

ciere voluntară a puterilor locale. Făcând o scurtă retrospectivă a evoluțiilor legate de CALM, Igor Munteanu susține că guvernarea locală va putea obține tot ce-și dorește numai prin luptă, transpirație și profesionalism.

Contextul în care a fost creat CALM-ul...

Igor Munteanu a explicat că primele discuții despre necesitatea unei asociații a puterilor locale consolidate au apărut imediat după intrarea la guvernare a PCR, februarie 2001, liderul căruia a anunțat grav că nu va permite ca guvernul să fie al comuniștilor, iar autoritățile locale să aparțină partidelor de opoziție și că, „totul în RM trebuie să corespundă unei verticale a puterii”. Zis și făcut. Imediat după transmiterea acestui mesaj, guvernul central a început să lovească în primari pentru a-i forța să adere la PCR, folosindu-se de pârghia transferurilor financiare, controlul exercitat de raioane și dosarele procuraturii. Au lovit în

„CALM-UL ARE MISIUNEA PRIMARĂ DE A MENȚINE PRESIUNE ASUPRA PRIORITĂȚILOR DESCENTRALIZĂRII”

a devenit simbolul rezistenței pentru primari. Ulterior, primarii LNAP au declanșat un proces activ de consultări și formare profesională cu mai multe asociații profesionale reprezentând aleși locali în diferite state europene, inclusiv VNG (Asociația Municipality din Olanda), care a propus un model de instituționalizare durabilă a primăriilor din RM într-o asociație largă, recunoscută pe plan internațional și național, iar rezultatul acestei transformări este CALM, care s-a constituit în 2010. Notez că numele asociației mi-a venit după mai multe reflecții împreună cu colegii de la IDIS Viitorul, Viorel Furdui, Liubomir Chiriac, Veaceslav Ioni-

IURIE ȚAP: „DACĂ NŪ ERA CALM-UL, ACESTA TREBUIA INVENTAT”

Iurie Țap a fost primar al orașului Florești dar și deputat în Parlamentul Republicii Moldova. Este un promotor al descentralizării și consolidării capacităților autorităților locale. Iurie Țap explică de ce a fost necesară crearea Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) acum 10 ani și care este rolul asociației în procesul de consolidare a eforturilor colectivităților locale.

Crearea Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) a format premisele pentru o abordare sistemică a problemei descentralizării și consolidării autonomiei locale. Faptul că Congresul reprezintă acum nu doar primarii și nu doar Consiliile locale, ci și colectivitățile locale, îi oferă posibilitatea să fie exponentul acestor colectivități în raport cu autoritățile centrale ale statului, cu le-

gislativul și executivul. Pe parcursul anilor, de la independență încoace, autoritățile centrale neglijează, de fapt, transpunerea prevederilor constituționale privind descentralizarea statului, puterii și consolidării autonomiei locale. Sigur că în această perioadă de zece ani s-au realizat mai multe lucruri, iar CALM-ul a avut o influență majoră în acest proces, fie că vorbim de strategia de descentralizare, de implementarea noului sistem al finanțelor publice locale sau de extinderea drepturilor colectivităților locale și crearea anumitor instrumente financiare. Dreptul de a se adresa la Curtea Constituțională, de a schimba destinația terenurilor, mai multe posibilități în domeniul taxelor locale, ale patrimoniului, modalități de a spori veniturile -toate acestea s-au realizat sub presiunea Congresului Autorităților Locale din Moldova.

Formarea CALM-ului este importantă și din punct de vedere al consolidării eforturilor colectivităților locale, primarilor care sunt dispersați și pe care partidele politice încearcă să-i manipuleze în interese proprii. **De fapt, prin dezbinare le slăbești eforturile. În cazul dat,**

CALM este cel care îi coagulează, generalizează gândurile lor și le transpune adecvat în raport cu puterea centrală. E foarte importantă reprezentarea colectivităților locale la nivel european, în raport cu structurile europene și faptul că acestea, în parte și România, sprijină și promovează interesele colectivităților locale din Republica Moldova la nivel european. Dacă vorbim despre recomandările Consiliului Europei din 2012, 2017, 2018, atunci putem afirma că toate aceste eforturi ale CALM-ului s-au materializat.

Chiar dacă nu avem o descentralizare reală a puterii, dacă autonomia este blocată de lipsa resurselor financiare, oricum s-a făcut un pas enorm. La nivel de țară, la nivel de comunități se vorbește despre descentralizare, despre autonomie, ceea ce nu exista înainte.

Un dicton spune: „Satul sau orașul despre care nu se vorbește nu va fi construit niciodată.” Parafrazând, vom afirma că dacă nu se va vorbi despre descentralizare, despre consolidarea autonomiei locale, ele nu vor fi realizate, iar aici rolul CALM-ului este unul crucial. Dacă nu era CALM-ul acesta trebuia inventat.

IGOR MUNTEANU: „CALM-UL ESTE O ASOCIAȚIE REPREZENTATIVĂ ȘI VIGUROASĂ, IAR GUVERNAREA LOCALĂ VA PUTEA OBTINE TOT CE-ȘI DOREȘTE NUMAI PRIN LUPTĂ, TRANSPIRAȚIE ȘI PROFESIONALISM.“

ț, astfel încât atunci când ideea a prins, iar lucrurile s-au mișcat spre constituirea acestei noi organizații, noi, cei de la IDIS Viitorul, ne-am simțit bine, ca la nașterea unui copil. Nu a fost simplu deloc să convingi autoritățile locale să reziste tentației de a se plia sub interesele și modelul simplist al unei simple afiliere la partidul care i-a propulsat în alegeri, dar bunele practici europene și familiarizarea sistematică cu modelul de asociere și coordonare al unor asociații-surori din vecinătatea imediată a RM a demonstrat că investițiile făcute în CALM s-au meritat pe deplin. **CALM este sinonim pentru ideea de reziliență a colectivităților locale, iar oamenii care-au decis să lupte pentru apărarea și dezvoltarea intereselor acestor comunități urbane și rurale merită respectul și admirația noastră.**

„CALM-ul a avut o campanie bine gândită pentru a obține recunoașterea externă”

Toate aceste detalii sunt importante deoarece CALM-ul nu a apărut din aer, și nici nu a fost doar o expresie voluntară a dorinței de asociere a primarilor. Asociația a apărut în urma unei rezistențe organizate la o tentativă de restaurație în RM a unui regim, surd la ideea de integrare europeană și obsedat de mimarea unei legalități, care crea doar aparențele unei guvernări constituționale. Era o nevoie critică de unificare a tuturor eforturilor autorităților locale de I nivel și atunci au apărut și liderii care-au făcut acest lucru posibil. Trebuie să recunoștem, spune Igor Munteanu, că acțiunile sistematice ale celor care au constituit CALM au dat rezultate. Aceștia au conectat asociația la NALĂS – cea mai largă rețea de școli și centre de administrație publică din Europa Centrală și de Est cu sediul la Bratislava, au făcut să fie recunoscute meritele organizaționale și analitice ale CALM la nivelul de vârf al Secretariatului CPLRE (Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei) – autoritatea specializată în descentralizare și

bastion al rezistenței, expertizei și consultărilor sistematice asupra procesului de descentralizare atât pentru primarii din RM, cât și pentru partenerii pentru dezvoltare ai țării noastre, o recunoaștere meritată.

Igor Munteanu, astăzi deputat în Parlamentul RM, care a fost însăși și fondatorul unuia dintre cele mai cunoscute institute de cercetare (think tanks) din Republica Moldova, IDIS Viitorul, susține că rezultatele atinse de CALM trebuie să fie evaluate în contextul democratizării și europenizării din RM. Atunci când RM se apropie de Europa, observăm cum activitățile CALM exercită impact și capătă rezonanță națională, iar atunci când RM lunecă de pe cărarea spre Europa, CALM este prima asociație de care se împiedică guvernarea, este țina predilectă a trollilor de partid și a oficialilor care se simt afectați de criticile obiective ale primarilor. Personal, susține Igor Munteanu, consider rolul CALM deosebit de important din momentul în care Guvernul RM a acceptat să-și coordoneze prioritățile cu autoritățile locale asociate la CALM prin intermediul unei Comisii Paritare. Din păcate, însă, **această Comisie Paritară a funcționat doar vreo câțiva ani, a avizat sute de hotărâri de guvern și politici susținute de ministerele lui, iar atunci când forțele politice care au considerat că această Comisie nu mai reflectă prioritățile lor au anulat-o, CALM s-a retras spre alte forme de organizare a corpului de aleși locali, în așteptarea unor tipuri mai bune, mai favorabile descentralizării efective a puterii în stat. Deosebit de important este, în opinia deputatului Igor Munteanu, care este astăzi și Vicepreședintele Platformei DA (“Demnitate și Adevăr”) faptul că acest Congres (CALM) al puterilor locale este recunoscut astăzi în calitate de “broker neutru” al intereselor generale al colectivităților teritoriale din RM, un forum inclusiv și reprezentativ, profesionist și echidistant, accesibil pentru orice fel de primari, indiferent de afilierea lor politică sau identitățile național-culturale. Astăzi, în CALM se regăsesc primari din toate partidele și de toate orientările ideologice.**

ajuns la mai multă bunăstare și echilibru politic vecinii noștri imediați, România, Polonia, Slovacia, Cehia, dar nu se știe exact care-i traiectoria politică care poate scoate din fundătura economia și societatea din Republica Moldova. Știm de asemenea că europenizarea

nu vine niciodată peste noapte, și că la baza succeselor reputeate de vecinii noștri stă munca, transpirația și investițiile în puterea colectivităților locale de a rezista activ provocărilor. Din această perspectivă, CALM are o misiune deosebită – cea de a crea capacități suficiente și necesare pentru ca primarii noi aleși să genereze rezultate mai bune, să fie un model de asiduitate profesională, etică și loialitate față de cetățeni. În al doilea rând, CALM poate genera și distribui practici pozitive și altor aleși locali, și nu doar din Republica Moldova, devenind astfel un furnizor de cunoștințe, un soft-power prin care oamenii buni pot fi folositori în ceea ce pot face și altor țări, altor națiuni. În al treilea

de încurajat să fie în continuare strategic, cât mai eficient, cât mai pragmatic și mai competent pe domeniile pe care le gestionează cu dedicație.”

Igor Munteanu consideră Congresul Autorităților Locale din Moldova un actor conștient de propriile

ția absurdă în care în cele mai multe din localitățile rurale suprafețele agricole se folosesc extrem de insuficient – unele localități din Strășeni nu sunt prelucrate nici măcar 20% din terenurile cu destinație arabilă pentru că legislația existentă nu prevede nici un me-

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR
LOCALE DIN MOLDOVA

**PRIMARI
SUNT ALEȘI DIRECT
ȘI MERITĂ RESPECT!**

rând, CALM trebuie să reprezinte o bază de date unică, un tezaur de experiențe colective, care se va reînoi la fiecare nou mandat de aleși locali, dar care nu va uita riscurile unor verticale ale puterii, de care trebuie să ferească puterile locale și contra cărora trebuie să fie suficient de bine echipat pentru a le nimici în fașă. Această sarcină impune obligația pentru CALM de a stabili o agendă credibilă de acțiuni și strategii de promovare a mecanismelor descentralizării efective în finanțe, competențe legale, forme de asociere și cooperare inter-comunală, asistență la scrierea de proiecte europene, etc.

Deputatul Igor Munteanu a amintit că atât administrațiile locale, cât și guvernele se schimbă cu regularitate și adeseori interesul pentru o agendă legată de descentralizare nu este atât de clară, nu este bine pronunțată sau asumată de către guverne. „În aceste condiții, CALM-ul are misiunea istorică de a menține puterea sa de presiune și persuasiune asupra priorităților reale ale procesului descentralizării, nu doar de a presa ocazional sau haotic, dar și de a ținti cu soluții, fezabile, politici de armonizare a intereselor locale cu cele naționale. **Consider astfel că anume Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), la vârsta pe care o împlinește, trebuie de felicitat și în același timp**

interese și de parcursul pe care trebuie să-l urmeze Republica Moldova pentru a performa și că nu poate lăsa pe mâini străine drapelul autonomiei locale obligatorii pe plan sub-național. Chiar dacă anumite guverne se arată a fi mai opace, mai buimace sau mai puțin interesate de efectele descentralizării, CALM are obligația de a construi în opinia publică percepția pozitivă de a investi în guvernare locală credibilă, eficientă și aflată sub responsabilitatea controlului public. Potrivit deputatului, la dispoziția primarilor sunt multe instrumente de presiune, este și opinia publică, este și voința colectivităților regionale, iar UE tratează cu foarte multă atenție toate mesajele și procesele care implică colectivitățile locale. „Nu în ultimul rând, ar trebui să menționăm că în ultima vreme, datorită stângăciilor și erorilor guvernului central, **UE vorbește destul de apăsător despre voința de a reorienta finanțările sale către autorități locale pentru că are mai multă încredere în forța reprezentativă a acestora și pentru că acest lucru poate responsabiliza și guvernele naționale de buna cheltuire a fondurilor europene, de bună guvernare și de faptul că toți banii care vin din partea UE trebuie să fie sub un control și o monitorizare atentă.**”

„Problema nu este doar într-o tabără, ci este comună și doar accentuând dorința de colaborare dintre guvernul central și asociația reprezentativă a puterilor locale, doar aducând practici pozitive care să permită APL să folosească cu mai multă eficiență competențele proprii, putem să ajungem la un nivel de bunăstare, așteptat de populație”

Igor Munteanu a reiterat că la momentul actual, descentralizarea reprezintă un element al modernizării accelerate a statului și societății. „Guvernarea actuală este în continuare extrem de centralizatoare și preferă să gestioneze în nume propriu resursele locale, fără a lua în considerare varietatea de opțiuni care ar putea să optimizeze administrarea acestora.” Drept exemplu, deputatul a prezentat felul în care sunt administrate exploatarea miniere, carierele, aflate la balanță locală, dar taxate numai în beneficiul autorităților raionale. Un alt exemplu ține de modul în care parcelarea și fragmentarea terenurilor agricole a creat situ-

canism care ar permite autorităților locale să repună în procesul agricol terenuri lăsate în parajiste, sub propria răspundere și în gestiune publică. Drept urmare – primăriile se confruntă cu un deficit constant de resurse bugetare, iar populația pleacă de sărăcie în căutarea unor locuri de muncă în străinătate. „Aceste curențe legislative creează probleme grave, înăsprind condițiile de exercitare a puterii locale și sporind neîncrederea cetățenilor în competențele autorităților locale.”

Din această perspectivă, Igor Munteanu consideră că sunt multe restanțe neonorate de guvernul central, dar și de Parlamentul RM, în raport cu autoritățile locale. Aceste restanțe trebuie lichidate. Totuși, nu ar trebui să evităm și cealaltă jumătate a paharului. Trebuie să recunoaștem, susține Igor Munteanu, că și primarii nu întotdeauna sunt capabili să ia decizii eficiente în vederea mobilizării unor soluții de bună guvernare locală. Problema nu ține de numărul de mandate exercitate de primari, deși uneori experiența este un avantaj, dar ține în primul rând de voința de a prelua rapid și eficient practicile care pot face minuni la gestionarea activelor, resurselor și necesităților locale” Eu cred, susține deputatul Igor Munteanu, că singura alternativă reală pentru Republica Moldova este **conectarea plenară la spațiile comunitare ale Uniunii Europene, asta-i singurul model prin care putem îmbunătăți viața și șansele cetățenilor acestei țări de a trăi acasă în bunăstare și siguranță.”**

În contextul în care aleșii locali sunt la început de mandat, Igor Munteanu le-a dorit să fie harnici, solidari, să învețe repede cum pot să reprezinte mai bine interesele colectivităților pe care le-au câștigat de partea lor în alegeri și să construiască proiecte pozitive care să angajeze cetățenii într-o comunicare permanentă cu primăriile. „Să nu se lase pe o ureche ca cineva să le rezolve problemele pentru că, în această situație complexă și confuză adeseori, plină de crize și de provocări, primarii sunt cei care pot să construiască la nivel local, șanse pentru toată comunitatea.”

Ana MORARU,
Serviciul de Comunicare
al CALM

autonomie locală al Consiliului Europei. În scurt timp, CALM a devenit o asociație faimoasă în Europa de Est, comparabilă cu și aflată într-o cooperare activă cu cele mai multe dintre asociațiile similare din statele vecine: România, Ucraina, Statele Baltice. CALM a devenit un

Potrivit lui Igor Munteanu, CALM are o misiune de la care nu trebuie să renunțe și care poate mobiliza resurse și oameni de calitate excelentă. CALM este campionul descentralizării puterii într-o perioadă complicată sub aspect politic și geopolitic. Știm cum au

ELENA BODNARENCO: „AM VĂZUT CĂ GUVERNĂRILE SE SCHIMBĂ DAR CALM-UL RĂMÂNE ACELAȘI“

Elena Bodnarenco a fost primar al orașului Soroca în perioada 2011-2015 și deputat în Parlamentul Republicii. Chiar și atunci când a devenit ales al poporului, Elena Bodnarenco a rămas alături de autoritățile locale și a făcut eforturi pentru ca acestea să aibă mai multe pârgii și mai multe resurse pentru a dezvolta localitățile pe care le reprezintă.

Elena Bodnarenco a fost aleasă în 2011 în calitate de primar al orașului Soroca și tot în acel an s-a alăturat Congresului Autorităților Locale din Moldova. În cei trei ani și jumătate ai mandatului de primar s-a implicat plener în activitatea CALM, acolo unde spune că a găsit o familie mare, deschisă, un bun prieten pentru fiecare primar, indiferent din ce partid era acesta. „Am fost ajutați și la orice întrebare pe care o aveam primeam sfaturi profesioniste, ceea ce este extrem de important, mai ales pentru primarii la primul mandat. Am continuat conlucrarea mea cu CALM după ce în 2015 am devenit deputat în Parlamentul RM și președintele Comisiei Administrație Publică, Mediu și Schimbări Climatice.» **Elena Bodnarenco își amintește că împreună cu CALM-ul a participat la îmbunătățirea cadrului legal pentru APL și dezvoltarea autonomiei locale. „Am reușit să modificăm mai multe acte legislative și consider că ele pot fi cu certitudine considerate drept victorii ale CALM și primarilor din RM. Printre acestea este vorba de o nouă formulă a finanțării primăriilor, de extinde-**

rea atribuțiilor APL de nivelul I, de autofinanțarea muncii funcționarilor publici și persoanelor cu demnitate publică, mai decentă comparativ cu ceea din perioada anilor 2010 -2015.»

Totodată, s-a reușit introducerea expertizării obligatorii de către CALM a actelor legislative din domeniul APL. „Chiar dacă întotdeauna ne dorim să înregistrăm mai multe rezultate, să avem mai multe înlesniri totuși, consider că acești zece ani ai CALM-ului sunt o perioadă foarte decentă pentru APL.“

Elena Bodnarenco s-a arătat convinsă de faptul că organele administrației publice locale de nivelul I, primăriile satești, fără existența CALM-ului, fără implicarea CALM-ului în rezolvarea problemelor lor, în îmbunătățirea legilor, niciodată nu ar fi avut posibilitatea să aibă rezultatele pe care le au acum. „Am în vedere îmbunătățirea cadrului legal, consultările pe care le oferă CALM-ul, schimbul de experiență între APL de nivelul I aici, în țară, dar și peste hotarele ei, deoarece CALM-ul a devenit un partener sigur și de calitate în raport cu mai multe organizații similare din diverse țări europene, dar și din fosta Uniune Sovietică.“

Fostul ales local și deputat consideră că toate acțiunile întreprinse până la moment sunt foarte binevenite în procesul de dezvoltare a autonomiei locale, dar și a administrației publice locale din țară. „Foarte multe proiecte au fost aduse în țară prin intermediul conlucrării CALM-ului cu diverse structuri, de care au beneficiat și primăriile satești. Foarte multe primării au fost atrase în aceste proiecte și au primit investiții, sponsorizări. Se face un lucru enorm. Nu știu când se odihnesc colegii noștri din cadrul CALM-ului, ei întotdeauna sunt pe drumuri, ei întotdeauna sunt la sfat cu colegii. De fapt, CALM a reușit ca acest domeniu să fie auzit, atât prin intermediul diverselor surse mass-media, cât și prin intermediul ziarului CALM. Este o premieră în istoria contemporană a RM ca autoritățile locale să aibă un ziar independent față de toate guvernările – „Vocea Autorităților Locale“. Noi am văzut deja că guvernările se schimbă dar CALM-ul rămâne același, își păstrează menirea lui de a păzi și de a promova interesele autorităților publice locale.»

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI KLAUS IOHANNIS CĂTRE PREȘEDINTELE CALM TATIANA BADAN: „NU UITĂM NICIODATĂ DE VOI“

Un grup de primari din Republica Moldova a participat la cea de-a XXIII-a sesiune a Adunării Generale a Asociației Comunelor din România (A.Co.R.). Evenimentul cu genericul „Satul românesc, parte integrantă a ruralului european” s-a desfășurat în perioada 16-19 februarie, la București și a fost moderat de președintele A.Co.R. Emil Drăghici. Alături de aleșii locali din cele două state, la lucrările Adunării Generale au participat președintele României Klaus Iohannis, premierul Ludovic Orban, viceprim-ministrul Raluca Turcan, miniștri și secretari de stat. Reprezentanții autorităților centrale de la București au răspuns la întrebările aleșilor locali și i-au asigurat de toată susținerea în procesul de dezvoltare a comunităților locale.

În alocuțiunea sa, președintele României Klaus Iohannis a felicitat A.Co.R pentru organizarea evenimentului, dar și pentru cele peste două decenii de activitate. „Sunteți una dintre vocile reprezentative ale administrației românești iar forța Dvs este dată atât de faptul că administrați cu iscusință aproape jumătate din populația României, cât și de capacitatea de a acționa împreună pentru

binele comun.” Președintele a reiterat faptul că dezvoltarea comunităților locale nu poate fi realizată în absența fondurilor care nu doar că trebuie să fie suficiente pentru a acoperi nevoile de pe plan local, ci trebuie să aibă și o alocare predictibilă. Klaus Iohannis a vorbit despre programele de care beneficiază APL din România și care aduc beneficii comunităților locale, dar și despre îmbunătățirea onora dintre acestea. „Accesarea fondurilor europene trebuie să constituie o prioritate pentru fiecare administrație din România iar mulți aleși locali au făcut lucruri admirabile cu acești bani. În altă ordine de idei, președintele de la Cotroceni a vorbit despre educație. „Copiii din mediul rural trebuie să beneficieze de aceleași condiții ca și cei care învață în marile orașe.”

Totodată, Klaus Iohannis a afirmat că este nevoie de a moderniza și a eficientiza AP. „APL trebuie să răspundă exigențelor actuale și să se afle mereu în slujba cetățeanului. Este absolut esențial ca transparența, integritatea, profesionalismul, corectitudinea și meritocrația să guverneze APC și APL, astfel încât calitatea vieții cetățenilor să se îmbunătățească iar serviciile oferite de instituțiile publice să fie la cel mai înalt nivel.” Președintele s-a arătat convins de faptul că satul românesc are un potențial uriaș de dezvoltare, adevăr despre care vorbesc și străinii care vizitează România. „Potențialul rural trebuie să fie pus în valoare mai bine și mai eficient”, a punctat președintele român. Klaus Iohannis i-a asigurat pe aleșii locali de tot sprijinul

**PREȘEDINTELE CALM TATIANA BADAN:
„CREDEM CĂ ROMÂNIA ȘI INSTITUȚIILE
EUROPENE TREBUIE SĂ SE REORIENTEZE
SPRE STABILIREA UNUI PARTENERIAT
STRATEGIC ȘI DIRECT CU AUTORITĂȚILE
PUBLICE LOCALE DIN REPUBLICA
MOLDOVA.”**

**VĂ AMINIȚI DE NOI
NUMAI ÎN TIMPUL
ALEGERILOR!**

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI KLAUS IOHANNIS CĂTRE PREȘEDINTELE CALM TATIANA BADAN: „NU UITĂM NICIODATĂ DE VOI”

pentru a găsi împreună cele mai bune soluții, deoarece primarii sunt parte a procesului de modernizare.

Președintele CALM, copreședintele Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova Tatiana Badan a vorbit despre rolul satului, al comunei din Republica Moldova în păs-

țile Europene să-și revizuiască abordarea în raport cu Republica Moldova și să se reorienteze spre stabilirea unui parteneriat strategic și direct cu autoritățile publice locale din Republica Moldova.” Președintele CALM a vorbit despre necesitatea creării unor programe speciale de dezvoltare /fi-

Moldova să promovăm interesele APL pentru a aduce statul nostru mai aproape de Uniunea Europeană.” La rugămintea Tatianei Badan adresată președintelui României de a nu uita de autoritățile locale din Republica Moldova, Klaus Iohannis a afirmat că niciodată nu uită de noi.

La întrevvedere primarilor cu premierul interimar al României Ludovic Orban, directorul executiv al CALM Viorel Furduliu a vorbit despre dimensiunea locală a relațiilor România-Republica Moldova. „Apreciam foarte mult suportul de care beneficiază în ultimii ani colectivitățile locale din Republica Moldova. În același timp, am dori să atragem aten-

adevărată cu corupția, prin focusarea atenției către nevoile autorităților publice locale. „Ne dorim foarte mult ca vocea APL să fie ascultată în elaborarea politicilor României ce vizează Republica Moldova, să fie identificate unele formate și posibilități de a ține cont de poziția celor care reprezintă comunitățile locale. Este important să fim auziți atunci când se elaborea-

să poată să aibă finanțările necesare pentru a implementa proiectele convenite cu primarii din Republica Moldova.”

Potrivit vicepreședintelui A. Co.R., primarul comunei Cumpăna, județul Constanța Mariana Găju, la Adunarea Generală a A. Co.R au fost prezenți președintele României, premierul și reprezentanții Guvernului „pentru că acolo

trarea culturii, limbii și conștiinței naționale. „Anume în Republica Moldova înțelegi cu adevărat sensul cuvintelor marelui Lucian Blaga că „Veșnicia s-a născut la SAT „! În Republica Moldova, anume satul moldovenesc este cel care a salvat și a păstrat limba, cultura, tradiția și conștiința națională. Trebuie să ajutăm satul să-și recapete viața”, a afirmat Tatiana Badan.

Potrivit Tatianei Badan, abordările anterioare ale României și Uniunii Europene în raport cu Republica Moldova armerază a fi revăzute deoarece, în loc de progres, în ultimii ani Republica Moldova a cunoscut regres importate în majoritatea domeniilor: justiție, stat de drept, democrație locală etc. „Credem că a venit timpul ca România și institu-

nanțare, cu acces direct pentru APL din RM sau acordarea accesului la programele existente ale UE destinate dezvoltării regionale și locale, în comun cu APL din România și alte țări ale UE.

„Dvs, cei care sunteți deja în acest spațiu al Uniunii Europene, vă rugăm să ne susțineți, ca prin intermediul Consiliului Autorităților Locale din România și Republica

**DIRECTORUL EXECUTIV AL CALM
VIOREL FURDULIU:
„NE DORIM SĂ FIE IDENTIFICATE UNELE
POSSIBILITĂȚI DE A ȚINE CONT DE POZIȚIA
CELOR CARE REPREZINTĂ COMUNITĂȚILE
LOCALE”**

ția asupra faptului că nu întotdeauna suntem bine înțeleși și nu întotdeauna vocea autorităților locale este bine auzită. Încă din 2013, împreună cu Asociația Comunelor din România am creat Consiliul Autorităților Locale din România și Republica Moldova, prin intermediul căruia vrem să se înțeleagă mai bine care sunt realitățile din Republica Moldova, ceea ce credem că poate avea efecte pozitive asupra dezvoltării locale.”

Directorul executiv al CALM a fost de părere că tot suportul României destinat Republicii Moldova trebuie să fie condiționat de reforme reale, de luptă

cunoaște foarte bine care este situația în Republica Moldova. „Ne interesează, într-o măsură foarte mare, să putem să susținem proiectele comunităților locale și administrațiilor locale din RM. Ne gândim la un mecanism care să ajute localitățile din România înfrățite cu localități din Republica Moldova,

Evenimentul de la București s-a desfășurat sub patronajul președintelui României Klaus-Werner Iohannis. Klaus Iohannis a fost primar al orașului Sibiu din 2000 și până în 2014, când a fost ales președinte al României.

Ana MORARU, Serviciul de
Comunicare al CALM

**PREMIERUL ROMÂNIEI LUDOVIC ORBAN:
„NE INTERESEAZĂ SĂ SUSȚINEM PROIECTELE
COMUNITĂȚILOR LOCALE ȘI
ADMINISTRAȚIILOR LOCALE DIN RM”**

sunt deciziile politice pe care noi trebuie să le aplicăm întocmai în teren.” Despre aleșii locali din Republica Moldova Mariana Găju a spus că îi întâlnește în România, dar și în instituțiile Europene, zbatându-se pentru ca Uniunea Europeană să accepte prezența Republicii Moldova în rânduri-

le sale. În cadrul Adunării Generale a A.Co.R a avut loc și secțiunea dedicată evidențierii persoanelor cu activitate îndelungată în domeniul administrației publice locale din România și Republica Moldova. Primarul orașului Criciova Valentin Guțan a obținut distincția „Cel mai longeviv primar al orașelor din Republica Moldova”, iar primarul satului Budesti, Municipiul Chisinau Nina Costiuc a obținut premiul „Cel mai longeviv primar al satelor și al comunelor din RM”.

Premierul României Ludovic Orban a menționat că se

PRIMARI DIN REPUBLICA MOLDOVA PREMIAȚI CU CEA MAI ÎNALTĂ DISTINCȚIE DIN PARTEA ASOCIAȚIEI COMUNELOR DIN ROMANIA!

Doi primari din Republica Moldova au fost premiați în cadrul Adunării Generale a Asociației Comunelor din România.

Primarul orașului Criciova Valentin Guțan a obținut distincția „Cel mai longeviv primar al orașelor din Republica Moldova” fiind ales local începând cu anul 1987 și până în prezent.

Primarul satului Budesti, Mun Chisinau Nina Costiuc a obținut premiul „Cel mai longeviv primar al satelor și al

comunelor din RM” (1980-1985 și începând cu anul 1995).

Menționăm că un grup de primari ai CALM participă în perioada 16-19 februarie la A XXIII-A SESIUNE ORDINARĂ A ADUNĂRII GENERALE A ASOCIAȚIEI COMUNELOR DIN ROMÂNIA.

Alături de aleșii locali, la evenimentul ce a avut loc la București au participat președintele României Klaus Iohannis, prim-ministrul României Ludovic Orban, miniștri și secretari de stat.

AUTORITĂȚILE LOCALE DIN RM VOR FI BENEFICIARE ALE UNUI PROIECT IMPORTANT IMPLEMENTAT ÎN ROMÂNIA!

CALM a participat la conferința de deschidere a Proiectului implementat de către APL din România cu susținerea Norvegiei „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni-o administrație publică transparentă și responsabilă”. La evenimentul ce s-a desfășurat la București au participat reprezentanți ai Asociației Comunelor din România, ai Asociației Municipiilor din România, ai Congresului Autorităților Locale din Republica Moldova și ai Asociației Autorităților Locale din Norvegia (KS).

ropean (Norvegia); incompatibilități, de la concept legislativ la felul în care trebuie să aplicăm normele legislative în așa fel încât aleșii locali și funcționarii publici să nu mai fie subiecții unor astfel de anchete; conflictul de interese. De asemenea, pe toată durata proiectului va fi creat și dezvoltat un Centru de informare. Toate rezultatele proiectului vor fi transferate către CALM.

Directorul executiv al CALM Viorel Furdul a felicitat beneficiarii proiectului deoarece „Norvegia este una dintre puținele state care acordă o atenție sporită asupra nivelului local

Obiectivul general al proiectului este consolidarea capacităților administrației locale din România și Republica Moldova.

Astfel, în perioada 2020-2022 vor fi organizate sesiuni de informare și instruire pentru reprezentanți ai comunelor și municipiilor din România, dar și pentru APL din RM privind transparența decizională la nivel local; etica organizațională asumată de factorii de decizie din instituțiile APL prin exemple de bună practică din spațiul Eu-

de administrare”. Viorel Furdul a mulțumit pentru inițiativa de a include și reprezentanți APL din Republica Moldova în lucrările acestui proiect.

Mariana Gaju, președintele Ligii Femeilor-Primar de Comune din România a afirmat că în cei peste 20 de ani de activitate în APL nu a întâlnit niciodată un proiect de o asemenea anvergură. „Este o șansă unică

pentru reprezentanții APL din Republica Moldova și așa cum Norvegia ne transferă din bunurile lor practice, trebuie și noi să-i susținem pe frații noștri de dincolo de Prut”.

Proiectul este susținut de Norvegia în cadrul Programului Dezvoltare Locală.

Managerul proiectului este Asociația Comunelor din România.

PRIMARUL COMUNEI CUMPĂNA, JUDEȚUL CONSTANȚA MARIANA GÂJU: „ACEASTA ESTE LUPTA NOASTRĂ DE ACUM”

„Am convins Consiliul local să aprobe înfrățirile cu șapte localități din RM. Astfel legea ne dă posibilitatea să accesăm fonduri europene cu care să putem implementa investiții în localitățile Dvs, în parteneriat, este un ajutor concret pe care vi-l putem oferi. Iar celor care ar putea spune că nu avem pentru noi, de unde să mai dăm și altora, le-am putea explica faptul că muncim, scriem proiecte și luăm banii de la UE.”

Vicepreședintele Asociației Comunităților din România, președintele Ligii Primarilor Femei, primarul comunei Cumpăna, județul Constanța Mariana Gâju este un model pentru mulți primari din Republica Moldova, atât în ceea ce privește administrarea unei comune cât și la capitolul discurs public. Mariana Gâju este Omul care pune suflet în tot ceea ce face, de la care vei avea mereu de învățat. Datorită Dnei primar, sute de copii din Republica Moldova au avut posibilitatea să ajungă pe litoralul Mării Negre.

Avem multe de învățat de la autoritățile locale din România...

Mariana Gâju: Vă referiți la pașii pe care trebuie să-i realizați pentru a avea o democrație reală, care să fie respectată în realitate la nivel local dar și la nivel central. Este voința și ambiția noastră de a avea prezență în mijlocul nostru reprezentanții Guvernului, președintele României, primul ministru, vice-

România primului ministru, miniștrilor de resort cât de greu este să duci în cel mai îndepărtat sat al unei comune educația, medicul, să ai asistentul social comunitar, să ai tot ce înseamnă civilizație în infrastructură: apă, canalizare, gaze dar și drumuri. Acest strigăt de disperare al nostru, al primarilor, este pentru proiectele care sunt începute cu șapte ani înainte și nu au fost finalizate și pentru că

„NICĂIERI NU VEȚI GĂSI ȚARĂ MAI FRUMOASĂ DECÂT ROMÂNIA NOASTRĂ, CARE SĂ AIBĂ ȘI MUNTE, ȘI DEAL, ȘI ȘES, ȘI MARE, ȘI DELTĂ, AVEM TOATE BOGĂȚIILE ȘI FRUMUSEȚILE PĂMÂNTULUI. AVEM CHIPURI FRUMOSE DE BĂTRÂNI ÎNTELEPȚI LA CARE NE UITĂM CA LA ICOANE, DAR ȘI ZĂMBETĂ LUMINOASE ALE COPIILOR PENTRU CARE TREMURĂM CA SĂ AVEM CU CE ȘI UNDE-I EDUCA, SĂ AVEM UNDE-I TRATA ETC.”

prim-ministrul, un lucru firesc pentru că acolo sunt deciziile politice pe care noi trebuie să le aplicăm întocmai în teren. Și Dvs aveți această forță, această voință. Pe primarii Dvs îi întâlnesc atât la nivel nostru, al României, având parteneriatele de înfrățire, prin proiectele pe care le implementăm dar și în instituțiile Europene, zbatându-se pentru ca Uniunea Europeană să accepte prezența Republicii Moldova în rândurile sale. Nouă, fraților Dvs, românilor, nu ne trebuie niciun fel de solicitare din partea Dvs pentru a vă susține pentru că, de fapt, Dvs sunteți aici acasă, veniți la noi pentru că suntem cu toții români și pentru că locul Dvs este acolo, în Comitetul European al Regiunilor, în Consiliul Comunităților și Regiunilor Europene, în toate aceste instituții, tot așa cum locul Dvs este și la Congresul Puterilor Locale și Regionale din Europa, Camera Puterilor Locale. Sunt instituții Europene unde se cere, într-un strigăt de disperare, din partea României dar și din partea Republicii Moldova să fie respectată Carta Europeană a autonomiei locale. Ați văzut cum au prezentat colegii primari din

finanțarea nu a fost asigurată etapizat. Am solicitat să nu se desființeze Programul Național de dezvoltare locală, fondurile guvernamentale asigurate de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației sunt aer pentru România, pentru satul românesc. Acestea vin în completarea fondurilor europene pe care noi, primarii, ne străduim să le accesăm pentru a putea realiza infrastructura majoră în satul românesc. În același timp ne trebuie susținere, așa cum la UE a fost lansat proiectul Capitală Europeană Culturală, noi ca membri în Delegația Comitetului European al Regiunilor vom susține în cadrul instituțiilor europene promovarea proiectului „Capitală Europeană Rurală”. Am solicitat administrației prezidențiale, prin președintele prezent la Adunarea Generală să fim susținuți în acest demers pentru că încă o dată să putem promova valorile reale, autentice ale României, ale românilor, ale pământului nostru pe care călcăm, ale aerului pe care-l respirăm, aici, acasă la noi. Nicăieri nu veți găsi țară mai frumoasă decât România noastră, care să aibă și munte, și deal, și șes,

și mare, și deltă, avem toate bogățiile și frumusețile pământului. Avem chipuri frumoase de bătrâni înțelepți la care ne uităm ca la icoane, dar și zămbete luminoase ale copiilor pentru care tremurăm ca să avem cu ce și unde-i educa, să avem unde-i trata etc. Un noian de probleme avem și noi.

Cu toate acestea, așa cum spunea un primar din RM, dacă Dvs doriți să creați condiții în comunitățile pe care le reprezentați asemeni celor din Marea Britanie sau Germania, noi tindem să ajungem ca și Dvs...

Mariana Gâju: Așa este. De aceea, eu, ca un primar care mă aflu la al cincilea mandat și cunosc greutățile, etapele pe care le-am parcurs am convins Consiliul local să aprobe înfrățirile cu șapte localități din RM. Astfel legea ne dă posibilitatea să accesăm fonduri europene cu care să putem implementa investiții în localitățile Dvs, în parteneriat, este un ajutor concret pe care vi-l putem oferi. Iar celor care ar putea spune că nu avem pentru noi de unde să mai dăm și altora le-am putea explica faptul că muncim, scriem proiecte și luăm banii de la UE.

Există asemenea rezultate?

Mariana Gâju: Sigur că există. Avem programe transfrontaliere, fonduri europene din care se finanțează proiecte similare și într-o țară și în cealaltă, adică în localitățile noastre. Noi putem să extindem aceste proiecte de finanțare, indiferent unde se află localitatea, nu doar pe granița țărilor noastre. Noi trebuie să accesăm fonduri și să le implementăm, aceasta este lupta noastră de acum. Aceasta îmi doresc eu pentru cei șapte frați pe care îi am în Republica Moldova. Îmi doresc să fim sănătoși, să putem promova și beneficia de proiectele ERASMUS, să accesăm fonduri și să aduc copiii din RM la mare, în schimb de experiență, să-i facem să-și bucure și mintea, sufletul dar și trupul scăldându-se în valurile Mării Negre.

Vă mulțumim!

Ana MORARU,
Serviciul de Comunicare al CALM

„RM TREBUIE SĂ HOTĂRĂSCĂ ÎNTR-UN TERMEN FOARTE SCURT PENTRU CĂ VOR FI ANI, DAR NU MULȚI, ÎN CARE SE VA INVESTI CÂT NOI VREM DE LA EUROPA DOAR BANII, VREM DE LA ROMÂNI

Care sunt realitățile din statul nostru văzute prin ochii unui ales local din România? În ce condiții Republica Moldova ar putea avea viitor? De ce unii cetățeni români nu sunt de acord ca autoritățile din țara lor să mai investească în stânga Prutului? În ce condiții ar putea coopera APL din cele două state? La acestea și alte întrebări aflăm răspunsul din interviul cu primarul comunei Parva, județul Bistrița-Năsăud Ioan Strugari.

Ce credeți despre prezența grupului de primari din Republica Moldova la Adunarea Generală a Asociației Comunităților din România?

Ioan Strugari: În primul rând, noi suntem cu câteva etape în fața Dvs, lucru care se vede și în felul în care știm să gestionăm anumite tipuri de

proiecte mari, de milioane de euro. Cred că unul dintre marile noastre avantaje este că am fost geostrategic așezați în altă parte a Europei față de Dvs, cei de peste Prut. Cred că acest

fapt a motivat și Uniunea Europeană să ne accepte cu bunele și cu relele noastre, mult mai ușor decât pe Dvs. Astăzi suntem la o altă etapă, la 12 ani de la aderarea României la UE iar lucrurile se schimbă în bine. Totodată, văzând ce se întâmplă în Republica Moldova cred că aceasta nu are prea mult viitor dacă nu se schimbă, în primul rând, gândirea cetățenilor față de lideri, de autorități. Am văzut acolo un popor foarte umil, care știe să plece capul. Cred că moldovenii de peste Prut trebuie să aibă mai multă demnitate, să-și aleagă oamenii de care au nevoie, care să-i reprezinte cu devotament și cu dragoste pentru ei și lucrurile se vor schimba.

Frica aceasta a intrat în măduva oaselor pentru că, așa cum ați spus și Dvs, cetățenii din stânga Prutului au trecut prin vitregii mai mari decât cei din dreapta Prutului...

Ioan Strugari: Marea „minune”

este că încă nu au dispărut cei care aplecau acolo capetele. Indiferent dacă Dvs cunoașteți sau nu, în RM încă mai există acele tipuri de constrângeri, prin toate metodele posibile, mai ales asupra aleșilor locali, astfel încât ei să fie subordonați unor clanuri politice.

Pe Dvs ce v-a motivat să veniți în RM?

Ioan Strugari: Sunt primul primar din România care am semnat un act de înfrățire cu o localitate din Republica Moldova: Telița, Anenii Noi. Apoi, mai mulți primari din RM mi-au scris iar eu am fost să-i vizitez. În general, m-am dus în zona Nistrului, de la Anenii Noi spre Bulboacă, Șerpeni. Am găsit oameni prea frumoși, prea buni, prea deschiși, prea ospitalieri, dar și cu sentimentul acesta de a fi cu capul plecat în fața tuturor.

De ce sunt importante aceste acte de înfrățire?

GEORGE DAMIAN, PRIMARUL COMUNEI CIUGUD, JUDEȚUL ALBA: „CÂND MERGEM ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI VEDEM CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNȚELEGEM CĂ AR TREBUI SĂ NE REAȘEZĂM GÂNDURILE ȘI VIZIUNILE”

Despre realizările primarului comunei Ciugud din județul Alba s-a scris foarte mult atât în România, cât și în alte țări europene. Această localitate poate concura cu oricare alta din Europa și e foarte posibil ca la multe capitale să dețină întâietatea. În ultimii 20 de ani populația din Ciugud a crescut de la 2600 la peste 3200, mulți dintre ei venind de la Alba Iulia, București sau din afara României. Aceste realități au devenit posibile datorită absorbției fondurilor europene și clarviziunii primarului George Damian. L-am întâlnit la București, la lucrările Adunării Generale a Asociației Comunelor din România, acolo unde a participat și un grup de primari din Republica Moldova.

Comuna Ciugud este o excepție de la regulă sau există o tendință generală de dezvoltare a satelor din România?

George Damian: Cu siguranță este o tendință generală. Apartenența noastră la spațiul european a făcut posibil ca după anul 2007, cu apariția fondurilor europene dar, mai ales, datorită direcției europene pe care au luat-o instituțiile românești locale, centrale și regionale, lucrurile au început să se dezvolte după o anumită strategie. Plecând de la aceste considerente, automat statul și guverne-

te mediatizarea satului românesc și, implicit, a Ciugudului.

La Adunarea Generală a Asociației Comunelor din România s-a vorbit, în general, doar despre problemele satului românesc...

George Damian: Este firesc, deoarece atunci când ne întâlnim cu reprezentanții Guvernului, cu șeful statului nu ne lăudăm, ci prezentăm problemele cu care ne confruntăm și căutăm împreună soluțiile pentru rezolvarea lor. Avem și momente în care premiem cele mai bune soluții dar, în general, este o Adunare

lași plâns. Mi se pare normal ca noi să venim spre primarii din RM și să întreprindem împreună proiecte care să aducă o viață mai bună acolo. Pe de altă parte, plecăm de la ideea de frăție, ceea ce înseamnă să-ți ajuți fratele, indiferent cât și indiferent când. Frăția nu se măsoară în cât i-am dat, cât am primit, se măsoară doar în sentimente, credință, iubire și iertare. Putem să discutăm la infinit despre neînțelegeri, alte orientări, dar cred că este important să vedem esența.

Cu susținerea financiară a Guvernului de la București au fost renovate aproape o mie de grădinițe din Republica Moldova, instituții școlare, clădiri cu valoare arhitecturală și istorică, mii de studenți basarabeni beneficiază de burse etc. Credeți că este loc de mai bine?

George Damian: Întotdeauna se poate mai mult însă este nevoie și de voință, dar și de multă cooperare. E ca și în familie, oricâți bani ai avea ai impresia că nu sunt destui. Întotdeauna crezi că problemele tale sunt mai mari decât ale celui de dincolo sau ale fratelui tău. Când însă mergem acolo și vedem ce se întâmplă înțelegem că ar trebui să ne reaşezăm gândurile și viziunile.

Președintele Klaus Iohannis spune recent că România va investi mai mult în proiecte la nivel local, fără implicarea autorităților centrale de la Chișinău...

George Damian: Sunt de acord și cred că ar trebui să dezvoltăm parteneriate. Să se finanțeze parteneriate între comunele din România și cele din Republica Moldova pentru că astfel se întăresc relațiile noastre de frăție, de prietenie, de colaborare și nu sunt doar niște bani trimiși acolo, eu cred foarte mult că în tot ceea ce facem în viața noastră trebuie să investim foarte mult suflet.

”MULȚI PRIMARI DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎȘI PUN SPERANȚA ÎN COLEGII LOR DIN DREAPTA PRUTULUI. ACEST LUCRU RESPONSABILIZEAZĂ, DERANJEAZĂ POATE...”

le au venit, pe lângă banii europeni, cu programe naționale de susținere a satului românesc și astfel am putut asista ca în aproape fiecare sat din România să se întâmple ceva: se fie asfaltată o stradă, să fie construită o rețea de apă, de canalizare, să fie reabilitate școlile, în așa fel încât viața oamenilor să se schimbe în bine, iar satul românesc să devină mai atractiv. Mai mult decât atât, începând cu anul 2018 putem spune că satul românesc a beneficiat de o altă abordare a ceea ce înseamnă media românească. Considerăm că momentul în care am celebrat Centenarul Marii Uniri a fost unul de răscruce, în care ne-am trezit la realitate, s-a renăscut în noi mândria că suntem români și că, de fapt, noi trebuie să punem pe masă doar ce avem rău, ci trebuie să scoatem în față ceea ce avem bun. Avem foarte multe lucruri bune cu care trebuie să ne lăudăm și nu le putem lăsa în derizoriu. Cred că acesta a fost momentul de răscruce în ceea ce priveș-

Generală lucrativă în care noi culegem problemele din teritoriu, le centralizăm și le expunem mai marilor țării.

Ce reprezintă prezența echipei de primari din Republica Moldova la această Adunare Generală a Comunelor din România?

George Damian: Ei au venit la noi acasă, așa cum noi atunci când mergem în Republica Moldova tot acasă suntem. Sunt frații noștri și mi se pare normal ca atunci când ai o bucurie, când ai o celebrare în familie, frații să fie cei care se așază întâi la masă.

George Damian: Noi după Revoluție ne uitam spre Vest și ne bucuram când un primar din Franța sau de undeva din Vestul Europei venea să ne sprijine cu o vizită sau cu o idee. **Vizitele noastre sunt infinit mai importante în Republica Moldova pentru că mergem la frații noștri, vorbim aceeași limbă, avem aceeași istorie, aceleași rădăcini, tradiții, avem același cânt, ace-**

DACĂ VREA ÎN UE SAU VREA ÎNAPOI ÎN SPAȚIUL EURO-ASIATIC ACOLO DUPĂ CARE ACEST PROCES VA FI BLOCAT, ATÂT TIMP DOAR BANII, DAR NU VREM ȘI NIȘTE REGULI CLARE DE JOC.”

”SUNTEM DESCHIȘI SĂ AJUTĂM PE PARTEA DE MANAGEMENT ȘI IMPLEMENTAREA PROIECTELOR DACĂ SE VOR IDENTIFICA SURSELE DE FINANȚARE IAR GUVERNUL DVS NU VA SCHIMBA REGULILE DE JOC PENTRU CĂ ACOLO, LA DVS, DIN CÂTE VĂD EU, PROIECTELE SE IAU PE OCHI FRUMOȘI, PE ASCUNS, TOTAL NETRANSPARENT. ÎN TIMP CE LA NOI SUNT FONDURI EUROPENE CARE INDIFERENT DE CE CULOARE POLITICĂ AI, INDIFERENT CUM TE CHEAMĂ, DACĂ AI UN PROIECT CONSOLIDAT, BINE PUS LA PUNCT DIN PUNCT DE VEDERE TEHNIC ȘI FINANCIAR, NU AI NICI UN IMPEDIMENT SĂ NU CÂȘTIGI.”

Ioan Strugari: Pentru că vrem să ne recunoaștem noi între noi. Din nefericire, în unele comune am fost primiți cu foarte mult scepticism și ni s-a spus că noi suntem răi, că v-am bătut și să nu mai avem ce căuta prin localitate.

Cred că e vorba de spălarea creierului prin diverse metode care persistă și la generația tânără, din nefericire.

Spuneți că primarii din România au această experiență de a lucra cu proiectele mari. Din păcate,

primarii din RM nu prea au avut această șansă pentru că nu suntem membri ai UE și nici nu avem acces la asemenea proiecte. Ar putea aleșii locali din România să-i ajute pe colegii lor din stânga Prutului cu expertiză, consultanță etc?

Ioan Strugari: Suntem deschiși să ajutăm pe partea de management și implementarea proiectelor dacă se vor identifica sursele de finanțare iar Guvernul Dvs nu va schimba regulile de joc pentru că acolo, la Dvs, din câte văd eu, proiectele se iau pe ochi frumoși, pe ascuns, total netransparent. În timp ce la noi sunt fonduri europene care indiferent de ce culoare politică ai, indiferent cum te cheamă, dacă ai un proiect consolidat, bine pus la punct din punct de vedere tehnic și financiar, nu ai nici un impediment să nu câștigi.

Pentru comunitățile din RM ar fi o mare șansă ca împreună cu co-

munitățile înfrățite să poată avea acces la aceste fonduri europene...

Ioan Strugari: În primul rând, RM trebuie să hotărască într-un termen foarte scurt ce vrea. Vrea în Uniunea Europeană sau vrea înapoi în spațiul eurasiatic pentru că vor fi ani, dar nu mulți, în care se va investi acolo după care acest proces va fi blocat, atât timp cât noi vrem de la Europa doar banii, vrem de la români doar banii, dar nu vrem și niște reguli clare de joc. Lucrul acesta nu poate continua la nesfârșit pentru că nu mi se pare corect mie, ca cetățean român, să finanțăm atâția bani acolo, inclusiv pentru cei care au cetățenie română cu domiciliul în localitățile noastre, să aibă aceleași drepturi ca și noi iar când mergem la voi ei neagă total că sunt români.

Vă mulțumim!

Ana MORARU,
Serviciul de Comunicare al CALM

NICOLAE PANDEA, PRIMARUL COMUNEI ȘTEFAN CEL MARE, JUDEȚUL CĂLĂRAȘI DESPRE CE ÎȘI DORESC ALEGĂTORII SĂI: „OAMENII AR VREA UN BAZIN DE ÎNOT, COPIII SĂ FACĂ BALET, SĂ ÎNVEȚE SĂ CÂNTE LA PIAN ETC”

Nicolae Pandea este primarul comunei Ștefan cel Mare, județul Călărași, președinte al Filialei Județene Călărași a Asociației Comunelor din România (A.Co.R). În cadrul Adunării Generale a A.Co.R a devenit laureat al premiului „Echipă longevivă – primar, viceprimar”, activând împreună cu viceprimarul din 1996. În comuna Ștefan cel Mare infrastructura este asemeni celei din comunele europene. Nicolae Pandea ne spune ce își mai dorește cetățenii, dar și care este rolul unei asociații reprezentative a autorităților locale.

Felicitări cu ocazia premiului obținut recent! Mulți ani în domeniul APL ar fi o urare potrivită sau nu?

Nicolae Pandea: Poate fi catalogată și ca o pedeapsă pentru că nu este ușor să fii primar. Din exterior pare a fi frumos și sună interesant cuvântul primar, șeful colectivității locale sau reprezentantul cetățenilor. În realitate este foarte greu să fii primar pentru că responsabilitățile sunt extraordinar de multe și, din păcate, majoritatea vin fără susținerea financiară.

Comparativ cu APL din RM, cele din România au mult mai multe finanțe...

Nicolae Pandea: Eu am fost de vreo trei ori în RM și am văzut și lucruri pe care noi nu le avem. De exemplu, la grădinițele Dvs toți copiii au câte o masă caldă, lucru care nu se întâmplă în România, voi avansându-ne în această privință. Părerea mea este că la Dvs

excepțional, să nu mai existe diferențe între învățământul din mediul rural și cel urban.

Care ar fi rolul unei filiale a unei asociații reprezentative a autorităților locale?

Nicolae Pandea: La nivel național dar și filialele din teritoriul ale

grija pentru copii este mai mare decât la noi. Sigur că condițiile din grădinițele noastre sunt excepționale și toate autoritățile s-au preocupat nu doar de instituțiile preșcolare, ci și de școli, licee, aproape că nu mai există instituție școlară în mediul rural care să nu aibă încălzire centrală, toalete în incinta unităților de învățământ etc. Un alt obiectiv este ca și cadrele didactice să fie cu un nivel de pregătire

Asociației Comunelor din România reușesc să facă lucruri foarte utile. Avem foarte multe activități pe care le desfășurăm în comun și care nu ar putea să fie făcute de fiecare localitate. Un exemplu ar fi auditul public intern, altfel fiecare comună ar trebui să aibă cel puțin doi auditori, lucru aproape imposibil și în aceste condiții această activitate se desfășoară prin intermediul filialelor județene. În afară de aceasta

este urbanismul, contabilitatea și alte activități pe care le putem organiza în comun.

Am observat că asociațiile unesc primarii...

Nicolae Pandea: Fără discuție. Chiar activitatea de audit public intern constituie un mare câștig pentru noi pentru că auditorii, chiar dacă nu spun unde au întâlnit lucruri bune sau rele, fac cunoscute primarilor aceste exemple și oamenii tind către performanță.

De câte mandate are nevoie un primar pentru ca localitatea pe care o reprezintă să fie așa cum își dorește?

Nicolae Pandea: E greu de spus. Eu am șapte mandate, sunt primar din 1990 și încă nu sunt mulțumit de cum arată localitatea mea. Sigur că atât eu dar și cetățenii mei ne dorim mai mult. În condițiile în care ai infrastructura finalizată în proporție de 100%, cu apă și canal pe toate străzile din comună, cu stație de epurare funcțională din 2010, școală modernizată cu fonduri europene, grădinița la standardele UE, dispensar și tot ce își poate dori omul, bineînțeles că apar și alte necesități. Oamenii ar vrea parcuri mai frumoase și mai moderne decât cele pe care le avem (șapte parcuri sunt în comuna Ștefan cel Mare și circa 3200 de locuitori), ar vrea un bazin de înot, o Casă de Cultură care să nu

aibă program sporadic, unde copiii să facă balet, să învețe să cânte la pian etc. Oamenii își doresc din ce în ce mai multe lucruri și nu e rău.

Locuri de muncă au oamenii din comuna Dvs pentru că în RM aceasta este o problemă acută?

Nicolae Pandea: Cele mai multe locuri de muncă sunt în agricultură. Faptul că agricultorii au început să-și diversifice activitatea a dus la aceea că avem multă agricultură bio și astfel este nevoie de mai multă forță de muncă, avem o fermă de găini care sunt hrănite bio. Pământul fostului CEAP s-a împărțit în mai multe ferme și sunt destui oameni care lucrează și la acești operatori economici, iar noi întotdeauna suntem deschiși și pentru alte activități. Doar că, de regulă, operatorii economici se duc în localitățile mai mari, cu mai multă populație pentru că, spun ei, acolo găsesc mai ușor forță de muncă. A fost și o perioadă în care foarte mulți cetățeni au plecat în străinătate, deja încep să se întoarcă, să-și facă mici afaceri, în special, tot în agricultură. Ceea ce este foarte important pentru colectivitatea noastră este că toți cei care au plecat la muncă în străinătate și-au păstrat casele, le-au îmbunătățit și modernizat, alții și-au construit case noi și toți își doresc să se întoarcă în comună în momentul în care vor putea.

PRIMARUL COMUNEI VORONA, BOTOȘANI AUREL ȘTEFAN: „PENTRU COMUNITĂȚILE ÎNFRĂȚITE DE PE CELE DOUĂ MALURI ALE PRUTULUI ESTE NEVOIE DE LUCRURI CONCRETE”

Aurel Ștefan este primar la al patrulea mandat în comuna Vorona, cea mai mare din județul Botoșani, cu circa 8 mii de locuitori. Edilul din dreapta Prutului consideră că realizarea unor proiecte cu finanțare din partea României, prin intermediul localităților care au relații de înfrățire, ar fi soluția cea mai optimă ce ar permite apropierea celor două maluri de Prut.

Ați reușit să faceți ceea ce ați promis în primele campanii electorale?

Aurel Ștefan: Mărturisesc că mi-a ajutat Dumnezeu să realizez o bună parte din cele ce știam că trebuie de făcut și că doresc oamenilor, dar cel care afirmă că nu mai are ce face spune minciuni pentru că așa este în procesul vieții, cine muncește constată că mai are multe de făcut pentru a completa ceea ce este necesar pentru asigurarea unui confort tot mai bun pentru oameni. Cine are ca responsabilitate gestionarea, gospodărirea unei localități nu termină munca niciodată.

Aveți mai multe înfrățiri cu localități din Republica Moldova...

Aurel Ștefan: Sunt înfrățiri de suflet și de spirit românesc, în dorința de recuperare a unor lucruri, de mai bună cunoaștere și de consolidare a relațiilor, având în vedere că avem aceleași fundamente pe care ne întemeiem în evoluția noastră spirituală, chiar dacă istoria ne joacă de multe ori multe feste și ne supune la multe încercări. Eu cred că încercările, de multe ori, călesc oamenii și-i pregătesc mai bine pentru viitor. Tocmai din acest motiv încercăm să legăm relații de prietenie, de înfrățire și ca sprijin moral, de ajutorare, dar și ca modalitate de evoluție deoarece înfrățirile, relațiile de prietenie sunt de natură stimulantă, îi pun pe oameni să vadă că sunt lucruri comune dar și diferite, sunt gânduri, idei pe care nimeni nu le poate cuprinde, dar care stimulează gândirea, creativitatea și dorința de mai bine, de mai mult. În relația cu frații noștri de peste Prut sunt foarte multe lucruri care trebuie să ne stimuleze.

Când ați fost ultima dată în Republica Moldova și ce vă pla-

Primarii a două localități înfrățite (de la stânga la dreapta): Aurel Ștefan, comuna Vorona, Botoșani și Alexandru Sirbu Cubolta, Sângerei.

ce cel mai mult dincolo de Prut?

Aurel Ștefan: În primul rând atmosfera, mediul, un sentiment de ospitalitate, pot spune chiar că îl întrece pe cel din Moldova de dincoace de Prut. Aveți o anumită solidaritate care cred că este determinată de experiențele istorice

prin care a trecut partea aceasta a românismului.

Ați aplicat la unele proiecte transfrontaliere alături de primăriile cu care sunteți înfrățite?

Aurel Ștefan: Din păcate, la capitolul acesta suferim de un defect, vorbim mult și reușim să

concretizăm puțin. S-au căutat diverse posibilități și pârghii de a crea condițiile realizării unor lucruri concrete. Din păcate, până acum, în afara proiectelor de la nivel guvernamental nu prea am reușit să avem mari realizări la nivel de localități. Sigur, întâlnirile, schimburile culturale sunt foarte bune și absolut necesare dar atât în stânga Prutului, ca și în partea dreaptă este nevoie de lucruri concrete, legate de viața oamenilor și pentru aceasta este nevoie de eforturi mai mari.

Cine ar trebui să facă aceste eforturi?

Aurel Ștefan: Ați văzut că Asociația Comunelor din România este o structură mare, puternică, așa cum e firesc deoarece reprezintă mediul rural. La Adunarea Generală a ACoR s-a pomenit de acel act legislativ care să permită realizarea unor proiecte cu finanțare din partea României, prin intermediul localităților care au relații de înfrățire cu cele de peste Prut. Eu cred că aceasta ar fi calea cea mai directă, mai concretă și mai ușor de realizat, dar și mai aproape în timp de concretizat.

VALERIA DASCĂLU, PRIMARUL COMUNEI SĂBĂOANI, ROMÂNIA: „CONSIDER CĂ NU SE FACE ATÂT CÂT AR TREBUI PENTRU A-I AJUTA PE COLEGII NOȘTRI PRIMARI DIN CADRUL CALM”

Comuna Săbăoani este cea mai mare și una dintre cele mai vechi așezări rurale din județul Neamț, România. Potrivit ultimului recensământ din 2011, Comuna Săbăoani avea o populație stabilă de 11127 locuitori. Valeria Dascălu, primarul comunei Săbăoani, vicepreședinte al Asociației Comunelor din România (A.Co.R), dar și președinte al A.Co.R, filiala Neamț a vorbit în cadrul unui interviu pentru calm.md despre cooperarea dintre A.Co.R și CALM, de ce consideră că nu a făcut prea multe pentru Peresecina, localitatea din Republica Moldova cu care este înfrățită și ce i-a plăcut cel mai mult în stânga Prutului.

Asociația Comunelor din România și Congresul Autorităților Locale din Moldova au o cooperare rodnică de mai mulți ani...

Valeria Dascălu: Legătura aceasta din-

tre noi este foarte bună, foarte frumoasă dar puțin fructuoasă. Consider că nu se face atât cât ar trebui pentru a-i ajuta pe colegii noștri primari din cadrul CALM. Cred că, în primul rând, ar trebui să fie ajutați financiar pentru că au foarte multe probleme. Eu sunt

înfrățită cu localitatea Peresecina, nu este nici săracă, nici bogată, așa am constatat din schimburile de experiențe pe care le-am avut cu ei. Ne-am înfrățit în 2015, copiii noștri au fost la ei, iar copiii din Peresecina ne-au vizitat pe noi. Nici eu, la rândul meu, deși mi-am propus să-l ajut pe primarul care era atunci, nu am făcut prea multe, deocamdată. Și ei au probleme și am putea să-i susținem și financiar. Dacă mă va ajuta Dumnezeu să rămân primar și în continuare, după alegerile locale voi face propunere Consiliului local să-i susținem, deoarece noi suntem o comună puțin mai bogată decât ei.

Această bogăție se formează din veniturile proprii?

Valeria Dascălu: Din venituri proprii, impozite și taxe locale, avem câteva societăți mari care contribuie la bugetul local, dar și cu ajutorul pe care îl primim de la Guvern avem apă, gaz, canal etc.

Pe de o parte dorim să dezvoltăm comunitățile locale, pe de altă parte ne este frică să nu pierdem tradiția, obiceiurile...

Valeria Dascălu: Eu consider că dezvoltarea satelor nu neapărat va afecta tradiția. Totul depinde de noi, de modul cum punem în valoare ceea ce am moștenit de la străbuni.

Unii poate sunt de părere că și satele din România au multiple probleme...

Valeria Dascălu: Nu neg acest lucru, dar sunt și comune potente financiar și acestea, în primul rând, ar trebui să ajute, iar prin intermediul Consiliilor județene care cunosc foarte bine capacitățile financiare ale fiecărei comunități ar trebui să se insiste pentru ca acestea să se înfrățescă și să putem să-i ajutăm pe frații noștri de dincolo de Prut.

Ce vă place cel mai mult în Republica Moldova?

Valeria Dascălu: Mâncarea. Aveți niște gospodine desăvârșite. Am mâncat acasă la actualul ales local Valentina Buzu, dar și la fostul primar. Mi-a plăcut că sunteți ca și noi, la fel de ospitalieri, la fel de buni, de distractivi. Ne-am simțit acasă.

PRIMARI DE ORAȘE DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN VIZITĂ LA COLEGII LOR DE PESTE PRUT! CALM ȘI ASOCIAȚIA ORAȘELOR DIN ROMÂNIA SOLICITĂ GUVERNULUI DE LA BUCUREȘTI SĂ INVESTEASCĂ DIRECT ÎN COMUNITĂȚILE DIN REPUBLICA MOLDOVA!

În perioada 5-8 februarie 2020, 18 primari de orașe din Republica Moldova au întreprins o vizită în orașul Gura Humorului, România, unde s-a desfășurat Consiliul Director al Asociației Orașelor din România (AOR). Alături de cei 45 de primari de orașe din România, la eveniment au participat Vetură Stănescu, secretar de stat în cadrul Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației din România; Gheorghe Friptu, director în cadrul Ministerului Fondurilor Europene România și Gheorghe Flutur, președintele Consiliului Județean Suceava. Printre problemele ce preocupă autoritățile locale din România, participanții la Consiliul Director al AOR au scos în evidență necesitatea susținerii necondiționate a comunităților locale din Republica Moldova prin investiții directe dar și importanța unei colaborări concrete dintre structurile asociative din dreapta și stânga Prutului.

Președintele Asociației Orașelor din România Mădălin Ady Teodosescu a cerut Guvernului României să investească direct în comunitățile din Republica Moldova deoarece primarii știu cel mai bine care sunt nevoile și prioritățile comunităților care i-au ales.

Președintele executiv al AOR Ionel Chiriță a subliniat importanța unui sprijin necondiționat din partea autorităților române față de o dezvoltare locală competentă, unitară și concretă a Republicii Moldova, iar experiența primarilor de orașe din România ar putea fi folosită pentru a coordona un program românesc de investiție în Republica Moldova.

„Structurile asociative din România și Republica Moldova au capacitatea de a fi un promotor al dezvoltării comunităților din stânga Prutului. Împreună cu partenerii noștri din CALM, dar și cu reprezentanții structurilor asociative din România, cum sunt Asociația Orașelor din România, Asociația Comunelor din România, Asociația Municipiilor din România am putea direcționa eficient un set de investiții care se vor regăsi în creșterea nivelului de trai al cetățenilor din

Republica Moldova, a declarat Ionel Chiriță.

Astfel, Asociația Orașelor din România a făcut un apel către Guvernul României dar și către toți reprezentanții autorităților centrale și locale de a construi împreună primul program transnațional de finanțare al proiectelor de dezvoltare locală adresat direct unităților administrativ-teritoriale din RM.

De asemenea, primarii din Re-

publica Moldova au avut o înțelegere cu angajații primăriei Gura Humorului, au cunoscut unele bune practici implementate de colegii lor de peste Prut, au vizitat Parcul de agrement Ariniș cu investiții europene, Muzeul Etnografic din oraș, piața agroalimentară etc.

Vicepreședintele CALM, primarul de Edineț Constantin Cojocaru a afirmat că fondurile europene la care au acces primarii din România au propulsat dezvoltarea locală din dreapta Prutului. „Sunteți ori-când așteptați la noi. Esența este să apropiem nu doar primarii, dar și asociațiile deoarece acestea ne țin grămăjoară pe toți”, a menționat Constantin Cojocaru.

Alexandru Bujoreanu, primarul orașului Leova și-a exprimat speranța că aceste întruniri cu primarii din România vor genera unele în-

frățiri și noi colaborări. „Mi-a plăcut că autoritățile centrale din România par a fi în subordinea primarilor și nu invers. Sunt cerințe mari față de Guvern și reprezentanții autorităților centrale țin cont de părerea primarilor.

Mariana Dimcenco, primarul orașului Bucovăț a rămas impresi-

onată de investițiile făcute în Gura Humorului care aduc venituri în bugetul primăriei. Totodată, alesul

local din Bucovăț a vorbit despre susținerea din partea colegilor primari din Republica Moldova. „Mi-am dat seama că aș putea să adresez colegilor mei orice întrebare, aceștia fiind dispuși să ne susțină pe noi, cei care suntem la primul mandat. Nici nu am știut că în Republica Moldova sunt oameni atât de deschiși și gata să sară în ajutor. După aceste patru zile m-am întors acasă cu o energie debordantă.”

La 26 februarie 2018, Congresul Autorităților Locale din Moldova a semnat un acord de parteneriat cu Asociația Orașelor din România. În această perioadă de timp cele două asociații reprezentative au realizat în comun mai multe evenimente de interes pentru reprezentanții APL din cele două state.

PREȘEDINTELE EXECUTIV AL ASOCIAȚIEI ORAȘELOR DIN ROMÂNIA IONEL CHIRIȚĂ: „VOM SOLICITA GUVERNULUI ROMÂNIEI SĂ CREEZE UN MECANISM EFICIENT DE SUSȚINERE A COMUNITĂȚILOR LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA”

În cadrul unui interviu pentru calm.md, președintele executiv al Asociației Orașelor din România Ionel Chiriță ne spune de ce AOR și CALM pledează pentru susținerea necondiționată a comunităților locale din Republica Moldova prin investiții directe din partea Guvernului României, dar și care este importanța colaborării dintre structurile asociative din cele două state.

Subiectul principal ce vizează Republica Moldova a fost ca Guvernul României să finanțeze programe, proiecte destinate comunităților locale...

Ionel Chiriță: Cu reprezentanții CALM ne-am întâlnit de mai multe ori. Acum, la Gura Humorului, nu am făcut decât să concretizăm unele dintre ideile pe care Asociația Orașelor din România și Congresul Autorităților Locale din Moldova le-au tot discutat în ultimul an și credem că e momentul să avem o voce comună, hotărâtă, pentru a cere celor două Guverne să facem pași concreți pentru a ajuta prin realizarea unor investiții de interes local unitățile administrativ-teritoriale din Republica Moldova. Avem o bogată experiență a unor primari de succes din România care au confirmat în orașele pe care le reprezintă că administrația românească este pe un parcurs bun și vrem să facem acest transfer de bune practici către orașele, comunele, dar chiar și municipiile din Republica Moldova, deoarece în asociația noastră sunt multe orașe care au o populație mai mare decât în unele municipii din Republica Moldova.

Atât președintele României Klaus Iohannis, dar și Ambasadorul României în Republica Moldova Daniel Ioniță au vorbit mai devreme despre necesitatea de a investi în proiecte concrete, la nivel local. Declarațiile au fost făcute în rezul-

tatul publicării rezultatelor unor sondaje de opinii potrivit cărora cetățenii Republicii Moldova nu prea cunosc despre nenumăratele investiții pe care le face România în statul nostru...

Ionel Chiriță: Mă bucur că indiferent de zonă, fie cea a structurilor asociative, cum este cazul Asociației Orașelor din România, fie a Președinției României sau Ministerului de Externe și, sigur, a Guvernului României, străbat aceleași idei. De fapt, ajutând unitățile administrativ-teritoriale din Republica Moldova, Asociația Orașelor din România, prin vocea mea, spune acum că nu facem decât să ne ajutăm noi pe noi, să ne susținem frații noștri de dincolo de Prut. Este clar că putem face acest lucru, de aceea noi vom solicita Guvernului să găsească soluția financiară și împreună cu structurile asociative din România: Asociația Orașelor, Asociația Municipiilor și Asociația Comunelor, împreună cu Congresul Autorităților Locale din Moldova să putem crea un mecanism eficient care să fie adresat direct comunităților locale, pentru a aduce plus valoare în viața comunităților pe care primarii din Republica Moldova le reprezintă.

De ce în toată această ecuație este nevoie de asociațiile reprezentative?

Ionel Chiriță: În primul rând, pentru că structurile asociative pot fi garantul unei obiectivități și a unei corectitudini în modul

de dirijare a investițiilor și a cheltuirii banului public. Pe noi ne interesează să transformăm acești bani în obiective care să reprezinte nevoile reale ale comunităților din Republica Moldova. De asemenea, suntem interesați în elaborarea unor proceduri corecte și la un cost rezonabil, dacă se poate chiar un cost cât mai mic pentru a putea realiza mai multe obiective de investiții, mă gândesc la grădinițe, creșe, drumuri, canalizări, la alte multe lucruri de care comunitățile locale din Republica Moldova au nevoie. Sigur că și în România sunt multe dintre comunele și orașele noastre care au nevoie de astfel de investiții.

Cum au reacționat la propunerile Dvs reprezentanții autorităților centrale din România prezenți la evenimentul organizat de AOR la Gura Humorului?

Ionel Chiriță: Sigur că nu i-am luat prin surprindere. Inițiativa de a colabora cu comunitățile din Republica Moldova nu este o noutate în relațiile AOR cu Guvernul și cu alte structuri de putere din România. Nu au decât să reacționeze pozitiv pentru că toată lumea înțelege că atât în stânga cât și în dreapta Prutului sunt niște comunități ce aparțin aceluiași spațiu cultural și istoric vechi românesc. Când trecem Prutul ne întorcem de acasă –acasă și astfel nu am face decât să ne ajutăm noi pe noi.

PRIMARUL ORAȘULUI LEOVA ALEXANDRU BUJOREAN: „AUTORITĂȚILE CENTRALE DIN ROMÂNIA PAR A FI ÎN SUBORDINEA PRIMARILOR ȘI NU INVERS”

Primarul orașului Leova Alexandru Bujorean, alături de alți aleși locali din Republica Moldova au revenit recent din România unde au participat la lucrările Consiliului Director al Asociației Orașelor din România (AOR). Potrivit lui Alexandru Bujorean, asemenea evenimente ce reunesc primarii de pe ambele maluri de Prut sunt importante din mai multe puncte de vedere iar aleșii locali din Republica Moldova au ce învăța de la colegii lor care au acces la fonduri europene. De asemenea, aflăm de la primarul orașului Leova care este cea mai mare realizare a acestei vizite.

„Unele bune practici ar putea fi adaptate în condițiile localităților din Republica Moldova”

Am stabilit niște relații de prietenie cu

reprezentanții Asociației Orașelor din România, sperăm că aceste întruniri vor genera unele înfrățiri și colaborări pe anumite proiecte. Am văzut unele bune practici în anumite domenii și ne vom gândi cum să le adaptăm în condițiile localităților noastre. Am observat că în Gura Humorului și, în general, în România se pune accent pe iluminatul stradal performant, adică pe corpuri de iluminat LED care generează economie dar și durabilitate deoarece au un termen de exploatare mai mare și este o investiție ce se răscumpără în timp. De asemenea, ne-au fost prezentate câteva modele de panouri solare, corpuri de iluminat pe bază de energie solară pe care am vrea să le testăm și noi. Ne-a impresionat și modul în care activează poliția comunitară care se află în subordinea primăriei și cum gestionează ei aceste procese prin intermediul unui centru modern de monitorizare cu zeci de camere instalate pe teritoriul orașului, sunt lucruri care ar putea fi făcute și la noi.

„Sunt cerințe mari față de Guvern și reprezentanții Executivului țin cont de părerea primarilor”

La Consiliul Director al AOR au participat și reprezentanți ai autorităților centrale din România. Pe lângă problemele cu care se confruntă primarii de acolo s-a vorbit despre posibilitatea de a implementa unele proiecte transfrontaliere sau între primăriile înfrățite, dar și despre atitudinea pe care ar trebui să o avem în relațiile bilaterale. Mi-a plăcut că autoritățile centrale din România par a fi în subordinea primarilor și nu invers. Sunt cerințe mari față de Guvern și reprezentanții Executivului țin cont de părerea primarilor, diferență mare în raport cu ceea ce se întâmplă la noi. Acolo primarii își pot permite să adreseze

întrebări tranșante, principiale și nu se tem de anumite repercusiuni. Există o comunicare bună între APC și APL și aleșii locali nu sunt ignorați.

„Noi am vrea ca localitățile noastre să ajungă ca cele din România iar ei, la rândul lor, ar vrea ca comunitățile lor să arate ca cele din Germania sau din Marea Britanie”

La prima vedere ar părea că primari-

sens chiar și cerințele cetățenilor diferă. Chiar dacă au bugete mai mari, ei au și sarcini și obiective mai mari.

„Sper că această experiență va contribui la consolidarea noastră ca primari și, în general, a CALM-ului ca asociație”

Cred că cea mai mare realizare a acestei vizite a fost stabilirea unor relații de prietenie și de parteneriat cu primarii din

lor din România le este mai ușor deoarece au alte bugete și au posibilitatea de a accesa fonduri europene. Noi, din păcate, nu putem accesa fonduri de preaderare deoarece nu suntem țară-candidat. Totuși, probleme diferă după volem deoarece noi, de exemplu, am vrea ca localitățile noastre să ajungă ca cele din România iar ei, la rândul lor, ar vrea ca comunitățile lor să arate ca cele din Germania sau din Marea Britanie, în acest

Republica Moldova. Am făcut un schimb de păreri referitor la problemele comune pe care le avem, colegii care nu sunt la primul mandat ne-au împărtășit din experiențele lor. Am revenit acasă cu unele idei noi, despre cum am putea să realizăm anumite lucruri la noi, așa cum s-a reușit în alte localități. Sper că această experiență va contribui la consolidarea noastră ca primari și, în general, a CALM-ului ca asociație.

PRIMARUL ORAȘULUI BUCOVĂȚ MARIANA DÎMCENCO: „N-AM ȘTIUT CĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA MAI SUNT OAMENI ATÂT DE PRIETENOȘI ȘI SĂRITORI LA NEVOIE”

Începutul lunii februarie a fost unul de bun augur pentru primarul orașului Bucovăț Mariana Dîmcenco. A petrecut patru zile în compania unor colegi primari din Republica Moldova și România. A cunoscut cum funcționează APL din Gura Humorului, cum a construit un primar cu mai multă experiență relația cu subalternii săi dar și ce proiecte pot aduce venituri în bugetele locale.

Cum a fost experiența trăită la Gura Humorului?

Mariana Dîmcenco: La Gura Humorului am avut întreveneri cu consilierii locali, cu primarul și viceprimarul orașului. Am adresat nenumărate întrebări și am primit răspunsuri, am vizitat mai multe obiective, ne-au arătat bunele lor practici. Mi-a plăcut cât de deschiși sunt colegii noștri din România în

relațiile cu cetățenii, dar și în raport cu angajații primăriei. La noi e un pic altfel, un subaltern se supără dacă îi faci observație, la ei aceste abordări sunt acceptate ca pe ceva

pozitiv, astfel ai șansa să crești din punct de vedere profesional.

Ce v-a impresionat cel mai mult în cadrul acestei vizite?

Mariana Dîmcenco: Cred că e important să menționez că noi nu avem munții și zonele de odihnă pe care le au ei și care atrag mulți turiști chiar și în această perioadă rece a anului. În zona de odihnă din Gura Humorului a fost construit un bazin care activează vara și iarna, acesta fiind la balanța primăriei aduce venituri în bugetul local. Este important faptul că au și alte venituri, nu doar cele de la stat și astfel pot implementa mai multe proiecte care sunt în beneficiul localității.

Cum credeți, în Bucovăț ce ați putea realiza pentru a spori bugetul?

Mariana Dîmcenco: Ar fi binevenită o sală de sport deoarece nu este atât de comod pentru cetățeni să se deplaseze la Strășeni sau Chișinău. Noi avem un centru de tineret care este frecventat nu atât de des

de elevi. Cred că am avea nevoie de o zonă de odihnă unde am putea să-i motivăm pe cetățenii de toate vârstele să vină pentru a petrece timpul într-un mod util dar și plăcut. Localitatea noastră este destul de micuță și nu știu dacă am putea să construim ceva mai mare.

Ați reușit să stabiliți unele relații cu colegii primari din România sau Republica Moldova?

Mariana Dîmcenco: Da, bineînțeles. Despre colegii din Republica Moldova pot să spun că cam toți mi-au devenit prieteni și frați. Mi-am dat seama că voi putea găsi răspuns la orice întrebare, mai ales că la evenimentul de la Gura Humorului au participat și primari cu mai multe mandate. M-a impresionat foarte mult faptul că au fost prietenoși și gata să te ajute. N-am știut că la noi în republică mai sunt oameni atât de deschiși și săritori la nevoie. După aceste patru zile m-am întors acasă cu o energie debordantă.

VIORREL FURDUI: „ÎNFRĂȚIRILE ȘI PARTENERIATELE ÎNTRE LOCALITĂȚILE DIN RM CU CELE DIN ROMÂNIA – O CALE SIGURĂ DE ALINIARE LA STANDARDE UE ȘI DE DEZVOLTARE LOCALĂ.”

Fără acces direct la fondurile europene importante și experiența de succes a colectivităților locale din țările UE nu putem vorbi despre dezvoltarea și modernizarea reală a Republicii Moldova!

Cooperarea dintre autoritățile locale din România și Republica Moldova marchează anul acesta un deceniu. În acest timp au fost stabilite relații de prietenie, efectuate schimburi de experiență și implementate diverse proiecte atât la nivel local, cât și național. Despre mai multe aspecte ale acestei colaborări a vorbit directorul executiv al CALM Viorel Furdui în cadrul emisiunii „Vector European” de la Moldova 1.

Întrebat despre numărul localităților înfrățite, directorul executiv al CALM a menționat că acest proces s-a intensificat foarte mult în ultimii 5-7 ani. „Conform datelor noastre sunt peste 500 de asemenea acte, există și înfrățiri multiple, o localitate din Republica Moldova poate fi înfrățită cu mai multe localități din România și invers.” Potrivit lui Viorel Furdui, semnificația acestor acte este extrem de importantă pentru ambele părți, ținând cont de contextul istoric, național, cultural etc. De asemenea, prin intermediul acestor înfrățiri, colectivitățile locale din Republica Moldova au o mare șansă de a se apropia de anumite standarde europene ale administrației publice. „Știm foarte bine că în ultimii 20 de ani România a progresat enorm, astăzi fiind una dintre țările care se dezvoltă foarte dinamic, cu una dintre cele mai mari creșteri economice din țările UE. Acest lucru se vede foarte bine atunci când treci hotarul - infrastructura, drumurile și alte aspecte sunt cele ce caracterizează ceea ce numim noi dezvoltare.”

Vorbind despre ordonanța de ur-

gență adoptată de Guvernul României în 2016 ce a permis autorităților locale din România să sprijine financiar și să implementeze diverse proiecte în localitățile din Republica Moldova, Viorel Furdui a scos în evidență faptul că astfel a devenit posibilă dotarea mai multor grădinițe cu mobilier oferit de către primăriile din România, unele APL de la noi au

„TOATE DISCUȚIILE REFERITOR LA DEZVOLTAREA RM, PROBLEMELE CE NU PERMIT DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII, DRUMURILOR, APĂ, CANAL, ILUMINAT STRADAL ETC VOR RĂMÂNE FĂRĂ SOLUȚII DACĂ NU VOM AVEA RESURSE, FONDURI.”

primit tehnică specială pentru repararea și curățarea drumurilor, au fost finanțate diverse vizite ale copiilor noștri peste Prut etc. „În dependență de posibilitățile financiare, au fost și unele proiecte destul de mari cum ar fi construirea unor instituții educaționale. De exemplu, la Ruseștii Noi din Ialoveni a fost construită o grădiniță cu suportul Consiliu județean Dâmbovița.” Directorul executiv al CALM a declarat că acest proces ia acum amploare deoarece nu a trecut atât de mult timp de la adoptarea acestei ordonanțe, iar tot mai multe comunități locale din România își manifestă interesul de a contribui și la dezvoltarea comunităților locale din Republica Moldova cu care sunt înfrățite.

În cadrul aceleiași emisiuni s-a amintit despre acordul de parteneriat semnat de CALM și Asociația Orașelor din România în 2018. Una dintre activitățile comune ale celor două asociații a fost reuniunea primarilor de orașe din cele două state ce a avut loc recent, la Gura Humorului. Viorel Furdui a fost de părere că anume datorită acestor relații foarte bune cu asociațiile autorităților locale din România a fost posibilă adoptarea acelei ordonanțe de Guvern despre care s-a vorbit mai sus, au fost sesizate autoritățile din România asupra necesității de a acorda mai multă atenție APL din RM, prin intermediul unor programe speciale și prin dezvoltarea unor relații directe între APL din cele două state. „Cred că avem rezultate pozitive și

numărul acestora tinde să crească.” În ceea ce privește vizita recentă la Gura Humorului, reprezentantul CALM a afirmat că împreună cu 18 primari de orașe din RM au participat la ședințele Asociației Orașelor din România. „Încă o dată am simțit sprijinul pentru această idee pe care o promovăm de mai mulți ani, de a solicita, în comun, autorităților din România să acorde o atenție mai sporită acestor relații directe și necesității finanțării fără intermediari a proiectelor comune ale APL din România și Republica Moldova, inclusiv programe speciale din partea Guvernului României cu acces direct pentru APL din RM.” Viorel Furdui a explicat că aceste abordări sunt necesare deoarece, din păcate, finanțările anterioare nu întotdeauna ajungeau la destinație sau erau distribuite conform unor criterii obiective.

Vorbind despre programele Guvernului României destinate APL din Republica Moldova a fost menționat faptul că Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației din România a anunțat lansarea unui nou program bilateral România-Republica Moldova, prevăzut pentru perioada 2021-2027. În acest context, Viorel Furdui a afirmat că pentru dezvoltarea localităților noastre este nevoie de investiții. „**Toate discuțiile referitor la dezvoltarea RM, problemele ce nu permit dezvoltarea infrastructurii, drumurilor, apă, canal, iluminat stradal etc vor rămâne fără soluții dacă nu vom avea resurse, fonduri.**” Directorul executiv al CALM a amintit că economia RM nici într-o mică măsură nu generează soldurile necesare pentru a dezvolta statul, iar accesul la fonduri este una dintre soluțiile care ar permite comunităților locale să-și dezvolte infrastructura. „Doar în paralel cu acest proces de creare a condițiilor de viață decentă în comunitățile noastre locale vom putea lansa obiective ce ar motiva reîntoarcerea oamenilor acasă”, a concluzionat directorul executiv al CALM.

■ CALM, AVOCATUL APL

DUPĂ FURTUL MILIARDULUI AM FOST MARTORII UNUI NOU ATAC ASUPRA CETĂȚENILOR ȘI A AUTONOMIEI LOCALE!

Încă o încercare eșuată de a îngenunchea autonomia locală din partea autorităților. CALM a dejucat în această perioadă un nou atac la normele constituționale din partea Ministerului Finanțelor. Părea că după laundromat, scheme dubioase de privatizări, furtul miliardului pus pe umerii cetățenilor și alte scheme de jaf al cetățenilor din Republica Moldova, prin folosirea/contribuția directă a INSTITUȚIILOR STATULUI, clasa politică și guvernamentală din Republica Moldova a învățat lecția și nu va mai admite situații similare. Însă, nu a fost să fie așa. Cum ne demonstrează ultimele inițiative ale Ministerului Finanțelor, virusul abuzului, favoritismului, intereselor obscure și desconsiderării interesului PUBLIC, a intrat profund în unele instituții publice ale statului și continuă practicile predecesorilor care au văduvit bugetul național și cetățenii de zeci de miliarde de lei, iar acum au pus ochii și pe bugetele locale. De data aceasta se folosesc de perioada extrem complexă în care se află Republica Moldova și autoritățile publice locale, un grup foarte îngust de interese obscure, susținut și favorizat direct de către Ministerul Finanțelor, au hotărât să atenteze la bugete locale în detrimentul interesului public, al cetățenilor, colectivităților locale dar și a majorității covârșitoare a agenților economici mici ce activează în teritoriu. Prin urmare, CALM în numele tuturor colectivităților locale din Republica Moldova (sate, comune, orașe și municipii), și-a exprimat indignarea și profunda dezamăgire, cerând de la conducerea țării și organele de anchetă, investigarea tuturor circumstanțelor acestor acțiuni ilegale și contrare interesului public ale Ministerului Finanțelor, oprirea acestei inițiative păguboase și instituirea unui dialog cu APL/CALM privind situația/problemele reale ale mediului de afaceri și direcțiile de îmbunătățire ale acestora. În acest context, CALM a venit cu următoarele precizări.

Unii cetățeni așteaptă ca în această perioadă dificilă prin care trece statul nostru, urmare a izbucnirii pe plan mondial a crizei epidemiologice, autoritățile naționale să întreprindă măsuri adecvate în domeniul politicilor bugetar – fiscale care să diminueze povara fiscală asupra agenților economici afectați cel mai mult de aceste evoluții, dar și să creeze spațiu bugetar în vederea finanțării unor cheltuieli urgente, în special în domeniul protecției sănătății, să ofere instituțiilor de resort instrumente rapide și facile de intervenție care să vizeze amânarea perioadelor de raportare și de plată a impozitelor. Realitatea este totuși alta. Așa cum reiese din proiectul politicii fiscale și vamale pentru anul 2021, Ministerul Finanțelor face uz de condițiile speciale create de declararea la nivel național a stării de urgență în vederea declanșării unui atac asupra autorităților publice locale și implicit asupra cetățeanului de rând.

Este poate greu pentru înalții funcționari din Republica Moldova să înțeleagă că cetățenii acestei țări își doresc lucruri simple, precum este accesul la servicii calitative de aprovizionare cu apă și canalizare, străzi iluminate, drumuri comunitare amenajate, trotuare, parcuri, spații verzi, curți ale blocurilor întreținute, gunoi menajer colectat și depozitat în spații special amenajate, acces la transport public organizat, siguranță pe străzi și în comunitățile locale, locuri de muncă în localitățile de baștină, servicii publice calitative și aproape de cetățeni, servicii sociale pentru păturile vulnerabile. Or, noi, cetățenii acestei țări atestăm aceste beneficii atunci când ne deplasăm în statele europene. Calitatea înaltă a standardelor de viață ale comunităților locale din statele europene este frecvent argumentul de bază care îi determină pe cetățenii acestei țări să emigreze într-un număr tot mai mare, undeva peste hotare, mai departe de sărăcia comunităților locale din Republica Moldova. Înalții noștri funcționari nu pot înțelege aceste realități. Imaginea deplorabilă a comunităților locale din țară se vede cumva altfel din geamurile fumurii ale limuzinelor de lux cu care aceștia se deplasează sporadic, cu puținele ocazii prin satele și micile orașe din țară, mai mult pe durata campaniilor electorale. Zidurile în-

te de beton cu care sunt înconjurată casele de lux în care își petrec timpul alături de familia acești funcționari, fac ca sărăcia cetățenilor și a comunităților locale să arate cumva altfel.

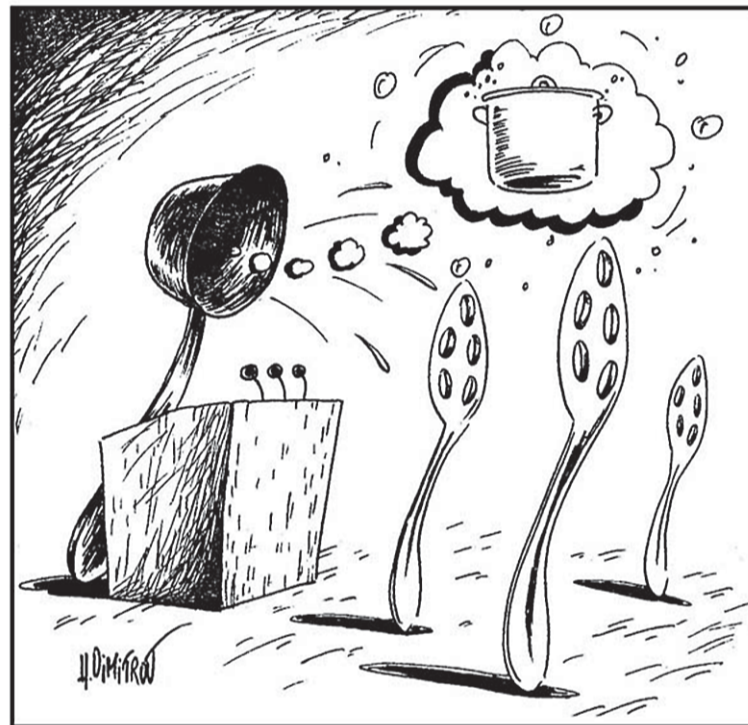
Totuși, țara noastră este un covor țesut din multiplele localități, mici sau mari, câte mai există în țară. Frumusețea și prosperitatea localităților urbane și rurale determină într-un final frumusețea și atractivitatea în ansamblu a țării. Volumul mijloacelor alocate la nivel național pentru întreținerea și dezvoltarea comunităților locale determină gradul de dezvoltare la nivel național.

„PRIN ACESTE ACȚIUNI SE URMĂREȘTE TRANSFORMAREA COMUNITĂȚILOR LOCALE ÎN CERȘETORI, ÎN DEPLINUL SENS AL CUVÂNTULUI”

CALM afirmă cu toată responsabilitatea că situația în domeniul finanțelor publice locale, care reflectă atitudinea autorităților publice centrale față de standardele de viață ale cetățenilor țării, este deplorabilă. Volumul impozitelor și taxelor colectate în bugetele locale reprezintă doar 9% din volumul încasărilor fiscale la nivel național. Dintre acestea, aproximativ 70% sunt defalcările venite de la guvernul central, implicit autoritățile publice locale nu au nicio atribuție la stabilirea sau colectarea acestor taxe. Autonomia financiară se referă doar la 13% din încasărilor din impozite și taxe ale autorităților publice locale. La acestea se adaugă alte 14% din impozitele pe bunurile imobiliare care reprezintă o sursă de venituri fiscale ale autorităților publice locale. Veniturile fiscale din această sursă sunt totuși puternic diminuate urmare a unor reforme nefericite promovate de guvern, implementate la trecerea dintre milenii și care nici până în prezent nu sunt duse până la capăt. Așa se întâmplă că urmare a reformării de Guvern a impozitului pe bunurile imobiliare, unele autorități publice locale cheltuiesc mai mult pentru administrarea acestui impozit decât sunt încasărilor generate din aplicarea acestuia. Urmare a politicii autorităților publice centrale în acest domeniu, comunitățile locale au fost lipsite pe durata a 20 de ani de investiții în

infrastructura publică locală, implicit în creșterea standardelor de viață ale cetățenilor, de ordinul a multe miliarde de lei.

În prezent executivul central tentează la cele 13% rămase din autonomia fiscală a autorităților publice locale, implicit a comunităților locale. Intenția executivului este să plafoneze nivelul maxim al taxelor locale, implicit să excludă dreptul comunităților locale la autogovernarea locală. Miza acestei inițiative constă în excluderea oricărei posibilități ale comunităților locale, care și așa sunt practic inexistente, să întreprindă acțiuni în vederea creșterii standardelor de viață ale cetățenilor. Prin aceste acțiuni se urmărește transformarea comunităților locale în cerșe-

tori, în deplinul sens al cuvântului, toate resursele fiscale dar și competențele de generare ale acestora urmând a fi concentrate în mâinile executivului central.

„SCOPUL FINAL URMĂRIT NU ESTE ÎMBUNĂȚĂȚIREA CLIMATULUI INVESTIȚIONAL DIN ȚARĂ, CI PROMOVAREA INTERESULOR PECUNIARE ALE UNOR ANTREPRENORI CONCREȚI – BARONI ȘI FEUDALII MODERNI”

CALM constată că miza jocului promovat în prezent de către Ministerul Finanțelor este 1% din veniturile din impozite și taxe la nivel național. Mai mult de jumătate din aceste mijloace sunt încasate în bugetele municipiilor Chișinău și Bălți, pentru restul țării revenind mai puțin de jumătate. Este clar că scopul final urmărit de autorii acestei inițiative nu este îmbunătățirea climatului investițional din țară, ci promovarea intereselor pecuniare ale unor antreprenori concreți – baroni și feudalii moderni, care dețin importante resurse economice la nivelul localităților rurale, dar care sunt deconectați de problemele comunităților locale și își au reședința undeva în altă localitate, sau poate chiar peste hotarele țării. Este cu atât mai trist că aceste acțiuni sunt susținute de unele pretinse asociații de investitori, care sunt antrenate de fapt în promovarea intereselor meschine ale unor antreprenori concreți și nu a intereselor mediului de afaceri din țară.

CALM apelează la responsabilitatea civică a investitorilor și antrepreno-

rilor, locali sau străini, să nu admită a fi asociați acestei inițiative de redistribuire grosolană a resurselor de la comunitățile locale în favoarea celor avuți. Datele anului 2019 denotă că din toată sărăcia bugetelor locale, peste 1 mld. lei au fost alocate suplimentar din bugetele locale la volumul transferurilor din bugetul de stat destinate finanțării învățământului, care este totuși un domeniu deconcentrat și nu unul delegat în competența autorităților publice locale. Or, din geamul ministerelor de resort nu se vad gardurile ruinate, infrastructura deplorabilă, grupurile sanitare amplasate în curțile școlilor sau grădinițelor din orașele și satele țării. Autorii acestei inițiative tentează inclusiv și la ace-

administrativ-teritoriale; construcția de locuințe și acordarea altor tipuri de facilități pentru păturile social vulnerabile, precum și pentru alte categorii ale populației; organizarea serviciilor (posturilor) teritoriale de salvatori și pompieri; contribuirea, în condițiile legii, la protejarea patrimoniului cultural și a monumentelor de for public de pe teritoriul administrat.

În procesul elaborării inițiativei legislative care vizează diminuarea și plafonarea nivelului taxelor locale, Ministerul Finanțelor nu a venit cu o analiză a capacităților autorităților publice locale, odată adoptată această inițiativă, de a realiza competențele legale atribuite într-un cadru nou de resurse. Amatorismul autorilor acestei inițiative întrece orice limită.

În prezent, comunitatea locală, prin intermediul aleșilor locali, are dreptul stabilirii unor mărimi diferențiate, fără a exista limite maxime a nivelului taxelor locale. Folosindu-se de acest drept, Consiliile locale stabilesc, făcând referință la exemplul unei localități din țară, o mărime diferențiată a taxei de piață în funcție de amplasarea fizică a acestora în localitate (implicit vadul comercial sau capacitatea de plată a acestei taxe de către persoanele juridice vizate) sau a unor mărimi diferențiate a taxei pe unitățile comerciale sau de prestări servicii, care pot varia de la 1.200,- lei anual pentru comerțul cu amănuntul din rulotă a produselor agricole, la 640.800,- lei pentru prestarea serviciilor sălilor de cazinou.

te mijloace din bugetele comunităților locale.

„AMATORISMUL AUTORILOR ACESTEI INIȚIATIVE ÎNTECE ORICE LIMITĂ”

Cadrul normativ din Republica Moldova pune în seama autorităților publice locale o seamă de competențe, unele extrem de costisitoare, precum planificarea urbană și gestionarea spațiilor verzi de interes local; colectarea și gestionarea deșeurilor menajere, inclusiv salubritatea și întreținerea terenurilor pentru depozitarea acestora; distribuția apei potabile, construirea și întreținerea sistemelor de canalizare și de epurare a apelor utilizate și pluviale; construcția, întreținerea și iluminarea străzilor și drumurilor publice locale; transportul public local; amenajarea și întreținerea cimitirilor; administrarea bunurilor din domeniul public și privat locale; construcția, gestionarea, întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și extrașcolare (creșe, grădinițe de copii, școli de artă, de muzică); dezvoltarea și gestionarea rețelelor urbane de distribuție a gazelor și energiei termice; activități culturale, sportive, de recreație și pentru tineret, precum și planificarea, dezvoltarea și gestionarea infrastructurilor necesare acestor tipuri de activități; amenajarea piețelor agricole, a spațiilor comerciale, realizarea oricăror alte măsuri necesare pentru dezvoltarea economică a unității administrativ-teritoriale; instituirea și gestionarea întreprinderilor municipale și organizarea oricărei alte activități necesare dezvoltării economice a unității

CALM constată că inițiativele Ministerului Finanțelor vizează limitarea mărimii maxime a taxelor locale, implicit făcând referință la exemplul adus mai sus, a taxei pe unitățile comerciale la nivelul de 10-50 mii lei. Astfel, autoritățile din localitatea vizată în exemplul dat vor limita mărimea taxei pe sălile de cazinou de la 640,8 mii lei la doar 50 mii lei. Procesul bugetar este unul continuu, iar o cheltuială odată asumată, trebuie asigurată continuu pe viitor. Astfel, autoritățile locale vor fi nevoite să acopere pierderea veniturilor fiscale în mărime de 589,2 mii lei. Dar cum? Să fie ridicate taxele pentru cei care vând produse agricole din rulote, sau să fie reduse cheltuielile bugetare, inclusiv pentru finanțarea sferei sociale? Reprezentanții asociațiilor de investitori nu înțeleg că această inițiativă lovește în afacerile mici și mijlocii, și în păturile social vulnerabile? Desigur, capacitatea antreprenorilor mici de a face lobby prin intermediul asociațiilor de investitori este mică, dar acest lucru nu semnifică și faptul că interesele acestora pot fi neglijate.

La moment, mărimea taxelor locale este decisă de aleșii locali, implicit de comunitatea locală. Astfel, proprietarii de cazinouri, rețelelor de benzinării sau mari centre comerciale le este greu să evite plata unor taxe în favoarea comunităților locale, care sunt pe măsura beneficiilor de care se bucură aceștia în condițiile unui vad comercial existent la nivel de localitate. Este desigur mai ușor pentru antreprenorii mari să bată la ușa responsabililor de politici fiscale și bugetare din cadrul Ministerului Finanțelor în vederea maximizării beneficiilor pecuniare ale acestora. Nu sporește oare această acțiune riscurile de coruptibilitate ale funcționarilor de stat? Nota de plată, într-un final, o achită oricum cetățeanul de rând.

NICOLAE DANDIȘ: PLAFONAREA TAXELOR LOCALE FAVORIZEAZĂ UNELE GENURI DE ACTIVITATE CU CIFRELE DE AFACERI FOARTE MARI, ÎN DETRIMENTUL AGENȚILOR ECONOMICI CU REZULTATE FINANCIARE FOARTE MICI!

Primarul municipiului Cahul Nicolae Dandiș atrage atenția asupra faptului că noua tentativă de plafonare a taxelor locale încalcă prevederile autonomiei locale, fiind una neconstituțională, conform deciziei Curții Constituționale din 2013, adoptată în rezultatul unei alte tentative de plafonare a taxelor locale. Această problemă vizează și afectează direct APL-rile. „Argumentele aduse în nota informativă a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative sunt foarte generale și nerelevante. De exemplu, taxa balneară, din bugetul total, poate și nu reprezintă o pondere esențială, dar având în vedere că această taxă se aplică doar în câteva localități, ea este una semnificativă pentru acestea.”

Potrivit lui Nicolae Dandiș, taxa balneară pentru mun. Cahul reprezintă 2,0 mln lei, adică o sumă foarte impunătoare. Aceleași pierderi bugetul local le are și din diminuarea taxei pentru amenajarea teritoriului, adică 1968,0 mii lei, respectiv și cca 500 mii lei de la plafonarea taxei pentru amplasarea unităților comerciale și de prestări servicii. „Autoritățile locale cunosc mai bine situația reală din teritoriu, problemele cu care se confruntă agenții economici, APL își aprobă politicile și instrumentele proprii de susținere a acestora. Mun. Cahul a și aprobat Regulamentul privind susținerea tinerilor antreprenori, mai mult decât atât la aprobarea cotelor impozitelor și taxelor locale se aplică și alte măsuri de stimulare pentru genurile de activitate mai solicitate sau pentru cele ce activează la periferii sau zone rurale. Pierderile provocate de acțiunea de plafonare nu pot fi acoperite din contul celorlalte taxe, care de fapt prevăd plafonări de majorare.” Făcând o analiză separată a tuturor acestor taxe, Nicolae Dandiș constată că majorarea taxelor pentru aceste activități concrete ar provoca o presiune finan-

ciară enormă pentru acestea. „De exemplu, taxa de parcare anuală este de 28,0 mii lei, taxa de piață – 741,7 mii lei, taxa pentru amplasarea dispozitivelor publicitare – 600,0 mii lei, taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători – 381,8 mii lei. Totalul acestor taxe constituie 1751,5 mii lei, în timp ce pierderile pentru buget din măsurile de plafonare sunt de 4,5 mln lei.” Edilul de Cahul atrage atenția că compensarea pierderilor ratate ar putea însemna majorarea celorlalte taxe de 2,6 ori - un lucru absolut ireal, mai ales că din activitatea acestor genuri, după cum se observă și din încasări nu sunt tocmai mari.

Primarul municipiului Cahul constată că plafonarea taxelor locale este o măsură de intimidare a autonomiei locale precum și stabilității economice locale, dar care favorizează unele genuri de activitate (balnear, de exemplu, sunt doar câteva întreprinderi în toată țara) care,

acest raport este un argument și atunci care este logica de majorare a taxei de piață și micșorarea taxei pentru amenajarea teritoriului? Majorarea taxei de piață ar provoca pierderi acestei întreprinderi. Același lucru este și în cazul dispozitivelor publicitare, dinamica din ultimii doi ani arată că circa 30 la sută din agenții din domeniu și-au demontat dispozitivele publicitare.

În ce privește taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători, ce prevede plafonări spre majorare de 7 ori față de cele aplicate în mun. Cahul, Nicolae Dandiș afirmă că majorarea acestora ar duce la închiderea acestor întreprinderi, în timp ce APL nu au capacitate să instituie propriile servicii.

„Toate cele expuse sunt o dovadă că APL-rile cunosc mult mai bine problemele locale. Reieșind din acestea, ele folosesc propriile părghii și instrumente.”

Primarul municipiului Cahul amintește că stabilirea mărimii taxelor locale este competența exclusivă a APL, iar Ministerul Finanțelor sau Parlamentul nu sunt în drept să se implice în această competență exclusivă a APL.

În ce privește argumentul că APL stabilesc taxe nejustificate de mari, Nicolae Dandiș afirmă că aceasta este unul neîntemeiat și neargumentat.

„APL aplică taxele reieșind din specificul fiecărei activități, fiecărui agent economic, contribuțiile acestora la buget și alte aspecte. Nu pot fi generalizate criteriile pe întreg teritoriul țării, fără a ține cont de alte particularități, activități rurale sau urbane, cerere și ofertă, zonă industrială sau agricolă și multe, multe alte aspecte.” În acest context, edilul de Cahul a amintit că este în interesul APL să mențină relații corecte cu agenții economici, astfel încât să-i intereseze să activeze în localitate, precum și să le sporească gradul de implicare în viața societății, mai ales că la aprobarea cotelor impozitelor și taxelor locale APL organizează consultări, audieri publice și alte întruniri cu actorii societății. „Cei care au elaborat această inițiativă își dau seama că este una incorectă din punct de vedere legal, aceasta într-un fel ar egala contribuțiile atât pentru agenți economici mari cât și pentru cei mici și mijlocii, ceia ce este o inechitate, mai ales că cotele taxelor trebuie să fie un instrument de regularizare a mediului de afaceri, de a stimula sau tempera unele sectoare.”

Nicolae Dandiș scoate în evidență faptul că taxele locale sunt folosite de APL ca un instrument pentru a atinge niște scopuri economice concrete pentru dezvoltarea localității, dar nu numai, un instrument de construire și a unor relații sociale, de încredere și colaborare.

„AUTORITĂȚILE LOCALE CUNOSC MAI BINE SITUAȚIA REALĂ DIN TERITORIU, PROBLEMELE CU CARE SE CONFRUNTĂ AGENȚII ECONOMICI, APL ÎȘI APROBĂ POLITICILE ȘI INSTRUMENTELE PROPRII DE SUSȚINERE A ACESTORA.”

de altfel, au cifrele de afaceri foarte mari, în detrimentul agenților economici care au rezultate financiare foarte mici. „De exemplu: piața municipală are un profit net pentru anul 2019 de 150 mii lei, taxa de piață fiind calculată și achitată în bugetul local pentru anul 2019 în mărime de 534,4 mii lei, în timp ce taxa pentru amenajarea teritoriului a fost 8 mii lei. Dacă analizăm bine, vedem că

CAZINOU 2 SAU JAF ÎN TIMP DE CIUMĂ?

Recent, Ministerul Finanțelor a distribuit un proiect de modificare a unor acte normative (politica fiscală și vamală pentru anul 2020). Document care, pur și simplu ne-a șocat prin obrăznicia, lipsa de bun simț și neglijarea totală a normelor legale/constituționale, precum și a interesului public din partea unei din cele mai importante instituții ale statului: Ministerul Finanțelor.

În special, în acest document, pe furiș și în cel mai ne-transparent mod, au fost incluse prevederi prin care se stabilesc plafoane minimale și maximale la taxele locale, sub paravanul formal al griiei față de mediul de afaceri. Însă, în realitate, autorii acestui document, profitând de perioada de criză și de faptul că autoritățile publice centrale și locale depun un efort enorm în contracararea crizei pandemice, au cedat presiunilor unor cercuri foarte înguste de agenți economici prosperi și au decis să le satisfacă poftele financiare, din contul bugetelor locale și bunăstării colectivităților locale. În aceste condiții, CALM consideră că este nevoie de făcut anumite precizări:

1. Această inițiativă a Ministerului Finanțelor NU a fost consultată sau coordonată în prealabil, nici într-o formă, cu autoritățile locale și CALM. Contrar legii, bunelor practici, recomandărilor Consiliului European, bunului simț și chiar simplului raționament pragmatic și de autoconservare. Prin urmare, argumentele contrare și impactul ei negativ NU au putut fi evaluate la timp, ceea ce va aduce un prejudiciu enorm imaginii instituțiilor statului, în special a Ministerului Finanțelor și Guvernului;

2. În loc de măsuri de solidaritate a autonomiei locale financiare, promise de autorități și așteptate de către APL, ne-am trezit cu o inițiativă total contrară și profund împotriva interesului public. În același timp, a fost în totalitate neglijat absolut tot pachetul de propuneri privind consolidarea autonomiei financiare locale;

3. Acest document promovează în exclusivitate interesele unui cerc foarte îngust de agenți economici mari și prosperi: petrolier, cazinouri, jocurile de noroc, loterie națională, piețele angro,

supermarketuri și mall-urile etc. Toate acestea, în detrimentul colectivităților locale și a mediului de afaceri mic și mijlociu;

4. Prejudiciul cauzat APL prin această măsură NU a fost evaluat. Contrar legii. După unele calcule, prejudiciul poate ajunge până la zeci de milioane de lei. Nu se prevede compensarea pierderilor suferite de bugetele locale. Ca de obicei. Contrar legii;

5. Ministerul Finanțelor pur și simplu a neglijat flagrant și în mod repetat prevederile constituționale privind autonomia locală, precum și decizia Curții Constituționale din 24 ianuarie 2014 prin care o inițiativă similară a Parlamentului a fost declarată NECONSTITUȚIONALĂ!

6. Motivele invocate de autori precum că mediul de afaceri suferă din cauza abuzurilor APL sunt lipsite de temei și derizorii. Din contra, prin această inițiativă și plafonare, în realitate, Ministerul Finanțelor afectează și pune presiune pe mediul de afaceri mic și mijlociu, determinând creșterea taxelor locale pentru ei. Atragem atenția că încasările din aplicarea taxelor pentru servicii specifice (mărimea acestor taxe este decisă de către comunitatea locală) sunt infime și reprezintă doar 1% din veniturile fiscale ale BPN. Din care, 48,4% sunt încasate de Primăria Chișinău și alte 7,1% de către primăria Bălți. Prin urmare, încasările din aplicarea acestor taxe pentru restul APL reprezintă doar aproximativ 44,5% din total, sau mai puțin de 0,5% din veniturile fiscale ale Bugetului Public National. În aceste condiții, să spui că taxele locale reprezintă o problemă pentru mediul de afaceri este cel puțin la limita derizoriului și lipsit de orice logică. Să nu uităm că Republica Moldova este unul dintre statele codage la capitolul venituri proprii din Europa de Sud-Est;

7. Regretăm astfel de abor-dări din partea Ministerului Finanțelor și solicităm conducerii statului să oprească această inițiativă extrem de nocivă și cu impact negativ asupra imaginii autorităților pe plan intern și extern.

Viorel FURDUI,
director executiv
al Congresului
Autorităților Locale
din Moldova

CALM ATENȚIONEAZĂ: PROIECTUL POLITICI FISCALE ȘI VAMALE CONTRAVINE INTERESELE PUBLICE ȘI ÎNCALCĂ PRINCIPIILE CONSTITUȚIONALE ALE AUTONOMIEI LOCALE!

În legătură cu elaborarea proiectului de Lege cu privire la modificarea unor acte normative ce vizează politica fiscală și vamală pentru anul 2021 și care prevede, între altele, stabilirea plafoanelor maximale la taxele locale; excluderea mai multor taxe locale; unificarea noțiunilor de impozite și taxe locale, precum și un grad de îndatorare mai mare de 25% doar pentru municipiile Chișinău și Bălți, în caz de accesare a împrumuturilor/creditelor pentru investiții, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a expediat o Adresare/Aviz Prim-ministrului, Ministerului Finanțelor, Procurorului General, Parlamentului RM, Consiliului Europei și Partenerilor de Dezvoltare ai statului nostru.

În document, CALM atrage atenția asupra faptului că prevederile acestui proiect de lege vizează drepturile și interesele colectivităților locale, trezește mari suspiciuni privind compatibilitatea acestora cu principiile constituționale și legale ale autonomiei locale, angajamentele RM pe plan internațional și interesele publice și vitale ale colectivităților locale pe termen scurt și lung.

Totodată, CALM afirmă că modul în care a fost elaborat acest proiect, dar și prejudiciul posibil cauzat bugetelor locale și cercurile economice concrete favorizate, în detrimentul interesului public, trebuie să constituie un subiect al investigațiilor din partea conducerii țării și organelor de anchetă, nemaivorbind de prejudicierea gravă a imaginii statului pe plan internațional și în raport cu partenerii de dezvoltare.

CALM a analizat contextul și prevederile Proiectului în cauză prin prisma principiilor constituționale de organizare și funcționare a APL, precum și respectării drepturilor și intereselor legale ale colectivităților locale, stabilind trei aspecte principale ce vizează direct APL și care urmează a fi examinate:

1. Stabilirea unor plafoane maximale;
2. Anularea unor taxe locale;
3. Creșterea gradului de îndatorare doar pentru municipiile Chișinău și Bălți.

CALM atrage atenția asupra contextului în care a apărut această inițiativă și de care încearcă să beneficieze autorii ei reali: criza pandemică, implicarea totală a APL în administrarea acestei crize, punerea pe umerii APL a mai multor servicii și lipsei cronice de resurse umane și materiale/financiare la nivel local.

De asemenea, CALM afirmă că prevederile acestui proiect, în partea ce se referă la stabilirea plafoanelor maximale și anularea unor taxe locale, contravin flagrant interesului public. **În rezultatul adoptării acestui act și în condițiile blocării totale a procesului de descentralizare financiară, majoritatea colectivităților locale din RM vor fi lipsite pe termen mediu și lung de venituri extrem de importante și limitate în posibilitatea de a se dezvolta și a face față multiplelor competențe/sarcini puse pe umerii APL, inclusiv în cazul crizei în care se află în prezent RM.**

CALM constată că acest proiect nu a fost consultat nici într-o formă cu unica structură asociativă reprezentativă a APL din RM, atât în procesul de conceptualizare, cât și în procesul de elaborare a sa. Totodată, acest proiect a fost elaborat fără a ține cont de propunerile remise în adresa Executivului de către CALM, unica structură asociativă reprezentativă a APL din RM, fiind astfel încălcate o serie de acte normative fundamentale naționale și internaționale în vigoare.

Totodată, CALM se arată convins de faptul că prin acest proiect de lege, **în realitate, anumite cercuri de interese financiare (obscure), în complicitate cu susținerea directă a Ministerului Finanțelor, încearcă să promoveze interesele lor meschine și contrare interesului public general, Ministerul Finanțelor neglijând flagrant și în mod repetat prevederile constitu-**

ționale privind autonomia locală, precum și decizia Curții Constituționale din 24 ianuarie 2014, prin care o inițiativă similară a Parlamentului a fost declarată neconstituțională.

Totodată, motivele invocate de autorii proiectului precum că mediul de afaceri suferă din cauza abuzurilor APL sunt lipsite de temei, derizorii și nu sunt argumentate.

CALM consideră că proiectul dat reprezintă o consecvență periculoasă a Guvernului/Ministerului Finanțelor care, doar cinci luni în urmă a declarat prin vocile prim-vicepremierului, ministru al Finanțelor și ministrului de Externe al RM, atașamentul său față de respectarea recomandărilor Consiliului Europei în domeniul democrației locale.

În altă ordine de idei, CALM se arată convins de faptul că nu există nicio justificare economică și/sau financiară a acestei inițiative; plafonarea taxelor locale va aduce pierderi semnificative imediate la bugetele unor APL și pe termen mediu și lung majorității bugetelor locale; plafonarea taxelor locale va prejudicia pe termen mediu și lung baza fiscală locală și va afecta stabilitatea economică locală; această inițiativă va favoriza agenții economici mari și/sau monopolști în detrimentul agenților economici mici; proiectul dat de lege încalcă grav principiile echității și echilibrului, a fost elaborat fără o evaluare obligatorie a impactului financiar asupra bugetelor locale și fără a prevedea compensarea obligatorie a pierderilor cauzate prin adoptarea unor astfel de acte. Totodată, odată cu intrarea în vigoare a acestor prevederi, APL/comunitățile locale vor fi lipsite de orice perspectivă de dezvoltare și vor deveni dependente în totalitate de politicile de la centru.

CALM consideră că proiectul examinat reprezintă un amestec abuziv din partea APC în exercițiul autonom al puterii locale, neglijează toate standardele Cartei Europene a Autonomiei locale și încalcă principiul fundamental al dreptului „puterii lucrului judecat”, prin încălcări repetate a unor hotărâri anterioare ale Curții Constituționale, cu același obiect. **Totodată, CALM afirmă că această inițiativă merită o atenție sporită din partea organelor de drept deoarece este una foarte suspectă și comportă mai multe semne de coruptibilitate din partea autorilor.**

Reieșind din cele menționate, **CALM cere excluderea din proiectul dat de lege a prevederilor ce se referă la plafonarea și reducerea taxelor locale; corelarea proiectului cu textul și dispozitivul Hotărârii Curții Constituționale din 24.01.2014, în partea ce prevede interzicerea plafonării și stabilirii unor criterii/metodologii; restabilirea dialogului real și efectiv între Guvern/Ministerul Finanțelor și CALM/APL privind continuarea procesului de descentralizare, în conformitate cu standardele Consiliului Europei respective, Carta Europeană a Autonomiei Locale, Recomandarea CALRCE nr.328 din 2012 și nr 436 din 04.04.2019, reactivarea Comisiei Paritare la nivel de Guvern și a grupului de lucru CALM- Ministerul Finanțelor; examinarea cu reprezentanții CALM a propunerilor CALM la politica fiscală și vamală pentru anul 2021, expediate anterior; facilitarea din partea Guvernului a inițierii unui dialog instituționalizat și sincer între mediul de afaceri/sectorul asociativ și APL/CALM privind problemele actuale și direcțiile de soluționare a acestora, în interes comun; inițierea unei investigații interne (în cadrul Guvernului și Ministerului Finanțelor) și din partea organelor de drept competente a circumstanțelor și persoanelor vinovate care au admis/favorizat ca această inițiativă să fie inclusă în proiectul legii date în forma respectivă; majorarea plafonului de îndatorare a APL în cazul de accesare a împrumuturilor/creditelor până la 35% și de extindere a listei beneficiarilor acestui mecanism pentru toate unitățile administrativ-teritoriale de nivelul I din Republica Moldova.**

CALM SOLICITĂ

REEXAMINAREA DOSARELOR POLITICE INTENTATE ALEȘILOR LOCALI ȘI STOPAREA FOLOSIRII ORGANELOR PROCURATURII ÎN CALITATE DE INSTRUMENTE DE PRESIUNE ASUPRA ACESTORA!

Într-o Adresare expediată procurorului general al Republicii Moldova Alexandr Stoianoglo, CALM solicită reevaluarea și reexaminare acuzațiilor și cauzelor penale deschise în ultimii ani cu un substrat politic vădit în privința unor aleși locali. Solicitarea are loc în contextul în care recent Procurorul General a recunoscut că activiști civici, avocați, oameni de afaceri și jurnaliști au fost persecutați ilegal iar prin aceste acțiuni abuzive a avut loc o degradare a imaginii Procuraturii Generale și a justiției, în general.

În Adresarea sa, CALM prezintă mai multe exemple de cauze penale cu substrat politic vădit în privința unor aleși locali, menționând că adesea cadrul legal din domeniul APL este interpretat eronat, conținând elemente de presiune și șantaj politic. „Organele de procuratură ale statului au fost folosite în calitate de bătă asupra aleșilor locali incozi. Cazurile președintelui raionului Dubăsari, primarilor de Basarabasca, Taraclia, Chișinău, Gheleuza, Holercani, Bilicenii Vechi și alte dosare de rezonanță reprezintă diferite forme de presiune asupra aleșilor locali prin folosirea organelor de justiție și anchetă. În acestea și alte cazuri au fost ignorate prevederile constituționale privind autonomia locală, precum și materialele dosarelor», se menționează în Adresare.

De asemenea, CALM amintește că în ultimii ani sute de primari/președinți de raioane/aleși locali au fost constrânși, prin intermediul organelor de anchetă/justiție să-și schimbe orientarea politică și să adere la partidele de la guvernare. Procurorii care au instrumentat aceste cazuri la cerere au călcat în picioare onoarea și demnitatea primarilor și a comunităților locale care i-au ales, astfel sute de vieți și familii au fost distruse, oamenii și-au pierdut sănătatea și liniștea, au pierdut timp și bani în încercarea de a-și face dreptate, ceea ce a determinat mai mulți aleși locali să nu mai candideze pentru o funcție publică.

În acest context, reiterăm că în recentele Recomandări ale Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei (cum ar fi nr. 411 (2018)) și nr. 436 (2019) se atenționează asupra necesității examinării procedurilor penale împotriva aleșilor locali pentru a ne asigura că acestea nu constituie un element de hărțuire și nu împiedică aleșii locali să-și administreze în mod liber colectivitățile lor locale, dar și să găsească echilibrul corect între interesul public local și lupta împotriva corupției, pentru a menține un nivel bun de guvernare locală, în lumina Cartei și a altor standarde europene și pentru a permite aleșilor locali să-și exercite liber mandatul politic, beneficiind în același timp de prezumția de nevinovăție, lucru menționat și de către procurorul general în adresarea sa către colegii săi că este valabil în Republica Moldova.

În calitate de organizație reprezentativă a APL, CALM și-a exprimat deschiderea și disponibilitatea de a coopera cu organele de justiție și procuratură ale statului, în vederea îmbunătățirii cadrului legal și evitării pe viitor a oricăror posibilități de a aplica intenționat și în mod eronat legea și de a utiliza organele procuraturii/de anchetă la comandă și în scopuri de presiune asupra aleșilor locali.

VIOREL FURDUI: „UN SISTEM FINANCIAR CENTRALIZAT ÎI TRANSFORMĂ PE ALEȘII LOCALI ÎN CERȘETORI”

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a cerut, printr-un apel adresat Procurorului General, „reevaluarea și reexaminare acuzațiilor și cauzelor penale deschise în ultimii ani cu un substrat politic vădit” în privința unor aleși locali. Apelul readuce în actualitate – și nu doar cu motivul reconstituirii trecutului – faptul că sute de primari sau președinți de raioane au fost constrânși să-și ia alt carnet de partid sau să-și schimbe orientarea politică. Practici ce s-ar putea relua? Radio Europa Liberă a stat de vorbă cu directorul executiv al CALM, Viorel Furdui.

Europa Liberă: Așadar, un apel adresat Procurorului General de reevaluare și reexaminare acuzațiilor și cauzelor penale „deschise în ultimii ani cu un substrat politic vădit” în privința unor aleși locali... În apelul CALM se face referire la faptul că Procurorul General a recunoscut recent că „activiști civici, avocați, oameni de afaceri și jurnaliști au fost persecutați ilegal”... Marii absenți, în această mea culpa a Procuraturii, par să fie aleșii locali... Trebuie să înțelegem că acțiunile abuzive din trecutul recent față de numeroși reprezentanți ai autorităților locale au fost ca și cum lăstate uitării?

Viorel Furdui: „Noi sperăm foarte mult că nu au fost uitate, dar într-adevăr am observat că ei n-au fost menționați în această declarație a Procurorului General și de aceea am considerat necesar să-i amintim despre o situație total, noi spunem, oribilă, în care au ajuns aleșii locali în ultimii ani, cu presiuni enorme anume exercitate prin intermediul organelor de procuratură și anume prin intermediul așa-numitor dosare intentate pe diferite motive care, în mare parte erau inventate. Acest lucru era confirmat și prin faptul că Republica Moldova a devenit o „vedetă” alături de alte țări în care regimurile au făcut presiuni enorme în ultimii 2-3 ani asupra aleșilor locali, unde erau arestați, erau persecutați pe diferite căi aleșii locali. Aici mă refer la Turcia, Azerbaidjan, iarăși „vedete” la Consiliul Europei.”

Europa Liberă: Pentru a reîmprospăta memoria, aparent prea scurtă și selectivă la nivelul autorităților centrale... Ați putea oferi acum niște exemple care să arate adevărata amploare a presiunilor exercitate asupra aleșilor locali cu scopul de a-i supune grupărilor politice de la guvernare?

Viorel Furdui: „Cu siguranță. Există foarte multe cazuri despre care s-a vehiculat pe parcursul acestor ani. Cel mai sonor este cazul primarului de Chișinău Dorin Chirtoacă, care până în prezent nu este clar unde se află, ce se întâmplă, cum se mișcă lucrurile acolo. Alte cazuri: primarul de Taraclia, primarul de Basarabasca, Râșcani, Drochia, Cimișlia, cu 7-8 dosare intentate numai pentru faptul că persoana respectivă avea alte opinii, viziuni și politice, și de altă natură. Dar asta eu vreau să vă spun este doar partea vizibilă a problemei, deoarece astfel de cazuri sunt sute și au fost dosare

intentate în privința aleșilor locali, dar oamenii nu au avut curajul să le menționeze, să se opună deschis, deoarece principala problemă, în opinia noastră, este faptul că nu aveau la cine să se adreseze după dreptate, după justiție, pentru că anume a fost construit un așa sistem în care practic tu nu puteai fi apărat și doar foarte puțini au avut curajul să se apere, chiar având consecință aceste dosare, unele dintre care au ajuns și în judecată, dar foarte multe nici nu au ajuns în judecată. A fost o amploare enormă a acestui instrument aplicat anume prin intermediul organelor de procuratură și judiciare.

O dovadă elocventă, în afară de faptul că și Consiliul Europei a fost sesizat și în permanență ultimii trei ani a ridicat această problemă este și faptul că au avut loc

UN SISTEM FINANCIAR, ÎN MOD SPECIAL, EXCESIV DE CENTRALIZAT ÎI TRANSFORMĂ PE ALEȘII LOCALI ÎN CERȘETORI

sute de treceri dintr-un partid spre cel de la guvernare, ceea ce este absolut anormal situației, atunci când fără alegeri democratice sute de aleși locali au fost nevoiți, pur și simplu, să accepte compromisul și să treacă la partidul de guvernare, doar pentru a stopa aceste presiuni. Sistemul de presiuni era într-atât de dezvoltat, pentru că dacă nu erau careva instrumente de influență asupra persoanei direct, se studia familia persoanei date și se făceau presiuni asupra copiilor, asupra afacerilor.

Noi avem exemple atunci când un primar era șantajat prin faptul că fratele său lucrează în ambasadă și o să-și piardă locul de muncă ș.a.m.d. Într-adevăr, a fost creat un sistem oribil în raport cu aleșii locali și noi sperăm foarte mult că Procurorul General în declarația sa care a menționat că de fapt a degradat sistemul instituțional, avem un caz de degradare instituțională, noi am spune că noi în primul rând avem o degradare personală a tuturor celor care au lucrat în Procuratură și în organele de procuratură, pentru că au ajuns la un nivel ca să folosească instrumentele statului care au menirea de a

apăra cetățenii, ei le-au folosit din contra, în interesul unor grupuri înguste politice, oligarhice, pentru doar a atinge careva scopuri, fie personale, fie de grup.”

Europa Liberă: Pornind de la modul în care se realizează politicile de descentralizare și autogovernare, de la felul în care autoritățile centrale înțeleg să consolideze capacitățile autorităților locale, putem vorbi de o garanție a faptului că posibilitatea abuzurilor de dată recentă va fi cel puțin diminuată?

Viorel Furdui: „Noi credem că una din cauze care au adus la mai multe probleme despre care discutăm societatea în ultimii ani și inclusiv furtul miliardului și aceste abuzuri, această concentrare a puterii în mâinile unor grupuri foarte înguste și a unor persoane, reprezintă faptul că până în prezent păstrăm un sistem excesiv de centralizat pe toate direcțiile, și

cu mâna întinsă pentru a soluționa niște probleme vitale pentru comunitățile locale. Și în acest caz, cu siguranță, mulți dintre ei decid să meargă la anumite compromisuri. În acest sens, aș vrea să spun că noi, CALM, suntem într-o anumită măsură destul de îngrijorați de ceea ce se întâmplă în prezent pe această dimensiune, deoarece am observat chiar nici programul guvernamental, nici planul de acțiuni practic nu abordează deloc problema descentralizării și consolidării autonomiei locale.

Plus la aceasta, am observat că există anumite tendințe de a continua practicile anterioare în ceea ce privește modul de repartizare a resurselor. De exemplu, guvernul a anunțat mai multe programe, dar unul dintre ei este cel simbolic numit „Iluminarea satelor și a orașelor”. Dar tot programul acesta rezultă, ca să înțelegă toată lumea, la faptul că cineva de la nivel central va procura niște becuri, niște plafone și le va transmite către autoritățile publice locale, de parcă acesta este funcția autorităților centrale și a guvernului. Asta este o funcție a administrației locale: iluminatul stradal, aprovizionarea cu apă, drumurile etc.

În loc de aceasta, este nevoie să construim un sistem adecvat de repartizare a resurselor financiare, pentru că cei de la nivel local știu foarte bine de ce are nevoie localitatea și nu trebuie un prim-ministru sau ministru să vină să-i procure niște becuri, necunoscând prețul ș.a.m.d. pentru primari.”

Europa Liberă: CALM s-a declarat disponibil să coopereze cu organele de justiție și procuratură ale statului, astfel încât să se evite situația în care acestea ar acționa la comandă și în scopuri de presiune asupra aleșilor locali... Cum la modul practic vedeți această cooperare?

Viorel Furdui: „În primul rând, pe parcursul acestor ani am văzut o mare lacună că chiar în organele de justiție și a procuraturii, practic, într-o măsură destul de limitată este înțeles sistemul de organizare a administrației publice locale. Deseori nu se face deosebirea între autoritățile executive și cele deliberative. Atribuțiile întotdeauna se confundă și toată responsabilitatea se încearcă a pune pe puterea executivă, pe primar. Deci, sub acest aspect credem că este foarte mult nevoie de cooperare, este nevoie de mers pe direcția de instruire, de comunicare, de informare mai eficientă pe această direcție, ceea ce ar fi un element al colaborării. Fie trebuie incluse cursurile respective în cadrul instituțiilor de instruire pentru procurori, inclusiv și pentru judecători. În afară de aceasta, noi credem că este spațiu foarte mult de lucru pe modificarea și îmbunătățirea legislației.

Modul cum a fost aplicat abuzul ca infracțiune sau ca încercare de a învinui aleșii locali, respectiv a fost descalificat, s-a folosit legea anume în detrimentul drepturilor și libertăților oamenilor, interpretările pe care le făceau procurorii deseori nu corespundeau situației reale. Și aici, pe direcția perfecționării cadrului legal, putem coopera, cu atât mai mult că am venit cu propuneri concrete pe această direcție.”

la nivel politic, și la nivel administrativ, și la nivel financiar. De aceea, descentralizarea, despre care CALM de ani buni tot încearcă să convingă clasa politică din Republica Moldova și societatea, avem nevoie urgent de a trage atenție mult mai mare acestui proces, pentru că doar printr-un proces de desconcentrare a acestei puteri, de transfer al acestei puteri către nivelul administrației publice locale, dar și către alte nivele, noi am putea într-adevăr să creăm un fundament serios pentru a ne dezvolta și pentru a evita inclusiv astfel de abuzuri. Nu trebuie să fugim departe după exemple: noi putem vedea că practic toate țările din Uniunea Europeană, cele mai avansate și cele mai dezvoltate țări se abuzează anume pe o astfel de organizare și a administrației publice, dar și în genere a vieții politice din statele respective.”

Europa Liberă: În același timp, pentru mulți primari pare mai „pragmatic”, în numele unor „beneficii” pentru comunitate, să se atașeze de guvernare... Cât de normală este această situație? Provine tot din lipsă de descentralizare adecvată la nivel local?

Viorel Furdui: „Cu siguranță, asta este una din cauzele de ce avem aceste mișcări, să spunem așa, dintr-o parte în alta, din partea aleșilor locali. Aici trebuie să atragem atenție anume la acest fapt, pentru că un sistem financiar, în mod special, excesiv de centralizat îi transformă pe aleșii locali în cerșetori. Ei trebuie să umble

GHEORGHE RĂILEANU: „ÎN SĂRĂCIA ÎN CARE TRĂIM SE CHELTUIE ENERGIE ȘI BANI PENTRU A INVESTIGA NIȘTE CAUZE NEÎNSEMNATE, PE CÎND PROBLEMELE MAJORE CARE AFECTEAZĂ ECONOMIA STATULUI, ADEVĂRATUL INTERES PUBLIC, RĂMÂN FĂRĂ ATENȚIE”

În contextul în care Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a solicitat Procuraturii Generale reevaluarea și reexaminarea acuzațiilor și cauzelor penale cu vădit substrat politic, deschise în ultimii ani unor aleși locali, fostul primar al orașului Cimișlia Gheorghe Răileanu ne spune ce argumente aveau procurorii atunci când îi intentau dosare penale, cum afectează activitatea aleșilor locali aceste metode de intimidare și care este soarta acestor cauze.

În cei 12 ani de activitate în calitate de ales local, Gheorghe Răileanu a pierdut numărul dosarelor deschise pe numele său, majoritatea dintre ele nici nu au ajuns să fie examinate în ședințele de judecată. Totuși, aceste metode de intimidare erau folosite pe larg de către fostele guvernări și nu știm dacă actualii aleși locali nu vor fi nevoiți să treacă prin asemenea experiențe. Gheorghe Răileanu este convins de faptul că majoritatea dosarelor penale i-au fost intentate la comanda politicului, dar au fost și cazuri cînd dosarele au fost inițiate de interese economice, cu susținerea politicului. „Cînd am devenit primar eram conștient de ceea ce se petrece în Republica Moldova. Pînă atunci acumulasem pe parcursul a 10 ani experiență în calitate de agent economic, știam de corupție, estorcări de bani, studiasem economia la facultate, dar am lucrat și la un agent economic unde am văzut cum funcționează economia tenebră.” Ajungînd primar al orașului Cimișlia, Gheorghe Răileanu avea și obiectivul să combată corupția din localitate, cel puțin acolo unde avea competențe, să nu admită estorcări de bani și să nu permită grupurilor de interese să influențeze ilegal activitatea APL. A fost greu să schimbe psihologia cetățenilor în raport cu primarul, majoritatea considerînd că pentru a soluționa o problemă trebuie să ofere bani ori servicii. „La primul mandat, în patru din cele cinci dosare era vorba despre abuzurile unui agent economic care, a apelat la PCRM (partid de guvernare la acea vreme), în acest proces fiind implicată procuratura și Cancelaria de Stat.” Era conștient că putea să se împotmolească în dosare dar n-a cedat nici pe parcursul celorlalte două mandate. A avut aproximativ cîte cinci dosare penale în fiecare dintre cele trei mandate. Gheorghe Răileanu a precizat că și în prezent, un agent economic, chiar dacă în acest caz Procuratura Anticorupție și Procuratura Generală nu găsesc temei, insistă să-i fie intentat un dosar penal. Fostul primar spune că deja sunt câțiva ani de cînd are loc un ping-pong și explică faptul că cererea este

de la proprietarii unei stații de alimentare cu combustibil construită neautorizat, contrar prevederilor Planului Urbanistic General al orașului Cimișlia. Din cauza că Gheorghe Răileanu nu a vrut să închidă ochii la construcția stației de alimentare cu combustibil el a fost atacat și în judecată în vederea achitării pretinsului prejudiciu și a cheltuielilor de judecată în sumă de circa 1,4 milioane lei.

„În legătură cu construcția neautorizată a stației, exploatată de o companie transnațională, pot afirma că aceasta a dominat efectiv, cu mici excepții pînă acum, instituțiile de drept și de control ale Republicii Moldova, asigurîndu-și decizii favorabile.

„UNEORI SUNTEM NEVOIȚI SĂ ÎNCĂLCĂM UNELE PROCEDURI”

Alte două dosare cauze penale pe numele lui Gheorghe Răileanu sunt pe rol în prima instanță de judecată deja pe parcursul a peste 2,5 ani, fiind comasate într-un singur dosar. „Într-un caz este vorba despre asfaltarea în 2016 a străzii Alexe Mateevici din orașul Cimișlia. Gheorghe Răileanu spune că a acceptat ca un agent economic, care avea materialul, tehnica și personalul necesar la fața locului să execute urgent lucrările, deoarece erau ultimele zile din sezon, neașteptînd finalizarea procedurii de achiziție, deoarece agentul economic a numit un preț foarte convenabil și a dat asigurări precum că nimeni nu va putea oferi la concurs un preț mai mic. „Am organizat concursul pentru selectarea ofertei după executarea

lucrărilor, mai mult ca atât, pe motiv că la prima etapă a achizițiilor publice au participat doar doi agenți economici, am fost nevoiți să repetăm concursul. „Mi-am asumat un mare risc și am economisit aproximativ 500 mii de lei. Admit că așa fi putut fi pedepsit pentru încălcarea procedurii în ordine contravențională”, explică Gheorghe Răileanu.

Într-un alt dosar, proprietarul unui local de alimentație publică din Cimișlia, Consiliul orășenesc, în anul 2000, din motive neclare i-a vîndut doar o treime din terenul aferent atribuit pentru construcție. Dîndu-și seama că mai poate procura o porțiune din terenul aferent, proprietarul a prezentat la primărie un certificat favorabil, eliberat de Agenția Proprietății Publice și a mai făcut o tranzacție. Din cauza că a semnat contractul de vânzare-cumpărare a porțiunii suplimentare de teren și n-a contestat respectiva decizie a Consiliului local, pe numele lui Gheorghe Răileanu a fost deschis un alt dosar penal.

„Puteam fi și alte dosare”, spune fostul primar, menționînd că instituțiile de control, solicită pornirea cauzelor penale cu orice ocazie, adevărat că în ultimul timp se mai întîmplă și refuzuri.

„CELE MAI MULTE DOSARE NICI NU AU AJUNS ÎN INSTANȚA DE JUDECĂTĂ”

În cazul primelor cauze penale deschise pe numele său, Gheorghe Răileanu era surprins de faptul că la bază lor erau învinuirii absolute nefondate. „Cu toate că mă așteptam la intimidări, nu-mi puteam imagina că instituțiile de drept ale statului pot acționa atât de brutal, contrar interesului public, mai ales că primele patru dosare au fost intentate concomitent în al doilea an de exercitare a primului mandat și aproape tot CNA-ul din Chișinău a stat cîteva săptămîni la primăria din Cimișlia.”

Un alt aspect care l-a surprins pe Gheorghe Răileanu, a fost numărul impunător al specialiștilor care muncesc la aceste dosare, sentiment care nu l-a părăsit nici pînă astăzi. „Mă îngrozesc cînd constat cîtă lume este implicată, cît de voluminoase sunt dosarele, cîte materiale se adună, etc. Ținînd cont de ceea ce se scrie în dosare, de faptul că argumentarea practic lipsește în cauzele mele penale, inițial mă gîndeam că specialiștii din MAI, Procura-

tură, CNA sunt foarte slab pregătiți. Mai tîrziu însă m-am convins că majoritatea acestor angajați sunt competenți, doar că au fost impuși de către sistem să ticluiască aceste dosare și le făceau fără nici o tragere de inimă.”

Gheorghe Răileanu este nedumerit și de faptul că în sărăcia în care trăim se cheltuie atîta energie, bani publici și capacități ale specialiștilor pentru a investiga niște cauze neînsemnate, pe cînd problemele majore care afectează economia statului, adevăratul interes public, rămân fără atenție.

„Urmăream ce se întîmplă și în cazul altor primari și am ajuns la concluzia că foarte mulți erau intimidați din momentul în care ajungeau în această funcție. Mulți au cedat presiunilor, deoarece nu puteau să aibă încredere în justiție și înțelegeau că pot avea dosare penale dacă nu vor face ceea ce li se cere”, consideră actualul consilier orășenesc și raional, dar și președintele Asociației Aleșilor Locali ai PLDM.

Gheorghe Răileanu spune că orice primar poate comite greșeli, unele sunt din necunoașterea, iar altele conștiente pentru a economisi bani și pentru a evita/simplifica procedurile birocratice care pot dura la nesfârșit, ori barierele neîndreptățite. „Primarii procedează astfel, asumîndu-și uneori riscuri exagerate și din cauza sărăciei în care trăim, dar și a faptului că banii se distribuie pe criterii politice și trebuie economisit orice leu din buget adunat de la contribuabil.”

Comentînd declarația fostului premier Pavel Filip care se mîndrea că 600 de primari deja sunt membri ai PD-ului, avînd în vedere pe cei ce au trecut de la alte partide, Gheorghe Răileanu a menționat că taseismul politic este încurajat de toate partidele care guvernează în Republica Moldova, la fel s-a procedat și la ultimele alegeri locale, anume din cauza că justiția nu funcționează și pe parcursul mandatului primarului riscă să se trezească cu dosare penale sau presiuni. „Al doilea motiv este conștientizarea faptului că ei nu vor putea face nimic pentru comunitățile lor dacă partidul de guvernămînt nu le va da bani, iar dacă vor primi bani, le va fi asigurată realegerea și în mandatul viitor. Aleșii locali încă nu cred cu adevărat că ar putea exista un partid care să guverneze statul fără șantaj și folosirea banilor publici în scopul cuceririi politice. Aceste două circumstanțe îi fac pe aleșii locali să migreze de la un partid politic la altul, demoralizînd electoratul și reducînd efectul competiției în cadrul pluralismului politic anunțat și consfințit în Constituție”, a explicat Gheorghe Răileanu.

Ana MORARU,
Serviciul de Comunicare al CALM

CALM SOLICITĂ AUTORITĂȚILOR CENTRALE REVIZUIREA

Legislația în domeniul integrității în raport cu APL nu este corelată cu principiile constituționale și legale de organizare a APL, este aplicată abuziv, încalcă drepturile omului și îi determină pe angajații din domeniul APL să divorțeze sau să părăsească sistemul!

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a expediat o Adresare instituțiilor abilitate ale statului privind impactul legislației din domeniul integrității asupra statutului aleșilor și angajaților locali.

În Adresare, CALM informează despre existența unor probleme majore, în special în sectorul rural, la aplicarea noii legislații în domeniul integrității. CALM atrage atenția asupra faptului că sectorul rural duce o lipsă catastrofală de specialiști, iar noile prevederi ale legislației din domeniul integrității descurajează tot mai mulți angajați să-și continue activitatea în domeniul APL și serviciilor publice locale.

Există multe situații ieșite din comun cînd mama sau soția (soțul) sunt aproape de vîrsta pensionară, activînd ca șef de grădiniță, șef al căminului cultural, contabil, secretar, etc., iar ruda apropi-

ată (soțul, soția, fiul) cîștigă mandatul de primar. Conform legislației în vigoare există doar o singură soluție: ori șeful instituției trebuie să se concedieze (în condițiile vîrstei de pre-pensionare și lipsa locurilor de muncă!?) ori primarul trebuie să-și depună mandatul. De asemenea, legislația respectivă influențează nefast chiar și relațiile de căsătorie, angajații locali căutînd chiar modalități de aplanare prin desfacerea căsătoriei, luarea de concediu, etc.

În Adresare CALM aduce mai multe exemple de interpretare restrictivă a legislației în domeniul APL de către oficiile

teritoriale ale Cancelariei de Stat, ANI; aplicarea unor sancțiuni formal - arbitrare care duc efectiv la lipsirea aleșilor locali de mandatul acordat de cetățean. Mai multe prevederi legislative sunt incerte și discutabile și în aspectul principiilor securității juridice, prezumției nevinovăției și individualizării răspunderii. CALM amintește că prevederile legale ar trebui să țină cont de statutul aleșilor locali, care sunt aleși prin mandat direct de către cetățeni.

De asemenea, adesea nu este respectat principiul prezumției nevinovăției pînă în momentul în care vinovăția este

GRIGORE POLICINSCHI: „SE DOREA SĂ ACCEPT PRIETENIA UNOR PARTIDE CARE ERAU LA GUVERNARE, SĂ FIU PARTE COMPONENTĂ A ECHIPEI LOR, SĂ ÎI REPREZINT ÎN TERITORIUL RAIONULUI DUBĂSARI.”

Grigore Policinski a fost 16,5 ani președintele raionului Dubăsari. Are experiență și în calitate de primar al satului Dorotcaia. Din 1995 a câștigat în toate alegerile locale. De 12 ani este membru al delegației RM la Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European. Timp de 9 ani a fost membru al Comitetului de monitorizare al acestei structuri reprezentative a autorităților locale din țările-membre ale Consiliului European. Primul dosar penal i-a fost deschis în 2012, atunci când partidul pe care îl reprezenta nu mai era la conducere. Un alt dosar i-a fost deschis în 2017, iar în 2019 a fost reținut pe aeroportul din Chișinău.

Comentând motivul deschiderii dosarelor penale pe numele său, Grigore Policinski s-a arătat convins implicarea politicului dar și neînțelegerea cadrului legal ce vizează domeniul APL, competențele APL, autonomia locală, autonomia decizională a APL. „În calitate de președinte de raion, pe parcursul ultimilor 8 ani m-am confruntat personal cu aceste neînțelegeri, presiuni, încercări vădite de a mă impune să accept anumite condiții din partea unor persoane publice de prim rang. Se dorea să accept prietenia unor partide care erau la guvernare, să fiu parte componentă a echipei lor, să îi reprezint în teritoriul raionului Dubăsari.”

Grigore Policinski este de părere că norocul primarilor din Republica Moldova constă în existența Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European (CALRCE) și al Comitetului de Monitorizare al Congresului Autorităților Locale și Regionale de la Strasbourg. „Chiar și în anul 2012, atunci când pentru prima dată am simțit pe pielea mea ce înseamnă această presiune enormă din partea sistemului administrativ politic central, colegii noștri de la Strasbourg au luat atitudine și au spus un nu ferm tentativelor unor partide politice în încercarea de corupere a reprezentanților autorităților publice locale.”

Fostul președinte de raion consideră că recomandările Congresului Autorităților Locale și Regionale din cadrul

„ÎN CALITATE DE PREȘEDINTE DE RAION, PE PARCURSUL ULTIMILOR 8 ANI M-AM CONFRUNTAT PERSONAL CU ACESTE NEÎNTELEGERI, PRESIUNI, ÎNCERCĂRI VĂDITE DE A MĂ IMPUNE SĂ ACCEPT ANUMITE CONDIȚII DIN PARTEA UNOR PERSOANE PUBLICE DE PRIM RANG. SE DOREA SĂ ACCEPT PRIETENIA UNOR PARTIDE CARE ERAU LA GUVERNARE, SĂ FIU PARTE COMPONENTĂ A ECHIPEI LOR, SĂ ÎI REPREZINT ÎN TERITORIUL RAIONULUI DUBĂSARI.”

Consiliului European pentru statul nostru l-au motivat pe procurorul general Alexandru Stoianoglo să demareze în luna ianuarie verificarea mai multor dosare penale care au fost intentate în anii precedenți. „A trebuit să trecă tocmai 8 ani ca să fie identificat un procuror general

care, împreună cu colegii săi din cadrul Procuraturii Generale, să verifice pe ce se bazează învinuirile procurorilor din cadrul Procuraturii Anticorupție, a altor reprezentanți ai Procuraturii.»

UNELE DECIZII ALE INSTANȚELOR DE JUDECATĂ AU DISTRUS NU O SINGURĂ VIAȚĂ, NU UN SINGUR PRIMAR SAU PREȘEDINTE DE RAION

Grigore Policinski amintește că într-o țară care dorește să fie democratică, în cadrul unei familii unite europene, supremația legii, a Constituției, a autonomiei locale trebuie să fie în capul mesei, fără de aceste valori, nici autoritățile publice locale și nici statul nu au posibilitatea să se dezvolte. „În luna ianuarie am primit scrisoare de la Procuratura Generală prin care eram informat că a fost înaintat recurs de anulare a deciziei Curții Supreme de Justiție deoarece, potrivit procurorilor PG, după examinarea dosarului intentat în 2012 și care a fost pe rol din 2014 până în 2019, toate aceste învinuiri sunt puse la îndoială. Sper foarte mult că Curtea Supremă va reexamina decizia și va restabili onoarea numelui meu, în calitate de președinte de raion, conducător al unui raion problematic, a unei persoane care nu a încălcat legea în cadrul activității sale și și-a îndeplinit cu responsabilitate și cu demnitate atribuțiile de serviciu.”

Chiar dacă Grigore Policinski va reuși să-și demonstreze nevinovăția, nu știm cum ar putea fi recuperate prejudiciile morale aduse membrilor familiei sale, ale colegilor care au fost supuși unor presiuni politice.

Fostul președinte de raion crede că în sistemul judecătoresc sunt și persoane cu demnitate. „Îmi pare rău că în același sistem am avut persoane care, după ce de două ori Curtea Supremă întorcerea dosarul pe care îl câștigam în primă instanță și la Curtea de Apel, insistau pe parcursul a 8 ani de zile că Policinski trebuie înlăturat din funcție publică, din

viața publică și neapărat sancționat penal. Aceste nedreptăți au afectat foarte mult starea sănătății mele.”

Acum, în instanța de judecată de la Criuleni este încă un dosar penal deschis în 2017 pe numele lui Grigore Policinski. „Sper foarte mult că voi reuși să demonstrez nevinovăția, toate dovezile pe care le-am prezentat arată că acțiunile întreprinse de către mine nu au adus niciun prejudiciu Consiliului raional. Dimpotrivă, toți martorii susțin că banii au fost folosiți de către Consiliul raional, iar obligația președintelui raionului este de a îndeplini deciziile Consiliului. Utilizarea surselor financiare din Fondul de rezervă în interesul cetățenilor a fost justificată prin documentele necesare, conform bugetului aprobat, a programului de activitate, dar și demersurilor și deciziilor Consiliului raional. Cu toate acestea, am fost învinuit de irosirea surselor financiare din bugetul raional, abuz și neglijență în serviciu etc.”

Grigore Policinski speră că noua conducere a Procuraturii Generale va face tot posibilul ca asemenea situații să nu se mai repete. „Sper să fie curmată din temelie această practică de corupere politică, de promovare în funcții nu a persoanelor care merită să ne reprezinte, dar a membrilor de partid care sunt la guvernare. Nu se poate să distrugem sistemul administrativ, nu se poate să ne batem joc de autonomia locală. Dacă cu adevărat ne dorim însușirea practicilor europene, trebuie să punem în prim plan autonomia locală, legea, cadrul legal ce vizează APL și respectul pentru persoanele care au această funcție de demnitate publică.”

Grigore Policinski speră că se va reuși depolitizarea structurilor judiciare. „Trebuie să reușim să demonstrăm tuturor că recomandările Consiliului European necesită a fi respectate iar noi să avem posibilitatea să realizăm cu succes doleanțele cetățenilor din teritoriu, nu ale unui partid politic, ale unui sau altui procuror. Pentru mine este foarte important că totuși s-au găsit persoane în cadrul PG care au examinat și au văzut că trebuie restabilit adevărul. Adevărul trebuie să câștige în luptă cu minciuna, cu mârșăvia dar și cu persoanele care au pierdut simțul realității și și-au permis să-și bată joc de cei care realizează autonomia locală în teritoriu, fiind aleși de către cetățeni.”

LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL INTEGRITĂȚII!

dovedită în mod legal, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia alesului local i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Totodată, adesea se observă o încălcare a principiilor constituționale, internaționale în domeniul drepturilor omului (prezumpția nevinovăției, individualizarea răspunderii, dreptul la un proces echitabil, etc.) și a securității raporturilor juridice privind sancționarea sau aplicarea răspunderii juridice sub formă de privatizare de drept de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică pe o anumită perioadă.

În contextul celor menționate, CALM solicită convocarea unui grup de lucru format din reprezentanți ai APC și ai CALM în vederea soluționării urgente a următoarelor probleme:

- Revizuirea mecanismului de aplicare a incompatibilităților față de aleșii și funcționarii publici locali, în special din sectorul rural, cu stabilirea posibilităților de delegare a unor atribuții pe perioada mandatului, stabilirea de excepții când ruda era deja în funcție până la obținerea mandatului, etc;
- Aplicarea adecvată a incompatibilităților, limitărilor și restricțiilor reieșind din

sensul (spiritul) prevederilor constituționale, drepturilor omului și a legislației în vigoare, cum ar fi incompatibilitățile față de consilieri, introducerea mecanismului de recomandare (prescripție) de înlăturare a încălcărilor pentru fapte ilegale neesențiale și/sau comise pentru prima dată (notă: deseori din necunoaștere a prevederilor sofisticate din domeniu);

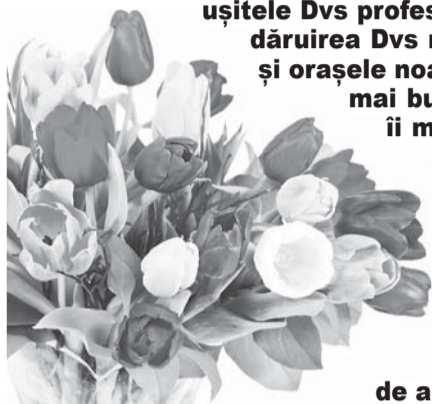
- Revizuirea mecanismelor privind aplicarea pe cale administrativă, prin acte de constatare (proceduri ANI), a sancțiunii privării de dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de

demnitate publică, în special în privința aleșilor locali a căror mandat este acordat de cetățean ca deținător al suveranității naționale și puterii de stat. Această sancțiune trebuie aplicată în cazuri de încălcări esențiale, incompatibile cu funcția deținută, și conform principiilor securității juridice, prezumției nevinovăției, asigurării unui proces echitabil, și individualizării răspunderii juridice;

- Revizuirea legislației privind sancționarea în domeniul integrității în aspectul clarității și previzibilității (securității raporturilor juridice).

NENUMĂRATE PRIMĂVERI PRECUM FRUMUȘEȚEA

Și ziua de 8 martie am trait-o în pandemie, dar CALM a fost alături de femeile din administrația publică locală, cărora le-a adresat un mesaj de felicitare, în care și-a exprimat recunoștința și încântarea pentru tot ceea ce reușesc să facă în comunitățile locale pe care le reprezintă: "Știm că multe dintre Dvs ați avut motive dar și oportunități de a vă afirma în alte domenii sau chiar de a pleca în alte țări. Știm că de cele mai multe ori jertfiți cu timpul pe care ar trebui să-l dedicați copiilor și familiilor Dvs în favoarea nenumăratelor necesități din comunitățile Dvs. Congresul Autorităților Locale din Moldova Vă asigură de toată admirația pentru reușitele Dvs profesionale, pentru faptul că prin dedicația și dăruirea Dvs reușiți să schimbați realitățile din satele și orașele noastre și să insuflați speranță într-un viitor mai bun aici, acasă! Rezultatele activității Dvs îi motivează și pe alți oameni să se implice, să-și vadă viitorul în localitățile în care s-au născut și au crescut. Vă dorim să rămâneți la fel de frumoase, energice, ingenioase, să fiți sănătoase și să aveți multe alte realizări! Să vă bucurați de aprecierea colegilor și a alegătorilor, de rodul muncii Dvs, de liniștea serilor calde în sânul familiei, de oportunitatea de a fi în preajma unor oameni dragi!"

FEMEILE CARE ȘI-AU DEDICAT ÎNTREAGA VIAȚĂ COLECTIVITĂȚILOR LOCALE PE CARE LE CONDUC!

Nadejda Darie, secretar general al Rețelei Femeilor Primar din cadrul CALM, fost primar al satului Zberoaia, Nisporeni (cinci mandate); Nina Costiuc, primarul satului Budești, municipiul Chișinău (al optulea mandat); Ludmila Ceaglic, primar de Calfa, Anenii Noi (al șaptelea mandat) și Larisa Voloh, primar de Palanca, Ștefan Vodă (al patrulea mandat), președinte al Rețelei Femeilor Primar din cadrul CALM au vorbit în cadrul emisiunii „Spațiu public” de la Radio Moldova despre ce au reușit să realizeze în toți acești ani de activitate, care sunt actualele lor preocupări, cum e posibil să dezvolte localitățile, dar și să faci față fenomenului migrației.

Nadejda DARIE: „A fi primar înseamnă să fii primul, să fii un exemplu”

În debutul emisiunii, Nadejda Darie a specificat faptul că în mandatul precedent au devenit primari 90 de femei și 86 au fost alese în această funcție la alegerile locale din 2019. În total, în Republica Moldova sunt 196 de femei primar. Potrivit Nadejdei Darie, a fi primar înseamnă a fi primul, a fi un exemplu pentru comunitatea ta. Întrebată de rezultatele activității sale în calitate de ales local, Nadejda Darie și-a amintit că în anul 2000 satul Zberoaia nu avea apă potabilă și oamenii erau nevoiți să o aducă de la fântâni îndepărtate. „Atunci am aflat că Direcția Elvețiană pentru Dezvoltare și

Cooperare oferă finanțări pentru astfel de obiective. Nu a fost atât de simplu să accesez acești bani, a fost nevoie de circa jumătate de an ca ei să ne cunoască mai bine și să aibă încredere în noi, iar după aceasta, timp de doi ani și jumătate am implementat proiectul.” Nadejda Darie a menționat că atunci contribuția cetățenilor era o noutate și era nevoie de a-i convinge că trebuie să se implice și ei. „Mă bucur că am reușit să realizăm acest proiect, aceasta fiind prima experiență de acest fel a Elveției în Republica Moldova. Satul Zberoaia a fost atunci un exemplu pentru alte localități la capitolul implementare, transparență dar și practica de a realiza asemenea obiective.”

Nina COSTIUC: „Fiecare dintre noi trebuie să se implice pentru a contribui la schimbarea lucrurilor”

Întrebată ce i-ar motiva pe oameni să nu plece din Budești, Nina Costiuc, femeia-primar care recent a intrat în posesia premiului „Cel mai longeviv primar de sat/comună din Republica Moldova” acordat de Asociația Comunelor din România, a afirmat că Budeștiul este avantajat de faptul că este o suburbie a orașului Chișinău, astfel oamenii au mai multe posibilități de a se angaja în capitală. „Mulți chiar își schimbă locul de trai, de la oraș vin la Budești. În perioada anilor 1980-1985 în Budești erau 3500 de locuitori, acum sunt peste cinci mii de locuitori, fără a-i calcula pe cei din întovărășirile pomicole”. Potrivit primarului de Budești, succesul unei activități depinde de activismul cetățenilor, implicarea acestora în treburile localității, participarea în cadrul tuturor evenimentelor ce se organizează în comunitate, dar și conștientizarea faptului că cei mai importanți piloni sunt cultura și educația. „Fie-

Ludmila CEAGLIC: „Din păcate, tot mai puțini copii se nasc în satele noastre”

care dintre noi trebuie să se implice pentru a face viața tuturor mai comodă, începând cu casa și ograda din care ieșim.” În alt context, Nina Costiuc a explicat care este procesul de construcție a apeductului și canalizării. „Inițial se elaborează proiectul tehnic și se identifică bani pentru acesta, apoi este nevoie de avizarea din partea multor instituții publice, apoi se face devizul de cheltuieli, se organizează licitația publică și bineînțeles, este nevoie de identificarea finanțării acestor lucrări. Pentru a obține această finanțare trebuie să urmărești ce anunțuri sunt ce vizează asemenea proiecte, la ce uși ai putea bate pentru a obține susținere și apoi trebuie să înaintezi cereri de investiții.”

Primarul localității Calfa, Anenii Noi Ludmila Ceaglic a fost de părere că localitățile au nevoie, în primul rând, de oameni buni și un manager cu viziuni. Cele mai multe obiective au fost realizate în Calfa, în mare parte, prin atragerea de fonduri, proiecte investiționale, stabilirea unor parteneriate cu diverși

CHIPULUI ȘI SUFLETULUI DVS!

actori din alte europene precum Germania, Slovacia, Cehia, Polonia, Ungaria etc. „Cu ajutorul României a fost reabilitată printre primele grădinițe din Republica Moldova. Din păcate, tot mai puțini copii se nasc în satele noastre”, a constatat Ludmila Ceaglic. Întrebată cum a câștigat cel de-al șaptelea mandat, edilul a răspuns că prima perioadă a vieții a lucrat pentru imagine, iar în ultimele mandate imaginea a contribuit la obținerea victoriei. „Nu am făcut agitație electorală pentru că nu se merită, oamenii s-au deșteptat și conștientizează că faptele vorbesc mai mult decât cuvintele”. Totuși, pentru a avea rezultate trebuie să ai și o echipă consolidată, să interacționezi cu cetățenii. Ludmila Ceaglic le-a mulțumit consătenilor din Calfa, celor care se implică, care manifestă dorință de a face voluntariat, de a merge înainte. „O altă parte a populației, care este vârstnică nu prea vrea să se implice deoarece consideră că a făcut ceea ce a fost necesar pentru comunitate. Tineret în sat nu prea este dar încercăm să antrenăm orice grup pentru a realiza obiectivele propuse.” Ludmila Ceaglic a afirmat că preocuparea de moment este construcția trotuarelor cu resursele Fondului Rutier pentru anul 2020.

Larisa VOLOH: „Dacă acum zece ani erau prioritare problemele de ordin social, astăzi punem accentul pe creșterea economică a localităților noastre”

cât populația nu este în stare să achite pentru serviciile de calitate pe care încercăm să le prestăm, nu vom avea rezultatele pe care le așteptăm.” Întrebată dacă este posibil să dezvoltăm din punct de vedere economic o localitate precum Palanca, Larisa Voloh a răspuns că deși este dificil, aceasta rămâne o sarcină importantă pentru administrația publică locală. „Chiar dacă această competență este una descentralizată, noi ne dorim foarte mult ca localitățile noastre să se dezvolte, ca populația să rămână în satele noastre, să aibă ocupație și să nu mizeze doar pe ajutoarele sociale. Suntem situați într-o zonă destul de favorabilă din punct de vedere economic, dar avem și unele dezavantaje deoarece numărul populației este destul de mic și există puțină inițiativă în lansarea afacerilor locale.” Totuși, Larisa Voloh a accentuat faptul că în ultimii ani, grație activității pe care a desfășurat-o primăria, Palanca este parte a mai multor programe și proiecte naționale și internaționale: Grupul de acțiune locală „Lunca Nistrului”, Consiliul de Administrare a zonei umede RAMSAR „Nistrul de Jos”, iar din anul trecut sunt beneficiari ai proiectului PNUD/ MiDL ce are ca obiectiv creșterea economică a localităților. „Avem elaborată foaia de parcurs, am creat o echipă economică locală care are ca scop să identifice agenți economici, organizații neguvernamentale, persoane active care ar dori să contribuie la creșterea economiei locale. Astfel, ne propunem să creăm o zonă turistică-pilot cu infrastructură adecvată care să fie și un model pentru partea de sud-est a Republicii Moldova, să dezvoltăm comerțul și să promovăm produsele locale autohtone dar și exportul, deoarece suntem situați într-o zonă de frontieră, cu două posturi vamale: Palanca și Tudora.”

Vorbind în calitate sa de președinte a Rețelei Femeilor Primar din cadrul CALM, Larisa Voloh a afirmat că se dorește for-

tificarea capacităților femeilor din administrația publică locală prin instruire și vizite de studiu. „Susținem, în deosebi, femeile primar de la primul mandat, facem schimb de experiență dar ne inspirăm și de la femeile-primar cu mai multe mandate. Această Rețea este destinată și pentru doamnele consiliere, secretare ale Consiliilor locale, a doamnelor funcționari publici din APL.”

În acest context, Nina Costiuc a specificat că un alt obiectiv al primarilor este dezvoltarea relațiilor de parteneriat a CALM cu alte asociații. „Anul trecut a fost semnat un contract de colaborare între Asociația Primarilor din Botswana și Congresul Autorităților Locale din Moldova. Recent, fiind invitata Asociației Comunelor din Suedia am inițiat tratative pentru semnarea acordului de colaborare între CALM și Asociația Comunelor din Suedia. Intenționăm să avem un parteneriat triplu: Suedia-Moldova-Botswana și sperăm că Centrul Internațional al Democrației Locale ne va susține în vederea instruirii primarilor din aceste trei țări”.

Primarul de Palanca, Ștefan Vodă Larisa Voloh a menționat că problemele din satele noastre diferă de la an la an. În același timp, aleșii locali acumulează experiență dar și mai multe capacități. „Dacă acum zece ani prioritare erau problemele de ordin social, reparația instituțiilor de învățământ, apeducte, gazificarea localității și drumurile, astăzi punem accentul pe creșterea economică a localităților noastre. Suntem conștienți de faptul că atât timp

NADEJDA DARIE CĂTRE FEMEILE DIN APL: „SĂ NU VĂ ÎNTRISTAȚI CÂND TIMPUL VA ÎNCERCA SĂ VĂ NINGĂ TÂMPLELE - ANII NOȘTRI SUNT BOGĂȚIA NOASTRĂ»

Nadejda Darie este una dintre piesele de rezistență ale Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM). A lucrat mai bine de douăzeci de ani în calitate de primar al satului Zberoaia, Nisporeni, are însă și o experiență bogată în calitate de

expert al CALM. Este coordonator al Serviciului Cooperare Descentralizată și Rețelei CALM, dar și secretar general al Rețelei Femeilor Primar. Nadejda Darie cunoaște cel mai bine cum e să fii femeie –primar, mamă și unică și este convinsă de faptul că o so-

cietate unde vocea femeii nu poate fi auzită nu este mai puțin feminină, ci este mai puțin umană. În ajunul Zilei Internaționale a Femeii, Nadejda Darie a vorbit despre rolul doamnelor și domnișoarelor care activează în administrația publică locală, a celor care zi de zi contribuie la dezvoltarea comunităților în care locuiesc.

Nadejda Darie este convinsă că locul femeii nu este doar la bucătărie, iar ca exemplu prezintă rezultatele scrutinului electoral din 2019 care arată că peste 300 de femei au fost alese în funcție de consilieri raionali, peste 2800 de femei au devenit consilieri locali, iar 196 de femei și-au luat pe umerii lor firavi povara de a conduce o localitate. „În același timp, ele nasc copii și nu uită să fie gospodine în familiile lor. Femeia este uimitoare și anume această sensibilitate feminină aduce plus valoare în relația cu cetățenii”, ne explică fostul primar.

Expertul spune că Congresul Autorităților Locale din Moldova este o casă comună pentru toți cei din administrația publică locală, iar una dintre prioritățile organizației este promovarea femeii și a liderismului feminin. „Tocmai din acest motiv în 2011 a fost creată Rețeaua Femeilor Primar. Mă bucur de faptul că în cadrul acestei rețele femeile primar pot

să-și spună păsul, să fie înțelese și, poate cel mai important este că, activând în cadrul rețelei, femeile s-au dezvoltat multilateral și au câpătat încredere în propriile forțe.” Inspirați de activitatea Rețelei Femeilor Primar, experții CALM au creat în 2019 încă patru rețele profesionale: a secretarilor Consiliilor locale, a contabililor, a percepătorilor fiscali și inginerilor cadastrali.

Nadejda Darie ne amintește că peste 80% dintre funcționarii din primării sunt femei, dar alături de ele muncesc și bărbații care nu sunt mai puțin pregătiți decât doamnele, doar susținându-se reciproc pot face echipe bune. Expertul spune că în acest sens, încă de la înființare, CALM vine în ajutorul celor din APL prin instruirile tematice pe care le organizează, prin vizitele de studiu, prin consultările în toate domeniile de interes pentru APL.

„Felicităm toate femeile din Republica Moldova și le dorim multă sănătate, fericire, să se bucure de cei apropiați, iar atunci când timpul va încerca să le ningă tâmplele, să nu se supere, aceștia sunt anii noștri, bogăția noastră.” Felicitări, dragi femei!

Ana Moraru,
Serviciul de Comunicare al CALM

■ AI NOȘTRI, CA BRAZII

**SERGHEI ANASTASOV –
PRIMARUL CARE PRIN FAPTELE
SALE UNEȘTE ȘI INSUFLĂ
ÎNCREDERE CETĂȚENILOR!**

Primăria municipiului Comrat a fost premiată recent pentru activitatea internațională și dezvoltarea localității. Distincția a fost oferită primarului Serghei Anastasov la evenimentul organizat în Maroc de către Organizația Mondială a Orașelor și a Autorităților Locale, la secțiunea regională EURASIA, în competiție participând peste o sută de localități urbane.

În ultimii ani în municipiul Comrat lucrurile se schimbă vizibil. Cu suportul Turciei a fost construită o școală, investiția fiind de două milioane de euro, astăzi această instituție este frecventată de peste 500 de elevi. Timp de trei ani, cu banii proprii au fost reconstruiți 26 de km de drum și încă 3 km prin intermediul programelor Drumuri bune I și II. În ultimii doi ani, cu susținerea bașcanului Găgăuziei și a Guvernului Republicii Moldova au fost deschise o mie de locuri de muncă în municipiu, parcul industrial a devenit funcțional, acesta fiind un proiect important nu doar pentru oraș, ci pentru toată regi-

o investiție cu bani românești pentru extinderea liceului cu predare în limba română Mihai Eminescu. 300 de elevi învață în cadrul acestei instituții dar mai sunt încă 300 de doritori de a studia în limba română. Acasă la Serghei Anastasov se vorbește turca/găgăuza, româna, engleza și rusa. Alesul local a învățat limba română încă din perioada studenției.

După 50 de ani omul se gândește mai mult la ce rămâne după el. De acest principiu s-a ghidat Serghei Anastasov în 2015, atunci când a decis să renunțe la afaceri și să candideze pentru funcția de ales local. Venind la primărie a descoperit că bugetul municipiului avea datorii de 10 milioane de lei iar consilierii erau împărțiți în două tabere. Primul lucru pe care l-a făcut a fost să asigure transparența în activitatea APL. „Acesta este primul pas spre succes”, consideră Serghei Anastasov. A dat datoriile și a început să soluționeze cele mai stringente probleme, municipiul Comrat având bani proprii în proporție de 60%. „Puține asemenea orașe sunt în Republica Moldova, în cele mai multe cazuri banii vin prin transferuri”, explică edilul. O

altă problemă majoră în Comrat era la ÎM „Apă Canal”, pierderea apei fiind în proporție de 80% iar datoriile de peste două milioane de lei. Au fost restituite datoriile, schimbați circa 30 de km a rețelei de apeduct, iar noul colector va deveni funcțional în aprilie. Astfel, primarul este convins că nu va mai curge toată mizeria în râulețul din localitate. Pe consilieri a reușit să-i unească în jurul unor idei comune, doar problemele cetățenilor nu sunt clasificate după culoarea de partid a acestora.

S-a confruntat cu nenumărate piedici în primul mandat, fabrica ce aparține celor doi fii ai săi a fost incendiată, unul din-

tre ei fiind arestat, pe numele lui Serghei Anastasov fiind deschise și unele dosare. Toate aceste încercări însă l-au făcut mai puternic, iar în scrutinul din toamna anului 2019 a acumulat 95% din voturile alegătorilor.

Primarul municipiului Comrat crede că rețeta succesului este să vorbești mai puțin și să muncești mai mult. „Vorba multă este sărăcia omului”, își amintește primarul de vechiul proverb.

Soluționarea problemelor de ordin ecologic rămân a fi obiectivul principal și din acest mandat. În afară de aceasta, potrivit rezultatelor unui sondaj, oamenii din municipiul Comrat își doresc drumuri bune și trotuare. De asemenea, în municipiu a crescut natalitatea și a apărut necesitatea de a construi o grădiniță nouă dar și a spațiilor locative. „Deși cu sprijinul Turciei a fost construită o instituție preșcolară cu 12 grupe, totuși nu ajung locuri pentru toți copiii. O altă companie din Turcia a pregătit proiectul pentru construcția a 900 de apartamente, spațiul potrivit fiind deja identificat în fața lacului din municipiu”, ne explică alesul local.

În ajunul Zilei Internaționale a Femeii, primarul municipiului Comrat a menționat că în spatele fiecărui bărbat de succes este o femeie. „Ceea ce reușim să facem pe parcursul vieții este datorită susținerii femeilor”.

„CU SPRIJINUL TURCIEI A FOST CONSTRUITĂ O INSTITUȚIE PREȘCOLARĂ CU 12 GRUPE, O ALTĂ COMPANIE DIN TURCIA A PREGĂTIT PROIECTUL PENTRU CONSTRUCȚIA A 900 DE APARTAMENTE, SPAȚIUL POTRIVIT FIIND DEJA IDENTIFICAT ÎN FAȚA LACULUI DIN MUNICIPIU”

nea. Tot bașcanului Serghei Anastasov îi atribuie meritul că acum în Comrat se construiește un stadion, Casa de Cultură a fost reparată, localitatea având și un spital nou. Aproape 300 de milioane de lei au venit din Turcia. UE, SUA, Germania, Polonia sau Slovacia sunt alți donatori importanți pentru municipiul Comrat. De asemenea, în realizarea proiectelor orașul a avut susținerea comitetului executiv al UTA Gagauzia. Alesul local spune că urmează

**PRIMARUL ORAȘULUI GLODENI
STELA ONUȚU:
„SPER CA SOCIETATEA
SĂ CONȘTIENTIZEZE
SACRIFICIUL PE CARE ÎL FAC
FEMEILE PRIMARI”**

Stela Onuțu este prima femeie primar a orașului Glodeni. La începutul activității sale credea că într-un an va reuși să soluționeze toate problemele din localitate, în scurt timp însă a înțeles că mandatul unui ales local trebuie să dureze nu patru, dar măcar șase ani.

Locuitorii orașului v-au acordat votul de încredere pentru cel de-al doilea mandat...

Stela Onuțu: Este o nouă șansă de a face ceva util pentru localitatea mea. Sunt la fel de multe provocări doar că, probabil, le abordez altfel. Votul de încredere al cetățenilor mă motivează iar eu i-am asigurat de faptul că vom continua să realizăm obiectivele inițiate în 2015. La începutul primului mandat credeam că voi face totul într-un singur an și în ceilalți trei nu voi avea nicio preocupare, realitatea însă e cu totul alta. Consider că mandatul unui primar ar trebui să fie măcar de șase ani deoarece este nevoie de timp pentru a implementa tot ce ne propunem. O altă provocare rămâne a fi promovarea imaginii administrației locale din orașul Glodeni, ne dorim ca cetățenii să conștientizeze că primăria este instituția care soluționează problemele localității lor.

Satele noastre devin pustii, despre aceasta vorbesc mulți primari. Afectează acest fenomen și orașele?

Stela Onuțu: Migrația ne afectează și pe noi. Dacă nu se va întreprinde nimic pentru a stopa acest fenomen, peste ceva timp, chiar și dacă vom avea finanțări, nu vom mai avea resurse umane care să le gestioneze. Există o criză acută de specialiști și nu doar. Din păcate, creierul societății migrează și rămân acei care nu mai pot face față necesităților. Rămân persoanele cu dizabilități, cele în etate, păturile social vulnerabile care au nevoie de susținerea statului.

Bugetul primăriei orașului Glodeni este mai mare în acest an...

Stela Onuțu: Da, datorită modificărilor la distribuirea impozitului pe venitul persoanelor fizice. Chiar dacă soldurile nu sunt de ajuns ne dorim să dezvoltăm infrastructura localității, Glodeniul să devină un oraș mai atractiv, cu scuaruri, parcuri, trotuare amenajate, drumuri reparate.

Agenții economici se implică în realizarea proiectelor care sunt implementate în oraș?

Stela Onuțu: Este foarte greu să motivezi agenții economici sau societatea civilă să se implice. Uneori am impresia că indiferența ne va ucide. Cu cât mai indiferenți suntem cu atât răcim mai mult relația dintre administrație și cetățean. Nu putem impune agenții economici să întreprindă anumite acțiuni dar îi îndemnăm să presteze servicii de calitate pentru oameni. Și în cazul unor cetățeni sunt

„MIGRAȚIA NE AFECTEAZĂ ȘI PE NOI. DACĂ NU SE VA ÎNTREPRINDE NIMIC PENTRU A STOPA ACEST FENOMEN, PESTE CEVA TIMP, CHIAR ȘI DACĂ VOM AVEA FINANȚĂRI, NU VOM MAI AVEA RESURSE UMANE CARE SĂ LE GESTIONEZE. EXISTĂ O CRIZĂ ACUTĂ DE SPECIALIȘTI.

rezerve la capitolul educație. Noi recunoaștem care sunt carențele, soluțiile și mergem înainte.

Sunteți un model pentru fiicele Dvs?

Stela Onuțu: Vreau să fiu model pentru fetele mele cu toate că fiecare părinte își dorește ca copiii lui să fie mai buni decât el însuși. Fetele nu vor ca eu să fiu primar deoarece această profesie îmi fură mai tot timpul liber pe care aș putea să îl acord.

Ce relații aveți cu alte colege primari?

Stela Onuțu: Una bună, de înțelegere și susținere. Cunosco și doamne primar însărcinate care continuă să muncească, le admir pentru că au acest curaj, pentru că indiferent de provocările din perioada mandatului înțeleg că viața continuă iar cel mai de preț dar sunt copiii - comoara prin intermediul căreia ne realizăm și noi. Sper ca societatea să conștientizeze sacrificiul pe care îl facem noi, femeile, fiind în această calitate de aleși locali. Când un bărbat are o femeie puternică alături reușește să înregistreze mai multe rezultate decât în cazul în care este singur deoarece femeia are grijă de casă, de copii, de imaginea soțului. Un bărbat însă nu va reuși să suplinească lipsa unei femei care trebuie să fie mai mult timp la serviciu decât acasă.

■ AI NOȘTRI, CA BRAZII

PRIMARĂ LA AL ȘASELEA MANDAT. FEMEIA – FORȚA MOTRICE A LOCALITĂȚII

La 58 de km de Chișinău, unde, în fiecare zi, satul încearcă să preia trăsăturile unei localități europene, oamenii spun: „O vom alege până nu va mai fi în forțe”. Așa vorbesc mulți localnici despre Ludmila Ceaglic, femeia care stă, deja de două decenii, în fruntea satului Calfa, r. Anenii Noi.

Ludmila Ceaglic este primară la al șase-

lele mandat și în toți acești 20 de ani demonstrează că politica nu trebuie să facă discriminări de gen. „Nu văd diferența dintre femeie și bărbat în politică. Pur și simplu, responsabilitatea este mult mai mare pentru o femeie decât pentru un bărbat. Mai ales la noi, unde sunt mult prea mulți bărbați și foarte puține femei”, opinează primara.

„ACESTA ESTE UNIVERSUL MEU APARTE”

Ziua de lucru începe dimineața devreme și se încheie noaptea târziu. „Ieri, la ora 10.30 seara fugeam după caprinele unei vecine, care mâncau trandafirii din fața Primăriei. Și lor le place ceea ce e frumos”, zâmbeste obosită Ludmila Ceaglic și se așează la masa de lucru, pe care stau aranjate câteva mape, un calculator, fotografia din care îi zâmbesc larg membrii familiei, o iconiță, telefonul și imprimanta. Este biroul unde își petrece cea mai mare parte a timpului, unde trebuie să uite de vacanță și să se dedice nevoilor oamenilor. Pereții biroului sunt colorați cu un roz intens și împânziți de picturi, rafturi și foarte multe diplome, care îi reflectă activitatea de primar. În partea stângă a biroului, chiar la intrare, stau aranjate ghivece cu flori, care îi reamintesc de o oază în inima de beton a unei instituții publice. Fiecare detaliu din încăperea îi descrie cu lux de amănunte caracterul ei vioi, ușor cochet, încrezut, și-i trădează pasiunea pentru culorile aprinse.

Programul încărcat de lucru îi creează insomnii, din cauza cărora stă de veghe aproape toată noaptea și atunci, recunoaște, îi place să asculte muzică bună și să citească poezii. Mai nou, indispozițiile vremii îi provoacă migrene și se joacă cu tensiunea ei ca paleta cu o minge de ping-pong. „Dacă avem probleme de sănătate, ne tratăm prin telefon. Îl sunăm pe medicul de familie și-i spunem ce ne doare, iar joi, când vine în sat, ne dă rețeta cu medicamente”, explică primara satului Calfa. Această procedură funcționează bine de fiecare dată, însă, de multe ori, oamenii nu au suficienți bani ca să-și cumpere medicamentele prescrise. „Farmacistul mi-a spus că antibioticele ar costa peste 1000 de lei... Am ieșit din farmacie fără să cumpăr ceva. De unde așa bani? Te îmbolnăvești mai tare când auzi aceste prețuri”, oftează Ludmila Ceaglic și arată cu dezamăgire spre rețeta medicală care stă pe un maldăr de mape de la colțul mesei de lucru.

Costurile prea mari pentru produse alimentare, facturi, învățământ, sănătate și lipsa locurilor de lucru bine plătite îi fac pe mulți să plece departe, în altă țară, ca să câștige niște bani. „Oficial, 513 oameni din cei 1610 înregistrați în sat sunt plecați”. Cei mai mulți sunt atrași de Marea Britanie. Atrasă de țara ploilor și a timpului schimbător a fost și fiica mai mare a Ludmillei.

A plecat acolo în urmă cu 17 ani. Acolo s-a născut Bianca, nepoata Ludmillei, cu care discută în fiecare seară pe rețelele de socializare. „Vorbim în limba română. Acolo învață, face tenis și teatru, iar seriile este atât de obosită încât, uneori, nu mai poate vorbi și atunci îi spun că o înțeleg, pentru că este un pic mai obosită decât mine și eu trebuie să o cred”, spune ea și privește cu

pentru a atrage investiții străine. „Cel mai greu a fost în anul 1998, când, în loc de salariu, primei papuci din cauciuc sau tot felul de produse, adesea inutile. Drumurile mai că nu existau, casele erau distruse, primăria era într-o stare deplorabilă: ploaia ajungea și în birou. Trebuia să fac urgent ceva. Salvarea noastră a fost atragerea investițiilor străine”, susține Ludmila în timp ce

duioșie spre fotografia nepoatei – o fetiță de zece ani cu cosițe lungi, blonde și un zâmbet larg. „Acesta este universul meu aparte”, spune ea, mângâind fotografia cu vârful degetelor.

Distanța o apasă și o doare, dar se bucură de cele mai mici succese ale copiilor ei. „Prima dată în 17 ani, copiii mei au mers să se odihnească la mare... La fel ca și mine. Mai degrabă vine marea aici, în Calfa, decât merg eu la ea. Nu pot să las totul și să merg în vacanță și nici nu am un salariu care să-mi permită acest lucru. Iar dacă medicul îmi mai scrie o rețetă atât de scumpă, va trebui să iau salariul pentru jumătate de an”, oftează femeia.

„ÎN LOC DE SALARIU, PRIMEAM PAPUCI DE CAUCIUC”

„Forța motrice” în localitate este femeia, spune primara, motivând că toate instituțiile din Calfa sunt conduse doar de către femei. „Bărbații vin la alegeri. Apar ca ciupercile după ploaie. Însă, tot ei sunt cei care pierd în competiție și pleacă”, spune ea.

Începând cu anul 1995, când a fost aleasă pentru prima dată de către săteni, a învățat să facă față provocărilor. „Dacă nu ești pregătit, este extrem de greu să faci față geamantanului plin cu probleme pe care-l primești la pachet cu funcția”, subliniază Ludmila. Primul lucru pe care l-a făcut, când a intrat în biroul primăriei, a fost să studieze legea, apoi, a învățat să scrie proiecte

iese din birou, coboară încet scările înguste și se îndreaptă spre Centrul de plasament temporar pentru bătrâni, unde stau cazați permanent șase persoane singuratic.

Pe drum îl întâlnește pe Petrică – „copilul satului”, așa-i spun cei de la Primărie. Este un băiețel de 10 ani, cu fața ciupită de soare și părul răvășit. „Noi l-am adus pe el și

pe mama lui de la maternitate, l-am botezat. Este tare bravo. Când în sat este vreo sărbătoare sau nevoie de ajutor, Petrică trage câte o fugă încolo sau încoace. Ieri, am împărțit scrisorile, pentru că poșta nu lucrează”, ne povestește Ludmila și se apropie de băiat. Acesta îi povestește că vine tocmai de la cantina socială, de unde a luat prânzul cald pentru bunica sa oarbă. El ridică triumfător o franzelă caldă, pe care a mâncat-o pe jumătate. „Tare frumos mirosea și apoi, până ajung acasă se răcește și nu-i chiar așa de bună”, încearcă el să-și justifice nerăbdarea. Ludmila îi amintește că și astăzi vor merge

prin sat ca să împartă scrisorile care au rămas și-l îndeamnă să se grăbească acasă, ca mâncarea să nu se răcească.

„NU ÎNTOTDEAUNA CÂȘTIGĂM, DAR MAI ÎNCERCĂM”

În timp ce merge atent pe drumul spălat de ploaie, primara arată clădirile care au fost renovate din banii primiți prin intermediul mai multor proiecte la care a lucrat noaptea la rând, împreună cu întreaga sa echipă. Cu ajutorul investițiilor străine a acoperit gimnaziul, a termoizolat pereții, a deschis grădinița care nu a mai funcționat timp de 15 ani, a conectat-o la baterii solare, a conectat satul la gaz, sisteme de alimentare cu apă și canalizare. „Au fost multe proiecte mici care și-au lăsat amprenta pozitivă în instituțiile noastre”, remarcă aceasta. Tot cu bani veniți din afara țării a reușit să înființeze Centrul pentru bătrâni și cantina socială. „Este

„POLITICA ESTE MIZERABILĂ”

Ludmila Ceaglic evită să vorbească despre politică, pentru că „este atât de mizerabilă”. De aceea, încearcă să facă politici locale și mai puțin să depindă de politica mare. „Știu ce înseamnă politica mare, unde sunt doar bărfe... Consider că cea mai bună politică este cea pe care o faci în localitate. Asta chiar dacă suntem hiper-dependenți de politica mare, mai ales pentru că transferul către bugetele locale este făcut din bugetul național, de unde primim foarte puțin. Este ca o terapie de șoc. Ne dau foarte puțini bani ca să nu murim, dar nu și să ne dezvoltăm”, constată cu tristețe primara, aranjându-și șuvițele rebele care-i cad pe față.

În anul 2010, Ludmila Ceaglic, împreună cu partenerii europeni, a pornit o amplă campanie împotriva violenței în familie. A avut nevoie de doi ani ca să spargă stereotipurile societății și gândirea unor oameni din localitate. „Femeile nu voiau să recunoască faptul că sunt agresate de către soți, pentru că era o rușine să scoți rufele murdare din casă, spuneau ele”, oftează primara. Au adus psihologi, le-au explicat că au dreptul să se apere și tratat, au reușit să le facă pe femei să vorbească, să acționeze și să nu mai tolereze agresivitatea. „Ne-a ajutat și legea 45 care nu le permitea agresorilor să se apropie de victime. La început, unii nu luau în serios și încălcau restricția, dar s-au liniștit după ce au fost amendați și ținuți câteva zile închiși”, spune ea. Acum, Ludmila Ceaglic luptă împotriva violenței împotriva bătrânilor, fenomen existent în localitatea pe care o conduce.

„Chiar dacă nu va vrea să-și propună candidatura, noi oricum o vom vota. O vom alege până va fi în forțe, pentru că până acum nu a avut concurenți destoinici”, ne spune zâmbind Iurii Budiștean, un locuitor al satului, care stă și citește anunțul că satul nu are poștaș. „Poate am fi ales și pe altcineva, dar în toți acești 20 de ani nu a avut un contracandidat mai bun, mai грамотный (n. red. educat)”, adaugă un alt sătean, în timp ce urcă în microbuzul Calfa – Chișinău.

■ AI NOȘTRI, CA BRAZII

**VALERIU BANDALAC, PRIMAR DE LIMBENII VECHI, GLODENI:
„PARTICIPAREA CALM-ULUI LA DEZBATEREA PROIECTELOR
DE LEGE ESTE ÎN AVANTAJUL PRIMĂRIILOR”**

Valeriu Bandalac este primarul satului Limbenii Vechi, Glodeni. Spune că deși amplasarea geografică a localității permite consătenilor să-și găsească un loc de muncă la Bălți sau Fălești, oricum foarte multe familii sunt incomplete. Consideră că un primar trebuie să fie onest în relația cu alegătorii săi.

Cum reușiți să-i convingeți pe oameni să vă voteze?

Valeriu Bandalac: Pentru mine cetățeanul a fost mereu în prim-plan. Sunt convins de faptul că vei fi respectat doar dacă tu demonstrezi respect față de ceilalți. Am implementat unele proiecte

reuite iar amplasarea geografică a localității ne avantajează. Limbenii Vechi este situat pe traseul ce leagă Glodeniul de raionul Fălești, suntem în apropiere și de

orașul Bălți. Astfel, mulți oameni din localitate au avut posibilitatea să se angajeze în cadrul zonei economice libere din Bălți iar pentru aceștia angajatorul oferă transport. O altă parte din cetățeni activează în satul Albinețel Vechi, raionul Fălești unde este deschisă o întreprindere de montare a cablurilor pentru vehicule.

Aceste locuri de muncă îi determină pe mai mulți cetățeni să nu plece din sat?

Valeriu Bandalac: Oricum sunt multe familii incomplete. Este un semnal de alarmă faptul că la 1 septembrie în clasa întâi au mers 11 copii. În 2007, atunci când am venit în funcție, în cadrul liceului teoretic din Limbenii Vechi își făceau studiile 365 de elevi,

veneau copii și din satele vecine. Între timp liceul a fost transformat în gimnaziu iar numărul elevilor a ajuns la circa 178. Chiar dacă școala este la autogestiune finanțarea se face per elev, adică lor tot le este greu. Grădinița de copii este subordonată APL și acolo condițiile sunt foarte bune.

Ce ar ajuta satele noastre să nu îmbătrânească?

Valeriu Bandalac: Cel mai important lucru ar fi crearea locurilor de muncă. Pentru a rămâne acasă cetățenii trebuie să fie motivați cu salarii decente.

Cum ar trebui să fie un bun primar?

Valeriu Bandalac: În primul rând să aibă dorința de a munci, de a produce schimbări. Să ai

respect față de cetățeni. Norocul meu este că am un colectiv extraordinar.

Despre CALM ce părere aveți?

Valeriu Bandalac: Cunoșc activitatea CALM, este sindicatul nostru. Prin intermediul CALM am obținut multe rezultate ce sunt în beneficiul localităților. De exemplu, de câțiva ani banii din Fondul Rutier ajung în toate primăriile din RM. În ceea ce privește partea financiară, banii deja vin direct în conturile primăriilor, nu prin intermediul Consiliului raional. Din acest an 100% din impozitul pe salariul persoanelor fizice vine în primărie. Participarea CALM-ului la dezbaterile proiectelor de lege este în avantajul primăriilor.

**IVAN PLUTĂ, PRIMAR AL SATULUI COBANI, RAIONUL GLODENI:
„AM INIȚIAT UN PROIECT PENTRU A ASIGURA CU ALIMENTELE
NECESARE MAI MULTE FAMILII SOCIAL-VULNERABILE”**

Denumirea localității provine de la îmbinarea de cuvinte „cu bani“. Pe vremuri cei care doreau să treacă râul Prut spre Iași, Botoșani sau Suceava, ocolind vama, coborau la pescari, plăteau niscaiva bani și se porneau pe malul opus. Din interviul cu primarul Ivan Plută aflăm dacă copiii care au migrat în țări străine au grijă de părinții lor bătrâni de acasă, dar și ce fac autoritățile locale din Cobani pentru ca localitatea să aibă viitor.

Ce pot face autoritățile locale pentru satele noastre?

Ivan Plută: Dacă ar fi suficienți bani am putea dezvolta localitățile, am susține antreprenorii să-și dezvolte afacerile. În condițiile actuale facem atât cât putem. Recent, împreună cu o asociație obștească din Bălți și una din Cobani am inițiat un proiect pentru a asigura cu alimentele necesare pe perioada rece a anului 30 de familii social-vulnerabile și pentru bătrâni.

Acești bătrâni, probabil, au copii răătăciți undeva prin lume...

Ivan Plută: Sunt și mulți dintre cei care au plecat și prin intermediul unor asociații obștești sau a unor consăteni participă la întreție-

nerea părinților de aici. În cadrul acestui proiect îi ajutăm pe oamenii singuratici.

De care rezultate obținute

în cele două mandate sunteți mândru?

Ivan Plută: De majoritatea deoarece le-am făcut cu eforturi mari, cu susținerea consătenilor și a conducerii statului. Prin intermediul Fondului Ecologic am început construcția apeductului și a canalizării (pe o suprafață de 3,8 km). Din păcate, în ultimul an, din diverse motive Fondul Ecologic nu a activat dar sperăm că lucrurile se vor schimba cât mai curând. În fața primăriei a fost amenajat un parc. Suntem unica primărie din raion în incinta căreia este instalat bustul lui Ștefan cel Mare și Sfânt. Avem o intrare în sat

foarte frumoasă, care pe timp de noapte este iluminată în culorile drapelului RM.

Ce vă doriți să realizați în acest mandat?

Ivan Plută: Să muncesc pentru binele satului. Vreau să finalizez reparația grădiniței, să renovăm Casa de Cultură care este construită în 1952. Am schimbat acoperișul, ușile, ferestrele dar mai este mult de lucru. Am înaintat devizul de cheltuieli necesar către unii deputați și miniștri, să se mai gândească și ei la nevoile noastre. Noi ceea ce putem aceea facem. Trebuie să reparăm mai multe drumuri, de lucru este.

**PRIMARUL DE EGORENI, SOROCA, VICTOR MUTRUC:
„ÎN PRIMĂRII TREBUIE SĂ AVEM POSIBILITATEA DE A ANGAJA
MĂCAR O PERSOANĂ RESPONSABILĂ DE SCRIEREA PROIECTELOR”**

Victor Mutruc este primar la al cincilea mandat în satul Egoreni, Soroca. Satul Egoreni este situat la 4 km de orașul Soroca și are 1070 de locuitori. Primarul consideră că localitatea sa ar avea de câștigat dacă ar face parte din municipiul Soroca. O altă doleanță a sa este ca impozitul persoanelor care lucrează în localitățile din apropiere să ajungă acolo unde cetățeanul are domiciliul.

Care este principala ocupație a oamenilor din Egoreni?

Victor Mutruc: Agricultură este principala îndeletnicire. Avem 1200 de ha pământ arabil. Câțiva agenți economici au luat în arendă mai mult pământ, avem și

doi agenți care au cumpărat câte vreo 200 de ha de teren. Avem și cariere de importanță locală, iar patru agenți economici dobândesc piatră.

În bugetul local ajung bani de pe urma acestor activități?

Victor Mutruc: Da, ei plătesc impozitul funciar în valoare de

350 de lei pentru un ha și pentru arenda terenurilor care aparțin primăriei Egoreni.

Primăria are bani pentru a contribui la dezvoltarea localității?

Victor Mutruc: Nu prea. După reorganizarea gospodăriei agricole clădirile și terenurile rămase fără stăpân au fost comercializate. În statele de personal ale primăriei trebuie să avem măcar o persoană responsabilă de scrierea proiectelor. Cu ajutorul Băncii Europene de Dezvoltare și Reconstrucție am asigurat satul cu apă potabilă, investiția a fost de circa 12 milioane de lei. A fost un proiect vast, iar de la populație nu a fost colectat niciun bănuț. Prin intermediul Fondului de Investiții Sociale din Moldova am gazificat satul în proporție de 100%.

Ar fi avantajată localitatea Dvs dacă ar face parte din municipiul Soroca?

Victor Mutruc: Ar fi bine dar cu păstrarea primăriei locale, așa cum e și în municipiul Chișinău. Nu cunosc bugetul municipiului Soroca, dar știu că primăriile din cadrul municipiului Chișinău primeau câte două milioane de lei de la primăria Chișinău, iar într-o localitate se poate de făcut multe lucruri cu acești bani. Există așa un paradox, foarte multe sate din Republica Moldova mor iar Egoreniul înflorește. În 2003, atunci când am devenit primar erau 700 de locuitori, acum sunt 1070 de locuitori. Suntem aproape de oraș, până la intrarea în sat drumul e excelent, așezarea geografică este foarte bună, cred că astfel se explică faptul că numărul locuitorilor crește.

Despre activitatea CALM ce părere aveți?

Victor Mutruc: Una foarte bună. Am fost la multe întruniri organizate de CALM. Am avut întrevederi cu diverși miniștri, iar poziția primăriilor a fost mereu susținută, ideile care au venit din teritoriu au fost promovate de către CALM. Poate nu s-a reușit realizarea acestora în proporție de 100% dar datorită CALM au fost soluționate o parte din problemele noastre și aceste realizări ne ajută în activitate, cum ar fi adoptarea Legii finanțelor publice, redistribuirea impozitului pe venitul persoanelor fizice etc. O problemă ar fi faptul că mulți locuitori ai satelor lucrează la oraș și impozitul pe venit rămâne acolo unde este înregistrată întreprinderea, nu acolo unde locuiește cetățeanul.

■ AI NOȘTRI, CA BRAZII

ILIE CALISTRU, PRIMAR DE CIUCIULEA, GLODENI: „OAMENII TREBUIE SĂ TRĂIASCĂ DECENT ÎN LOCALITĂȚILE LOR, PENTRU CĂ ACASĂ E CEL MAI BINE”

Ilie Calistru este primar la al doilea mandat în satul Ciuciulea, raionul Glodeni. Este recunoscător oamenilor din comunitatea sa pentru că participă la realizarea tuturor proiectelor din localitate. Astfel rezultatele sunt mai mari decât planifică autoritățile publice locale.

Cum a fost primul mandat de primar?

Ilie Calistru: Nu a fost atât de complicat deoarece am acumulat experiență în calitate de consilier local și raional. Oricum a fost o provocare fiindcă îmi doream să schimb real lucrurile în localitate și cred că am reușit. Avem 3500 de locuitori, sunt receptivi, activi, contribuie la implementarea tuturor proiectelor. De exemplu, cu susținerea proiectului Migrație și Dezvoltare am creat asociația de Băștinași „Ciuciulea – vatră de dor». Astfel am construit un km de trotuar și în 2019 am fost premiați în cadrul Programului Bunelor Practici. Oamenii sunt foarte deschiși, contribuția lor fiind de trei ori mai mare decât suma la care ne-am așteptat. Mă bucură faptul

că consătenii își doresc ca satul să aibă un aspect mai frumos.

De ce ar mai avea nevoie satul Ciuciulea?

Ilie Calistru: Nu avem canalizare. Cea din perioada sovietică de mult timp nu mai este funcțională. În patru ani am reușit să facem circa 8 km de apeduct. Avem proiectul tehnic al sistemului de canalizare și apeduct necesar pentru tot satul dar din cauza lipsei resurselor financiare nu am putut realiza sistemul de canalizare. Acum lucrăm la construcția apeductului, avem deja peste 450 de familii conectate, în 2015 doar 4-5 familii beneficiau de acest ser-

viciu. Tot datorită dorinței oamenilor putem extinde aceste lucrări, lucru ce este de apreciat.

Cum vedeți viitorul satului Ciuciulea?

Ilie Calistru: Mi-i frică să recunosc dar tendința satelor este de a pieri, oamenii migrează masiv. Dacă în anii 90 doar câțiva cetățeni au migrat din localitatea noastră, acum un număr foarte mare de săteni pleacă cu tot cu familii. Doar în anul trecut 11 copii au părăsit gimnaziul și împreună cu părinții lor au plecat în Germania, Italia sau Spania. Doare faptul că pleacă oamenii tineri, cei care pot munci, rămânem fără cei mai ageri, de care statul are nevoie, în sate rămân vârstnicii și cei care încă nu au decis să plece. Cred că acest fenomen al migrației va continua dacă autoritățile centrale nu vor întreprinde niște acțiuni concrete.

Ce ar putea face autoritățile centrale?

Ilie Calistru: Toți vorbesc despre crearea locurilor de muncă, însă este nevoie ca acestea să fie bine plătite, deoarece majorând salariile și scumpind serviciile nu vom ieși din acest impas. Oamenii trebuie să trăiască decent în localitățile lor,

pentru că suntem acasă iar acasă e cel mai bine.

Ce obiective aveți pentru acești patru ani de activitate?

Ilie Calistru: În primii patru ani de mandat am reușit să construim sistemul de iluminare stradală pe o lungime de 3,5 km. Avem finanțare din bugetul de stat pentru a extinde aceste lucrări cu încă 3 km. Ne propunem să continuăm lucrările la extinderea apeductului și, bineînțeles, la drumuri. Drumul de acces în localitate este de interes raional și de foarte mulți ani nu se reușește asfaltarea acestuia. În acest sens, Consiliul raional a votat pentru alocarea a două milioane de lei și sperăm să fie identificate și alte resurse pentru toate lucrările necesare. În rest, cu puținul pe care îl avem în buget facem ceea ce putem.

Aveți un festival în Ciuciulea...

Ilie Calistru: Încercăm să facem un festival în memoria băștinașilor care s-au dedicat satului. L-am denumit „Cântă armonică melodioasă», în memoria regretatului profesor de muzică Anatolie Boubătrân. Participă profesioniști și amatori, se cântă, se dansează sub ferestrele

regretatului profesor care locuia în apropiere de Casa de Cultură.

Meșteri populari, oameni care au mai păstrat tradițiile mai sunt în satele noastre?

Ilie Calistru: Sunt foarte puțini, însă cei care au rămas se implică în activitățile culturale ale satului. Suntem înfrățiiți cu două primării din România. Autoritățile din comuna Prundu Bârgăului din județul Bistrița sunt foarte receptive la problemele noastre și în ajunul sărbătorilor de iarnă ne-au făcut o donație în valoare de 9300 euro, bani cu care am procurat 54 de paturi cu saltele pentru două grupe dintr-o grădiniță, dar și patru complexe de joacă pentru ambele instituții preșcolare din localitate. Cu comuna Gălăuțăș din județul Harghita, suntem la etapa schimbului de experiență și sperăm să avem o colaborare cât mai fructuoasă. Mai avem o înfrățire cu o primărie din Polonia, reprezentanții căreia participă la diverse evenimente culturale organizate de noi și ai noștri le-au făcut o vizită. Ne străduim să facem câte ceva pentru comunitate, este important ca lumea să fie cât de cât mulțumită de ceea ce realizăm.

PRIMARUL DE BUDĂI, TELENEȘTI, VICTOR DRĂGAN: „CÂNDVA SATUL ERA PLIN DE VIAȚĂ”

Victor Drăgan este primar la al doilea mandat în satul Budăi, Telenești. Dacă în 2004 populația satului constituia 2042 de oameni, astăzi sunt înregistrați 920 de locuitori. Primarul spune că agricultura ar putea contribui la dezvoltarea economică a statului dacă acestei ramuri i s-ar acorda o atenție mai sporită.

Oamenii pleacă și din Budăi?
Victor Drăgan: Pleacă, în deo-

sebi tineretul. Mă doare să constat că odinioară în localitate erau două echipe de fotbal, oamenii aveau ocupație, satul era plin de viață. De ceva timp a apărut această tendință de a pleca din țară.

Aveți condiții în Budăi?

Victor Drăgan: Avem mulți agenți economici în agricultură, dar și care cresc vite. Avem un buget de patru milioane de lei care, în mare parte, se cheltuie pentru salarii. Acum restaurăm grădinița deoarece instituția a avut sediul în școala veche, podurile sunt din lut și cu resur-

sele proprii reușim să reparăm câte două grupe în fiecare an. Grădinița este frecventată de 87 de copii. Chiar dacă e în gestiunea statului, ajutăm și școala atunci când este nevoie.

Agenții economici au unde să realizeze ceea ce produc?

Victor Drăgan: E problematic. Oamenii muncesc, investesc în agricultură iar când trebuie să-și realizeze producția apar nenumărate probleme.

Am putea să dezvoltăm economia cu ajutorul agriculturii?

Victor Drăgan: Sigur că am putea, dar pentru aceasta este nevoie ca statul să acorde o atenție mai mare acestei ramuri, să direcționeze unele investiții importante pentru a susține producătorii noștri, să fie construite fabrici de prelucrare. Astăzi importăm majoritatea produselor și piața este ocupată cu fructe și legume aduse din afara țării. E un lucru dureros deoarece oamenii își pun sufletul în munca pe care o fac și atunci când vine perioada de recoltă producția se strică deoarece nu poate fi comercializată.

Care este cea mai acută problemă din Budăi?

Victor Drăgan: În primul rând, ne preocupă starea drumurilor. Avem apeduct dar nu avem canalizare. Este nevoie și de un mini stadion. Planific să construiesc un parc dar și să extind biblioteca.

PRIMARUL COMUNEI CHIȚCANII VECHI, TELENEȘTI, SERGIU CUCU: „CRED CĂ OAMENII MI-AU ACORDAT VOTUL DE ÎNCREDERE PENTRU A SOLUȚIONA MĂCAR O PARTE DIN PROBLEMELE LOR”

Sergiu Cucu a devenit primar la primul mandat în comuna Chițcanii Vechi, Telenești. Timp de 12 ani a activat în calitate de consilier local iar alți 8 ani a fost inginer cadastral. A considerat că cunoștințele acumulate pot fi folosite în beneficiul comunității. Este de părere că la primărie e la fel ca în armată, diferența fiind că patria o servești doi ani, iar comunicarea natală cel puțin patru.

De ce are nevoie un primar pentru a putea face față lucrurilor?

Sergiu Cucu: În afară de cunoștințe are nevoie de o echipă care să lucreze cot la cot deoarece doar

așa poți avea rezultate. Mă bucur că printre consilieri sunt profesori, agenți economici, oameni cu capacități care își dau străduința pentru dezvoltarea satului.

Cei mai mulți oameni care au rămas în satele Republicii Moldova sunt în vârstă...

Sergiu Cucu: Mulți au plecat dar cei care au rămas speră ca va fi mai bine și sunt gata să se implice în dezvoltarea localității. Avem două Case de Cultură funcționale. Atât în Chițcanii Vechi, cât și în Chițcanii Noi activează câte un ansamblu folcloric. La ora actuală avem 2300 de locuitori, dar au fost mai mulți.

Credeți că este nevoie de o reformă administrativ-teritorială în Republica Moldova?

Sergiu Cucu: Cred că este ne-

voie de o reformă administrativ-teritorială. A fost bine atunci când au început reforma cu județele, păcat că au stopat-o. E nevoie de comasat unele primării pentru a fi mai puțin cheltuieli.

Ce vă propuneți să realizați în acest mandat?

Sergiu Cucu: Foarte multe. Am creat o asociație a băștinașilor și cu ajutorul acestui ONG vom implementa proiecte pentru dezvoltarea satului. Iluminarea stradală și drumurile sunt cele mai stringente necesități. Comuna are nevoie de canalizare și stație de epurare, dar acestea sunt niște proiecte foarte scumpe, pe care sper că pe parcurs le vom realiza.

Cum credeți, de ce cetățenii v-au acordat anume Dvs votul de încredere?

Sergiu Cucu: Probabil pentru că au încredere în mine. M-am străduit în toată activitatea mea să fiu sincer cu oamenii, să soluționez problemele respectând legea, să nu obișduiesc pe nimeni. De zece ani activez în calitate de antreprenor și

oamenii au văzut că pot să fac anumite lucruri, cred că mi-au acordat votul pentru a soluționa și o parte din problemele lor.

Nu vă pare rău că ați renunțat la domeniul antreprenorial în favoarea primăriei?

Sergiu Cucu: Am fost conștient de decizia pe care am luat-o. La urma urmei, așa cum în tinerețe am servit timp de doi ani patria, acum voi munci timp de patru ani în folosul comunității.

Și dacă consătenii vor decide că nu doar 4, dar 8 sau 12 ani trebuie să munciți în folosul comunității?

Sergiu Cucu: Vom trăi și vom vedea. Totul depinde de rezultatele primului mandat de activitate.

■ AI NOȘTRI, CA BRAZII

**PRIMARUL COMUNEI PISTRUIENI, TELENEȘTI, MARIA MIHALCENCO:
„CALM-UL ESTE CA UN SCUT PENTRU ALEȘII LOCALI”**

Maria Mihalcenco este primar la al patrulea mandat în comuna Pistruieni, Telenești. În 2007, atunci când a devenit pentru prima dată ales local, ușa primăriei era sprijinită de o piatră și legată cu o bucată de sârmă, iar celelalte instituții din comună nu erau într-o stare mai bună. În cazul în care ninge, locuitorii celui de-al doilea sat din comună puteau să iasă de acolo doar cu sania. Recunoaște că la început a fost cuprinsă de panică, credea că nu va reuși să facă față atâtor provocări, dar și-a suflecăt mânicile și astăzi comuna Pistruieni are cu totul alt aspect.

soțul cu un fecior erau la Pistruieni iar eu făceam naveta.

Cum au fost aceste trei mandate ale Dvs pentru Pistruieni?

Maria Mihalcenco: Cred că s-a schimbat foarte mult. În primul rând am reușit să renovez toate instituțiile subordonate primăriei, inclusiv clădirea în care îmi desfășor activitatea. La Chișinău lucram într-o firmă de prestigiu iar când am intrat în clădirea gimnaziului, a grădiniței sau a primăriei și am văzut în ce stare se aflau am avut o temere că nu voi reuși să fac față acelor realități. De profesie sunt contabil-economist și de la 1 ianuarie 2007 mi-am început activitatea în calitate de primar fă-

când curățenie în edificiul primăriei. Ușa era sprijinită de o piatră și legată cu o bucată de sârmă. Nu vreau să intru în multe detalii dar îmi amintesc că atunci când am mers la prima ședință a Consiliului o masă s-a prăbușit atunci când am pus mapa mea pe ea. Intrasem în panică fiind convinsă că nu voi reuși dar mi-am suflecăt mânicile și am început să aduc în ordine sediul primăriei, apoi a gimnaziului, grădinița, cimitirul satului. Mai avem un sat în comună situat la 8 km de Pistruieni, acolo chiar nu era nimic, nici drum, nici apă, iar dacă cădea zăpada lumea putea să iasă de acolo doar cu sania. În primul mandat am făcut peste trei km de drum în varianta albă pentru ca oamenii să aibă acces la civilizație, dar și o fântână arteziană. În al doilea mandat de la Fondul Ecologic am câștigat două proiecte mari privind construcția sistemului de apeduct și a canalizării, suma fiind de peste 3 milioane de lei. Canalizarea am efectuat-o doar la obiectele cu menire social-culturală. Avem stație de epurare și la apariția surselor financiare am putea să conectăm și locuitorii. Primordial a fost să construim apeductul deoarece în alte sate au făcut inițial canalizarea iar la

inițierea construcției apeductului au descoperit că nu aveau apă. La Pistruieni am renovat o sondă arteziană, au fost instalate două turnuri de apă, avem 10 km de apeduct. Pe la noi trece râul Răut. Era un pod și o porțiune de drum care se surpa foarte des deoarece acolo este o râpă. În cel de-al doilea mandat am reușit să reconstruim podul peste râul Răut și calea de acces către traseul central.

Cât de mult contează pentru un ales local să aibă cunoștințe în domeniul economic?

Maria Mihalcenco: Este foarte important. Dacă nu poți desluși cifrele și ai un contabil care ar putea să te manevreze atunci e foarte greu. Nu vreau să supăr bărbații, dar cred că o femeie este mult mai responsabilă, așa cum e și într-o familie.

Ce vă propuneți să realizați în acest mandat?

Maria Mihalcenco: Să finisăm proiectul privind asigurarea localității cu sistemul de canalizare, deoarece fiecare locuitor și-a făcut câte o hazna, dar de unde se iau toate bolile? Avem iluminat doar pe strada centrală, ne propunem să-l extindem și să renovăm obiectele cu

menire socio-culturală, adică o luăm de la capăt.

Despre CALM ce cunoașteți?

Maria Mihalcenco: Se spunea undeva că Congresul APL este ca o punte de legătură între guverne și primari. Nu cred că este o punte, CALM este casa noastră. Sunt foarte recunoscătoare persoanelor care au fondat CALM-ul fiindcă nu este o zi în care să deschid poșta electronică și să nu fim atenționați că s-a schimbat o anumită lege sau alta, că există un apel de proiect etc. CALM-ul este salvarea primarilor. Este important că aici noi, primarii, suntem fără apartenență politică. Eu cred că și în alegeri ar trebui să mergem ca și primari ai CALM-ului, să nu depindem de aceste partide care până la urmă ne hărțuiesc. Pentru noi CALM-ul este ca un scut, ca o protecție a noastră, a primarilor, doar știți că noi venim din diverse sfere de activitate și ne ajută să nu facem gafe. În afară de faptul că vei obține răspuns la toate întrebările, poți discuta și subiecte personale. Dacă ai o întrebare poți să te apropii de orice reprezentant al CALM și vei găsi soluția. Nimeni altcineva nu ne oferă acest suport.

**PRIMARUL SATULUI RĂDULENII VECHI,
FLOREȘTI, IURIE RADU:
„NU VOM REUȘI PEA MULTE
ATÂT TIMP CÂT NU AVEM
O DESCENTRALIZARE ADEVĂRATĂ”**

Iurie Radu este primar la al doilea mandat în satul Rădulenii Vechi, Florești. Consideră că din cauza birocrației existente încă nu s-a reușit construcția apeductului din localitate. Este convins că în cazul în care măcar în centrele raionale vor fi create locuri de muncă atunci celelalte probleme vor fi mult mai ușor de soluționate.

Faptul că ați candidat pentru al doilea mandat înseamnă că ați făcut față provocărilor din primii patru ani de activitate?

Iurie Radu: Îmi propun să finisăm unele proiecte. De exemplu, construcția apeductului a început până la mine, iar eu am continuat lucrările. Avem contract cu Ministerul Mediului, dar știți cum sunt finanțările de la stat și, din păcate, încă din 2013 se lucrează la acest proiect. Suntem în 2020 și încă facem apeduct. Doar în primul meu mandat de activitate la Ministerul Mediului s-au schimbat câțiva miniștri. Pe timpul Guvernului Maia Sandu, la 21 iunie, am depus procesele verbale pentru recepția lucrărilor în sumă de 800 mii de lei, acestea au fost achitate tocmai pe 21 octombrie, după alegerile locale și astfel am pierdut cinci luni. Pentru acest an avem circa trei milioane de lei care, pentru

a-i putea valorifica, trebuie transferați la timp.

Un primar mereu are de învățat câte ceva nou...

Iurie Radu: Da, un mandat de patru ani înseamnă prea puțin timp la dispoziție pentru a produce schimbări esențiale. Venind în această funcție îmi părea că voi face foarte multe, probabil fiecare coleg așa crede până ajunge primar. Totuși, după ce câștigi în această competiție înțelegi că din cauza unor legi ai mâinile legate. Nu vom reuși prea multe atât timp cât nu avem o descentralizare adevărată. Trebuie să ne dați voie nouă, APL, să soluționăm problemele așa cum știm noi mai bine. Nu este corect să se considere că noi trebuie să facem tot, dar totuși cineva să ne spună ce și cum trebuie să facem.

Noi trebuie să putem lua decizii. Pe perioada celor patru ani de activitate am avut foarte multe controale și rar când venea cineva să-ți dea un sfat despre cum să procedezi corect sau să te atenționeze că într-un caz sau altul nu este bine. Până a deveni primar am activat în mai multe domenii și credeam că le cunosc pe toate, dar nu este așa. Am făcut studii și la Academia de Administrare Publică din Chișinău. Învățăm foarte multe în perioada activității, întrebăm colegii, mai avem seminare care înseamnă foarte mult pentru noi.

Ce vă doriți să realizați în acest mandat?

Iurie Radu: Nu am stabilit multe obiective. Îmi propun să finalizez construcția apeductului, să iluminăm dar și să reparăm cât mai multe drumuri. Având aceste lucrări făcute sper că lumea nu va mai pleca din sat. Uneori ne gândim că nu avem pentru cine face drumuri sau construi apeduct. Sper că vom reuși să atragem și unele investiții pentru a opri migrația oamenilor, dar primăria nu poate face singură acest lucru, este nevoie de o strategie a țării. Ea există, eu tot am făcut strategia satului ghidându-ne de cea a țării, aceasta însă rămâne pe hârtie. Măcar în centrul raional trebuie deschise locuri de muncă. Dacă vom avea locuri de muncă, celelalte probleme vor deveni mult mai ușor de soluționate.

**PRIMARUL DE BRÂNZENII
NOI, TELENEȘTI,
VEACESLAV TCACIUC:
„CU SÂRGUINȚĂ, ÎNGĂDUINȚĂ
ȘI DĂRUIRE AM ÎNCEPUT
SĂ AVEM UNELE REALIZĂRI”**

Veaceslav Tcaciuc este primar la al cincilea mandat în comuna Brânzanii Noi, Telenești. Spune că realitățile din satele noastre de acum zece ani nu sunt comparabile cu cele de astăzi. Consideră că populația ar trebui să participe la realizarea tuturor proiectelor din comunitate pentru ca acestea să aibă o durabilitate mai mare.

A fost o un vis al tinereții să deveniți ales local?

Veaceslav Tcaciuc: În administrația locală m-a adus grija față de cetățeni, dragostea față de satul meu. Am activat în calitate de profesor și maistru și în acea perioadă am observat problemele existente în comunitate. Deoarece decedase primarul, timp de un an și jumătate nu am avut un ales local. Eu nu m-am gândit niciodată să vin în APL, dar colegii, consătenii și consilierii au decis ca eu sunt persoana potrivită pentru a deține această funcție și m-au convins să candidez.

A fost greu la început?

Veaceslav Tcaciuc: La început a fost strașnic. În bugetul primăriei erau cinci mii de lei, salariul nu-l primeam, erau nenumărate probleme. Ușor –ușor am început a căuta investiții și lucrurile cumva au revenit în albia normalității. Președintele raionului era din consăteanul nostru și am beneficiat de o anumită susținere din partea lui. Cu sârguință, îngăduință și dăruire am început să avem unele realizări.

Care sunt rezultatele acestor patru mandate?

Veaceslav Tcaciuc: Am aprovisionat localitatea cu apă, am asfaltat unele drumuri, cu susținerea IFAD-ului am finisat recent lucrările la un km de drum și la trotuarele adiacente. Casa de Cultură din Brânzanii Noi este singura din raion în care în perioada rece a anului e cald. Cu susținerea FISM în valoare de două milioane de lei am reușit să renovăm această instituție. Aici activează două colective artistice dar și filiala școlii de muzică Ștefan Neaga, avem patru

■ AI NOȘTRI, CA BRAZII

ELENA NEAGA: „PRIMARUL TREBUIE SĂ FIE ÎN CENTRUL PROBLEMELOR ȘI ÎN INIMILE OAMENILOR”

La 30 de ani are patru copii și cinci ani de activitate în calitate de medic de familie. A considerat că ar putea face mai multe pentru comunitatea sa fiind ales local și s-a înscris în cursa electorală din 2019. În turul doi acumulează același număr de voturi ca și contracandidatul său (429), dar pentru că în prima etapă a scrutinului mai mulți consăteni au ales-o pe ea, Elena Neaga devine primar al comunei Bălășești, Sângerei. Conștientizează că în localitate lipsesc mai multe lucruri necesare comunității, printre care parcurile, terenurile de joacă etc. Mai mult decât atât, cetățenii nu erau implicați în procesele decizionale ale APL-ului și și-a propus să schimbe acest lucru. Acum, atunci când urmează a fi luată o decizie importantă pentru comunitate, se organizează întruniri cu cetățenii și se ține cont de opinia acestora. Astfel îi este mai ușor să convingă și consilierii să adopte anumite decizii. Oamenii au devenit receptivi și așteaptă întruniri pentru a se implica în acest proces decizional.

Austria, Elena Neaga a afirmat că mulți primari nu pot vorbi în public și astfel nu pot ajunge la inima omului. „Este foarte important de a avea o discuție constructivă cu cetățenii, doar așa poți realiza ceva frumos. Dacă nu o să ai puterea de a convinge printr-un dialog amiabil, atunci nu vei putea face nimic, doar crezi stări de conflict, ceea ce nicidecum nu va aduce beneficii nici primarului și nici comunității.

Elena Neaga speră să reușească să dezvolte infrastructu-

ra localității, să aducă investiții, să repare unele edificii. „La gimnaziu avem nevoie de săli sportive, mini terenuri de fotbal pe teritoriul ambelor sate. Totodată, mi-ași dori să implementăm niște proiecte sociale care nu există, să implic cetățenii în anumite activități privind păstrarea și promovarea tradițiilor și obiceiurilor noastre, astfel încât oamenii să poată socializa mai mult.”

Primarul comunei Bălășești crede că fenomenul migrației i-a determinat pe mulți tineri să candideze pentru funcția de ales local. „Majoritatea dintre noi avem rude plecate peste hotare și este foarte dureros când cei dragi nu îți sunt alături. Ne dorim ca prin implicarea noastră să-i aducem acasă pe cei care au plecat. Mulți migrează spre oraș deoarece consideră că acolo sunt condiții mai bune. Sper să reușim să creăm condițiile necesare și în satele noastre, iar exemplul unor primari de succes din Republica Moldova și România ne motivează.”

Unul dintre primarii care au fost alături de Elena Neaga în

campania electorală și care este un exemplu pentru alesul local din Bălășești este Igor Brânză din Molovata Nouă, raionul Dubăsari. „Este tânăr, creativ, are inițiativă și a realizat într-un mandat de patru ani lucruri pe care alți colegi nu au reușit nici în zece. Igor Brânză a menționat că totul a făcut datorită implicării cetățenilor, doar lucrând în echipă cu oamenii.” Elena Neaga crede că primarul trebuie să fie în centrul problemelor și în inimile oamenilor.

Despre CALM Elena Neaga a aflat la întvederea tuturor primarilor cu premierul Ion Chicu. „Primul primar care a adresat anumite întrebări a fost președintele CALM Tatiana Badan. M-a impresionat prin atitudine și întrebările pe care le-a adresat. M-am apropiat mai târziu de ea, i-am spus că aș dori și comuna mea să fie membră a CALM-ului și astfel am început această colaborare. Mă bucur de prezența CALM-ului în societate.” Primarul de la Bălășești consideră CALM-ul un sprijin al aleșilor locali, mai ales a celor care încă nu au experiență.

E foarte greu să dezvolți o localitate cu bani puțini și posibilități reduse de a aduce investiții. Elena Neaga recunoaște că din această cauză mai apare această dezamăgire, dar reușește să depășească aceste stări. „Am observat că unii vor să ajute, dar se tem de funcții de răspundere. Le spun că îmi asum eu aceste responsabilități și mulți acceptă să se implice”, explică primarul. Chiar dacă resurse sunt puține, prima-

mul pune accent pe oameni și împreună cu ei încearcă să identifice soluții. „De exemplu, recent au fost alocate 66 mii de lei pentru un km de iluminat stradal și a fost nevoie să stabilim la ce porțiuni să lucrăm acum și care să rămână pentru anul viitor. Învățăm să avansăm cu pași mici.”

Întrebată despre utilitatea atelierului de lucru organizat recent de către CALM și Rețeaua Proiectelor Structurale „We help” din

grupe de dansatori, biblioteca, se organizează discotecă pentru tineri, în apropiere este și un mini stadion. În comuna Brânzăeni Noi locuiesc circa 2785 de oameni.

Păreră generală este că satele noastre nu se dezvoltă...

Veaceslav Tcaciuc: Dacă e să

comparăm realitățile din 2003 cu cele de astăzi atunci vom constata că diferența este ca cea dintre cer și pământ. Oamenii aduceau apă cu căldările de la fântână, acum există sistem centralizat de aprovizionare a aces-teia. Încălzirea se făcea în sobă, acum toate instituțiile au încălzire autonomă de tip european. La școală copiii veneau cu mâncarea de acasă, astăzi avem condiții de a-i servi cu mâncare caldă. Cu ajutorul FISM a fost reparată în întregime grădinița și e o plăcere pentru micuți să frecventeze această instituție.

Dacă nu ar exista aceste proiecte ar mai fi posibilă dezvoltarea satelor noastre?

Veaceslav Tcaciuc: Asemenea proiecte sunt de lungă durată, doar până identifici sursa de finanțare trece foarte mult timp. Apoi trebuie să cauți bani pentru a acoperi contribuția. În cazul unor proiecte cum ar fi Drumuri Bune, aprovizionarea cu apă sau când sunt distribuiți banii din Fondul Rutier au uitat să prevadă și necesitatea participării populației cu contribuție. Atunci când și populația contribuie, responsabilitatea față de lucrările finalizate este mai mare. Când a fost reparat un km de drum unii cetățeni nu ieșeam să dea o mână de ajutor măcar când lucrările erau efectuate în fața porții lor.

Și cum îi motivăm să se implice?

Veaceslav Tcaciuc: În satele noastre au rămas mai mult bătrânii și copiii. Mai avem un proiect pe care îl realizăm, de obicei, de Paști și de Hramul satului, facem curat împreună cu elevii și locuitorii drumului central. Totodată, curățăm ambele maluri ale râului Răut pe porțiunea care trece pe la noi prin sat. Proiectul „Hai, Moldova”, a fost benefic pentru populație. Sper că astfel învățăm cetățenii să se implice.

PRIMARUL COMUNEI RATUȘ, TELENEȘTI, TUDOR ȚURCANU: „ÎN FIECARE PRIMĂRIE ESTE NEVOIE DE JURISTI, SPECIALIȘTI ÎN CONSTRUCȚII ȘI ÎN SCRIEREA DE PROIECTE”

Tudor Țurcanu este primarul comunei Ratuș, Telenești. Comuna este formată din cinci sate: Ratuș, Mândra, Sărătenii Noi, Zăicani și Zăicani Noi. Tudor Țurcanu ne spune cum e să gestionezi atâtea sate, de ce specialiști ar fi nevoie într-o primărie și dacă funcția de primar este una respectată de către cetățeni.

E complicat să aveți în gestiunea atâtea localități?

Tudor Țurcanu: E foarte greu, cel mai îndepărtat sat (Sărătenii Noi) este situat la 11 km de localitatea Ratuș.

O eventuală reformă administrativ-teritorială v-ar ajuta cumva?

Tudor Țurcanu: Cred că va fi și mai greu. Populația va fi nevoită să se deplaseze la o distanță și mai mare pentru a obține anumite servicii. Poate ar fi nevoie de o anumită reformă dar deocamdată nu-mi dau seama ce beneficii ar avea populația ca urmare a implementării acesteia.

Ce preocupări au oamenii din comuna Ratuș?

Tudor Țurcanu: Satul Mândra este situat la traseu și mulți s-au angajat la fabrica de cablaje din Orhei, o altă parte sunt angajați la o întreprindere de prelucrare a nucilor din Telenești. Oamenii care locuiesc mai aproape de codru, în Sărătenii Noi, nu prea au locuri de muncă. De fapt, populația tânără de acolo a plecat, au rămas, în mare parte, bătrânii.

Au nevoie aceste localități mici de o primărie?

Tudor Țurcanu: Activăm pentru a fi mai aproape de oameni și, în măsura posibilităților, de a le soluționa problemele. Până în anul 1992 satul Ratuș a fost în componența primăriei Sărătenii Vechi. În satele mici nu s-a construit absolut nimic, investiții se făceau în localitățile mai mari, acolo unde era amplasat sediul primăriei. Astfel, satele mici dispar. Din 1992 am început să construim infrastructură și în multe sate mici. Deja avem apeduct în comună, am renovat unele drumuri și situația s-a schimbat.

Funcția de primar este una onorabilă, respectată de locuitorii sau mai este loc de mai bine?

Tudor Țurcanu: De către unii cetățeni este respectată, de alții nu, în sat există diferite categorii de oameni. Unii nu cunosc care sunt atribuțiile unui ales local. Dacă s-a defectat telefonul sună la primar, dacă nu-i luminează tot la mine apelează, sunt multe asemenea abor-

dări care chiar nu depind de noi.

Ce calități ar trebui să aibă un primar ca să poată face față tuturor acestor provocări?

Tudor Țurcanu: Să fie pregătit pentru a face față oricărei situații și să aibă un car de răbdare.

Ce priorități aveți în acest mandat?

Tudor Țurcanu: Să asigurăm toate satele din comună cu iluminat stradal. Până acum m-am ocupat de construcția apeductului, reparația grădinițelor de copii și de drumuri.

De ce specialiști ar mai fi nevoie în primăria Dvs ca să puteți avea mai multe rezultate?

Tudor Țurcanu: La moment nu avem inginer cadastral și nici secretar. În fiecare primărie ar trebui să avem câte un jurist deoarece sunt multe acte normative pe care noi, cei care nu avem studii în domeniu, nu știm cum să le aplicăm corect. Eu, de exemplu, am studii economice și am activat în calitate de contabil șef timp de 20 de ani la o fabrică mare de păsări. Aceasta, din păcate, a dat faliment și din 2004 am început să activez în primărie, tot în calitate de contabil șef. Un specialist în construcții și unul în scrierea proiectelor ar fi, de asemenea, necesari.

Despre colaborarea dintre primari în cadrul CALM ce părere aveți?

Tudor Țurcanu: În Telenești există o colaborare frumoasă între toți primarii, indiferent de apartenența politică. Aflăm cine și ce proiecte implementează, preluăm din experiența celorlalți, chiar și cei cu mai multe mandate au ce învăța.

■ AI NOȘTRI, CA BRAZII

IVAN BELCIUG: „DINTR-UN OM FACI UN PRIMAR, INVERS E MAI GREU”

Ivan Belciug este primar la al doilea mandat al orașului Dondușeni. În cadrul unui interviu pentru calm.md, Ivan Belciug ne spune cum ar trebui să fie un conducător, care ar trebui să fie relația acestuia cu locuitorii dar și cu angajații, ce investiții au fost aduse în ultimii ani în oraș, dar și ce momente de fericire trăiește un ales local.

Cea mai acută problemă în localitatea cu circa 9 mii de locuitori este asigurarea cu apă. Iarna a fost secetoasă și chiar dacă orașul Dondușeni este amplasat pe un teren mlăștinos, apa din fântână cu mină începe să dispară. Ivan Belciug spune că primăria a elaborat proiectul tehnic, implementarea căruia ar asigura cu această resursă tot sectorul particular. „În curând vom avea concurs pentru efectuarea lucrărilor pe o anumită porțiune și mă bucur

că cetățenii participă cu contribuții esențiale, pentru ei este esențial să fie conectați la sistemul de apeduct.

Întrebat cum este să fii conducător al unei localități, Ivan Belciug și-a amintit de un coleg care spunea că dintr-un om faci primar, dar un primar e dificil să redevină omul care a fost. „Problemele cu care se confruntă un ales local nu au sfârșit. Cred că după încheie-

rea acestei activități ai nevoie de câțiva ani să îți revii, chiar dacă a fost un singur mandat. Problemele dintr-o comunitate a Republicii Moldova sunt foarte diverse și vrei să găsești soluții. Astfel, activitatea oricărui ales local îi afectează starea sănătății, dar și din punct de vedere emoțional. În calitate de primar, la orice problemă care apare trebuie să acționezi nu doar cu rațiunea, dar și cu sufletul, cu inima, cu gândurile tale.»

Primarul de Dondușeni consideră că în cazul în care Republica Moldova ar fi dezvoltată din punct de vedere economic și ar avea resurse financiare suficiente, un mandat ar fi suficient pentru a îndeplini toate sarcinile pe care le are un ales local. În lipsa banilor însă poți să ai și zece mandate și să nu reușești să faci față tuturor provocărilor. În ceea ce privește investițiile aduse în perioada primului mandat, Ivan Belciug a menționat că cele mai importante

au fost din partea Băncii Germane și a Fondului Ecologic. „Astfel, reținem stația de epurare a orașului. În noiembrie 2019 a fost făcută proba funcționării acesteia. Au rămas câteva detalii și obiectul va fi dat în exploatare. Un alt proiect vizează alimentarea cu apă a unui sector de după calea ferată, iar al treilea este darea în exploatare a unei stații de pompare care va aduce beneficii întregului oraș.”

Primarul orașului Dondușeni spune că oamenii îl tratează cu respect, dar au și multe cerințe. Nu este de acord cu ideea că cele mai frumoase momente din viața unui primar sunt atunci când câștigă alegerile. „Cred că un primar este fericit când apare rapid soluția la o problemă existentă.” Un asemenea moment a fost atunci când un agent economic a solicitat conectarea blocului la sistemul de apeduct și împreună cu acesta a devenit posibil ca și cetățenii din acea zonă să aibă acces la apă.

În altă ordine de idei, Ivan Belciug a afirmat că fără o comunicare față în față cu cetățeanul este imposibil să ai rezultate. „Chiar dacă uneori este dificil să-i rezolvi problema, deoarece legislația Republicii Moldova nu prevede soluții imediate, fiind nevoie de o perioadă mai îndelungată de timp, trebuie să aducem la cunoștința cetățeanului și rezultatul negativ și acesta să te înțeleagă și să nu regrete că s-a adresat. Pentru om este important să știe că a fost ascultat și au fost respectate toate procedurile.» Întrebat cum ar trebui să fie comunicarea primarului cu colegii din primărie, Ivan Belciug a fost de părere că trebuie să știm să facem diferență între șef și conducător. „Șeful este persoana care dă indicații și solicită ca acestea să fie executate în termeni cât mai restrânși. Conducătorul se implică alături de ceilalți angajați în procesul de executare a cerințelor sale.»

ION BÎZU – PRIMARUL CARE SALVEAZĂ DESTINE!

Ion Bizu este primar la al șaselea mandat în satul Cârpești, Cantemir și președinte al Asociației Primarilor CALM din acest raion. Are cinci vaci, nouă purcei și 70 de oi și spune că nu e deloc greu să îngrijești atâtea animale. Laptele și carnea le vinde pentru că are de pus la cale cinci copii, patru băieți și o fată, doi dintre care sunt adoptivi. Nicu se împrietenește cu cei trei feciori ai săi și era adesea prezent în casa primarului. Locuia alături de sora sa într-o familie în care părinții biologici aveau patima paharului.

Acum șapte ani un cuplu dintr-un sat din apropiere și-a manifestat intenția de a-i adopta. Ion Bizu încerca să se obișnuiască cu ideea că nu-l va mai vedea pe Nicu și se gândea că poate mama biologică va încerca să convingă autoritățile să nu-i ia pruncii. Nu cea care le-a dat naștere a venit să lupte pentru ei, dar soția primarului, ea a spus că nu va renunța la cei doi copii și că îi va crește la fel ca pe trei băieți ai săi. Astfel, acum șapte ani Nicu și sora lui Valeria au devenit membri ai familiei Bizu. Băiatul avea atunci 12 ani, fata 10. Primarul împreună cu soția sa nu fac diferență între cei cinci copii, nu-i pun la muncă pentru că „aceștia trebuie să se țină de carte, nici măcar pe

soție nu o las să intre în ocoalele unde sunt animalele”, ne explică Ion Bizu. Aceasta este pasiunea primarului dar și posibilitatea de a întreține familia. Cu toate ace-

tea, un așa-numit intelectual din sat i-a spus la un moment dat lui Nicu că a fost înfiat pentru a-l argăți pe primar. Băiatul a vrut să-l acționeze în judecată dar a fost convins de familie să nu lupte cu morile de vânt și cu bârfitorii. La absolvirea școlii din Cârpești, Ion Bizu i-a spus lui Nicușor că-i va da bani pentru ca acesta să poată invita la serbarea de absolvire și părinții biologici, pentru a avea poze și amintiri pentru o viață întreagă. Băiatul a început să plângă explicându-i că dacă va fi invitată mama lui naturală atunci el nu va merge, nu vrea iar să se facă de rușine în fața colegilor. Cu fata e un pic mai greu, până a veni în familia primarului, aceasta a trăit experiențe care nu pot fi uitate nici

măcar cu ajutorul psihologului la care a apelat familia Bizu.

Familia Bizu are astăzi doi studenți în România, băiatul cel mai mare lucrează la Chișinău, Nicu învață la Cahul, iar mezină e elevă. Nicu nu visase niciodată că va avea șansa de a învăța o meserie. Știa că cei trei frați mai mari ai săi sunt studenți și credea că pentru badea Ion Bizu i-a spus să decidă unde ar vrea să-și continue studiile. Nicu a ales să se facă electrician și abia așteaptă să-și poată perfecția actele pentru a purta și el numele Bizu, cel al familiei care i-a oferit dragoste și posibilitatea de a avea un viitor.

VASILE SÎRBU, PRIMARUL COMUNEI CĂZĂNEȘTI, TELENEȘTI: „PRIMII DOI ANI AU FOST DE ÎNSUȘIRE A CEEA CE TREBUIE SĂ FACĂ UN PRIMAR”

Se presupune că denușirea comunei provine de la cazan. Localitatea care are astăzi circa 3 mii de oameni a fost întemeiată în 1554. În comună sunt două Case de Cultură și trei biblioteci. Vasile Sîrbu este primar la al doilea mandat și președinte al Filialei CALM din Telenești și ne spune cum au fost cei patru ani de activitate în calitate de ales local dar și ce își propune să realizeze în următorii patru ani.

Susțineți că sunteți adeptul schimbărilor. Ați reușit în perioada celor patru ani de activitate să contribuiți la generarea schimbărilor din comună?

Vasile Sîrbu: Poate în anumite cazuri am comis unele greșeli, dar cred că în linii generale am reușit să fac unele schimbări. Primii doi ani au fost de însușire a ceea ce trebuie să facă un pri-

mar. Acum înțeleg că unele situații trebuiau gestionate altfel. Am avut mare nevoie de susținere și am beneficiat de aceasta din partea Congresului Autorităților Locale din Moldova.

Ați fost ales în calitate de președinte al Filialei CALM din Telenești. De ce este nevoie de existența acestor asociații teritoriale?

Vasile Sîrbu: Astfel, prin intermediul CALM, mesajul autorităților locale ajunge la autoritățile centrale. Cred că colegii primari m-au ales în această funcție deoarece în cei patru ani am avut o colaborare destul de intensă cu CALM. Împreună cu alți câțiva primari nu ne-a fost frică să promovăm anumite inițiative în beneficiul APL, indiferent de apar-

tenența noastră politică sau chiar dacă unii colegi preferau să nu se expună.

Ce vă propuneți să faceți în calitate de președinte al Filialei CALM din Telenești?

Vasile Sîrbu: Consider că aş putea fortifica legătura dintre primarii din Telenești și reprezentanții CALM din Chișinău. Îmi propun ca ideile primarilor din Telenești să ajungă la sediul central al CALM și apoi către Guvern, Parlament și astfel să încercăm să contribuim la schimbările atât de necesare din domeniul APL.

Dar în calitate de ales local?

Vasile Sîrbu: În 2015 am promis că voi fi primarul tuturor locuitorilor comunei Căzănești și voi fi alături de ei. Acum, văzând care sunt posibilitățile dar și ne-

cesitățile localității îmi propun să soluționăm problema gestionării deșeurilor din localitate. Sper să reușim să stabilim un mecanism de colectarea de la fiecare gospodărie a gunoaielor menajere, să instalăm tomberoanele necesare. Cu regret spun că mulți agenți economici care au nevoie de zilieri nu pot găsi forța de muncă necesară. La fabrica de cablaje din Orhei sunt angajate vreo 60-80 de persoane din comuna noastră. Dacă ar fi fost acceptată propunerea inițială a CALM, atunci impozitul pe venitul persoanelor fizice ar fi ajuns în primăriile unde aceștia au viza de domiciliu a cetățenilor și ar fi supliniți veniturile noastre proprii. Încă mai sperăm că se va reveni la acest subiect.

COMUNICAREA EFICIENTĂ - UN INSTRUMENT IMPORTANT ÎN ACTIVITATEA ALEȘILOR LOCALI! EXPERIENȚA AUSTRIEI ÎN AJUTORUL PRIMĂRIILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA!

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) în colaborare cu Rețeaua Proiectelor Structurale „We help” din Austria au organizat la 11 martie atelierul de lucru „Instrumente în managementul comunicării primarilor”. Obiectivul evenimentului a fost de a informa primarii, în special cei de la primul mandat, despre modelele și tehnicile de comunicare cu angajații, arta convingerii prin comunicare, evitarea discuțiilor de conflict, importanța întrebărilor etc.

În deschiderea evenimentului, directorul executiv al CALM Viorel Furdui a vorbit despre activitatea Rețelei Proiectelor Structurale „We help” în Republica Moldova și a reprezentantului acesteia Hans Kohler. Viorel Furdui a amintit că datorită colaborării asociației din Austria cu CALM și Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al MAI, în ultimii ani au fost aduse în Republica Moldova peste 40 de autospeciale dintre care 11 au ajuns în gestiunea autorităților publice locale și în aceste comunități au fost create posturi

de pompieri voluntari. „Împreună am reușit să convingem autoritățile că o parte dintre aceste mașini trebuie să ajungă în proprietatea APL, deși beneficiare sunt și APC”. Potrivit lui Viorel Furdui, un post de pompieri voluntari poate fi și un nucleu de consolidare a societății, dar și un centru de educație pentru copii. Expertul CALM a explicat că Hans Kohler a fost primar timp de 18 ani în Rankweil și deputat în Austria, iar Krimhild Buchel-Kapeller este deputat în Austria și a venit să ne împărtășească din experiența lor, menționând că în Austria acțiunile de voluntariat fac parte din viața fiecărei persoane. Viorel Furdui a mulțumit reprezentanților „We help” pentru tot suportul acordat APL din Republica Moldova.

Astfel, primarii au avut posibilitatea să însușească modalități de relaționare cu angajații și cetățenii, de prezentare a informației, importanța dialogului, acceptarea diferitor puncte de vedere, cum să rămânem respectuoși indiferent de situație, despre arta de a ataca ideea, nu persoana, în ce condiții trebuie să acceptăm critica cea care nu este distructivă, cum să evităm discuțiile conflictuale etc.

La eveniment a participat și Gheorghe Bivol, șeful Direcției Regionale Căutare-Salvare Nr 1 care a scos în evidență faptul că cooperarea cu Rețeaua Proiectelor Structurale „We help” din Austria și CALM este importantă pentru întregul Inspectorat General pentru Situații de Urgență. „Conlucrarea cu pompierii voluntari din Austria ne ajută să intervenim mai rapid în ajutorul populației. Ei donează autospeciale pentru autoritatea publică locală, iar APL formează echipe de pompieri voluntari care sunt forța primară în cazurile de urgență.”

Hans Kohler a amintit că anul trecut în Republica Moldova au avut loc alegeri locale și avem mulți primari noi, iar pentru aceștia este foarte important să cunoască cum să lucreze cu cetățenii. „Buna comunicare este un element important în succesul unui primar. Ne dorim să-i ajutăm cu unele sfaturi, am acumulat mai multe cunoștințe în activitatea noastră care credem că ar putea să le fie de folos.”

La finalul evenimentului toți primarii au primit diplome de participare. Localitățile Sipoteni și Copceac au obținut premii și trofee pentru unele bune practici implementate.

COLONELUL GHEORGHE BIVOL: „POMPIERII VOLUNTARI SUNT FORȚA PRIMARĂ ÎN CAZUL UNOR INTERVENȚII”

Gheorghe Bivol este colonel, șef al Direcției Regionale Căutare-Salvare Nr 1 al Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (IGSU). În perioada 2012-2020, în rezultatul colaborării CALM, IGSU și Rețeaua Proiectelor Structurale din Austria „We help”, în Republica Moldova au ajuns peste 40 de autospeciale, 11 dintre acestea devenind proprietate a comunităților locale. De asemenea, în aceste localități au fost create posturi de pompieri și pregătiți mai bine de 100 de voluntari care să intervină în situații de urgență până la sosirea pompierilor profesioniști.

forța primară în cazul unor intervenții de acest gen.

Pompierii profesioniști din Austria și Republica Moldova îi instruiesc pe voluntarii care se implică în acest proces...

Gheorghe Bivol: Instruirea pompierilor voluntari durează pe parcursul întregii activități. Este un plan de lecții, dar atunci când sunt donate autospecialele anumitor localități din Republica Moldova, voluntarii fac lecții practice împreună cu pompierii profesioniști din raionul respectiv și colegii lor din Austria. Acest lucru presupune teorie, practică, dar și conlucrarea subdiviziunilor noastre cu autoritățile publice locale.

Care este starea acestor autospeciale donate de către Austria?

Gheorghe Bivol: Din 2012, atunci când a început implementarea acestor proiecte și până în prezent, toate autospecialele donate Republicii Moldova erau într-o stare excelentă. Chiar dacă au fost utilizate, capacitatea lor de intervenție este foarte înaltă. Înainte de a fi aduse în Republica Moldova, acestea sunt servite și completate la capacitate maximă. De reținut este că pentru fiecare autospecială este nevoie de o instruire individuală.

În Republica Moldova să fii pompier este la fel de prestigios ca în Austria?

Gheorghe Bivol: În ambele state funcția de pompier este prestigioasă dar sper că încrederea populației în noi va deveni din ce în ce mai mare.

A venit primăvara și sunt multe incendii de vegetație...

Gheorghe Bivol: Toate incendiile respective au loc din cauza factorului uman. Unii oameni încă nu conștientizează care ar putea fi urmările imprudenței sau arderii intenționate a vegetației, astfel afectează ecologia și pun în pericol nu doar localitățile lor, dar pe noi toți deoarece toți trăim pe același pământ și respirăm același aer.

HANS KOHLER: „PRIN VOLUNTARIAT DEMONSTRĂM CĂ OAMENII NU SUNT SINGURI PE ACEASTĂ LUME”

CALM și Rețeaua Proiectelor Structurale „We help” din Austria au organizat săptămâna trecută atelierul de lucru „Instrumente în managementul comunicării primarilor”. Alesilor locali le-au fost prezentate modele și tehnici de comunicare de către Hans Kohler, fost primar și deputat în Austria, dar și de către actualul deputat Krimhild Buchel-Kapeller. Într-un interviu pentru calm.md, Hans Kohler vorbește despre relația organizației pe care o reprezintă cu CALM, dar și ce îl motivează să ajute comunitățile locale din Republica Moldova. Menționăm că în ultimii ani, datorită Rețelei Proiectelor Structurale „We help”, în Republica Moldova au fost aduse peste 40 de autospeciale, iar în mai multe localități au fost construite posturi de pompieri voluntari. Hans Kohler este membru de onoare al Consiliului de Administrare al CALM.

De ce pentru aleșii locali este important să fie și buni oratori?

Hans Kohler: Anul trecut au avut loc alegeri locale în Republica Moldova în rezultatul cărora avem mulți primari la primul mandat. Comunicarea este unul dintre cele mai importante elemente în activitatea unui ales local, atât în relația cu angajații, cât și cu publicul. O comunicare bună este o cale sigură spre succesul unui ales local. Iată de ce ne-am propus să-i susținem în însușirea unor abilități și experiențe acumulate pe parcursul activității noastre.

Ce obiective aveți în acest proces de cooperare cu CALM?

Hans Kohler: Cunoașteți că avem câteva domenii pe care ne axăm activitatea. Unul dintre acestea este să lucrăm împreună cu Congresul Autorităților Locale din Moldova pentru a fortifica și capacitățile comunităților locale. În țara noastră, în Austria, acum 150 de ani, în Constituție au fost puse bazele statului independent cu comunități independente. Noi știm că acum 30-50 de ani aici erau alte convingeri, dar ne propunem să muncim împreună pentru ca și comunitățile locale din Republica Moldova să devină independente. O comunitate este puternică dacă are o societate civilă care contribuie la salvarea resurselor financiare. Un exemplu în acest sens este contribuția noastră la crearea posturilor de pompieri voluntari. Astfel, oameni dintr-un sat sau dintr-o municipalitate se ajută unii pe alții, pe bază de voluntariat și aceasta este cea mai bună metodă de a demonstra că oamenii nu sunt singuri pe această lume, au vecini, suntem o echipă și trebuie să lucrăm împreună. Anume de asemenea experiențe este nevoie într-o comunitate. Anul trecut am realizat un atelier de lucru despre voluntariatul în comunități. De această dată am ales să abordăm tematici ce vizează comunicarea în comunitate. Un alt subiect ar putea fi despre cum ne organizăm timpul, pe noi, dar și activitatea din primărie. E doar un transfer de cunoștințe, nimic mai mult.

Sunteți membru de onoare al Consiliului de Administrare al CALM. Ce semnificație are pentru Dvs această titlatură?

Hans Kohler: Pentru mine este important ce s-a făcut până la obținerea acestei titlaturi. Totodată, acest lucru mă responsabilizează să muncesc și mai mult de acum încolo.

Ce părere aveți despre oamenii din Republica Moldova?

Hans Kohler: Am activat în mai multe țări din estul Europei. Am fost în Belarus, Ucraina și alte țări. În Belarus ne-am făcut prieteni dar ei sunt un pic mai distanți, mai reci, au mai multe întrebări privind intențiile noastre etc. Nu e la fel și în RM, aici oamenii sunt foarte deschiși. Pe de altă parte, am întâlnit aici mulți oameni care vor să schimbe lucrurile și se implică în acest proces, iar exemplu în acest sens sunt lansarea cu succes a stațiilor de pompieri voluntari. Eu cred că succesul depinde mereu de cât de mare este dorința primarului. Alesii locali pot schimba statul.

CE S-A SCHIMBAT SPRE BINE ÎN MAI MULTE SATE ÎN 2019

Din 2019, aproximativ 130 mii locuitori, din 44 localități din țară, au acces la servicii moderne de iluminat, apă și canalizare, drumuri și trotuare bune, spații de recreare amenajate, datorită colaborării dintre administrațiile publice locale și diaspora.

În 2019, la nivel național au fost lansate programele de granturi „Incubator” și „Accelerator 1+1”, în cadrul etapei a doua a Proiectului „Migrație și dezvoltare locală”, implementat de PNUD – Moldova și Guvernul Elveției. În ce măsură administrațiile publice locale în comun cu diaspora au folosit aceste posibilități pentru a amenaja și dezvolta localitățile? Iată ce ne-a relatat, în cadrul emisiunii „ATITUDINI”, Victoria Ivancioglo, coordonatoare dezvoltare instituțională în cadrul Proiectului PNUD „Migrație și dezvoltare locală”:

„În 2019, am avut 28 de localități care au implementat proiecte în cadrul programului „Incubator”. La început erau mici grupuri de inițiativă, care la sfârșitul anului au devenit deja Asociații de băștinași, cu anumite capacități și experiență de implementare a proiectelor. Aici am oferit un suport modest de 1000 de dolari. Mai valoros e suportul tehnic, care a constat în organizarea instruirilor pentru membrii grupelor de inițiativă: cum să identifice cele mai bune idei, cum să atragă parteneri, cum să comunice eficient pe parcursul realizării proiectului”, a povestit Victoria Ivancioglo.

Unul dintre cele mai originale proiecte a fost desfășurat în Găgăuzia, în domeniul turismului.

„Vorbim despre un proiect din satul Tomai, Găgăuzia, intitulat „Etnodvor”. A fost amenajat centrul localității, astfel încât să atragă atenția turiștilor. Ulterior, proiectul va fi inclus într-un traseu turistic”, a relatat Victoria Ivancioglo.

În cadrul programului „Accelerator” au fost susținute 16 proiecte, în domeniul infrastructurii instituțiilor publice și drumurilor, serviciilor publice, iluminatului stradal, amenajarea teritoriului.

„Proiectele din domeniul infrastructurii sociale sunt la mare cerere, fie că este vorba de amenajarea spațiilor de joacă sau achiziționarea echipamentelor pentru parcuri și terenuri sportive în instituțiile de învățământ. În domeniul infrastructurii, multe sunt depășite, de aceea autoritățile publice locale acordă prioritate acestor proiecte”, a explicat Victoria Ivancioglo.

PESTE 130 MII LOCUITORI DIN 44 LOCALITĂȚI BENEFICIAZĂ DE SERVICII LOCALE ÎMBUNĂTĂȚITE, GRAȚIE ASOCIAȚIILOR DE BĂȘTINAȘI

44 asociații de băștinași au realizat proiecte comunitare pentru a îmbunătăți viața a circa 130 mii locuitori datorită granturilor oferite în 2019, de PNUD, cu sprijinul financiar al Guvernului Elveției, în cadrul proiectului „Migrație și dezvoltare locală”.

Forumul inițiativelor #CuDragpentruAcasa, desfășurat pe 27 februarie la Chișinău, a celebrat rezultatele obținute. Or, datorită activismului și dedicației, asociațiile de băștinași au mobilizat în total 183.791 de dolari, pe lângă cei peste 160 de mii dolari oferți de Guvernul Elveției.

„Realizările asociațiilor de băștinași sunt impresionante. Însă, dincolo de cifre

mulțumim pentru cooperare și deschidere”, a declarat Caroline Tissot, directoarea Biroului de cooperare al Elveției.

Cele 44 de asociații de băștinași au împărtășit experiența lor cu cei 150 participanți la forum: reprezentanți ai autorităților locale, grupuri de inițiativă și asociații de băștinași nou-create.

„Satul Mihăileni a reușit să amenajeze un parc, anume cu suportul Asociației de băștinași, care a atras mihăilenarii plecați din localitate. Foarte mult timp, Mihăileni a fost lipsit de un loc de agrement pentru copii și persoa-

băștinași nou-create pot depune dosarele de participare și în acest an pentru două programe de granturi:

- La programul de granturi „Incubator” pot depune dosarele de participare asociațiile de băștinași la început de cale sau grupurile de inițiativă care își propun crearea unei asociații eficiente. Inițiativele selectate vor primi finanțare de până la 1000 de dolari.

- La programul de granturi „Accelerator 1+1” pot depune dosarele asociațiile de băștinași înregistrate, cu experiență demonstrată de implementare a unui proiect local. Asociațiile vor beneficia de un grant sub formă de co-finanțare de până la 10.000 de dolari, în baza formulei 1+1 (suma grantului oferit de PNUD și Guvernul Elveției asociației de băștinași va fi echivalentă cu contribuțiile colectate din diaspora atât online, cât și offline).

și rezultate, un aspect non-tangibil, însă la fel de important, este demnitatea și mândria trăită de mii de migrați, care au descoperit și au explorat capacitatea lor de a aduce beneficii reale și speranță pentru un viitor mai bun pentru comunitățile lor natale”, a declarat Dima Al-Khatib, reprezentantă rezidentă PNUD în Republica Moldova.

Celor 44 de asociații de băștinași, din diverse regiuni ale țării, le-au fost decernate diplome pentru implementarea proiectelor de îmbunătățire a infrastructurii și serviciilor publice locale și cu implicarea autorităților locale și băștinașilor.

„Efectul multiplicator pe care îl au Asociațiile de băștinași în toată țara este cu atât mai important cu cât etapa actuală al proiectului ‘Migrație și dezvoltare locală’ este ultima. Or, acest aspect este asigurat de parteneriatele strategice stabilite cu Congresul Autorităților Locale din Moldova și Guvernul Republicii Moldova cărora le

ne vârstnice, părinți și adolescenți. Împună am reușit să construim un bun comun, dar în primul rând să demonstrăm solidaritate și faptul că migrația poate fi transformată în oportunitate”, a menționat Valerian Cecan, primarul satului Mihăileni, raionul Rîșcani.

Grupurile de inițiativă și asociațiile de

Data limită pentru depunerea dosarelor este 27 martie 2020.

Pentru informații suplimentare, contactați: Tatiana Solonari, specialistă comunicare, proiectul PNUD „Migrație și dezvoltare locală”, tatiana.solonari@undp.org, tel: 022-820-840; 069377215.

AUTORITĂȚILE LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA ȘI UCRAINA VOR AVEA MAI MULTE OPORTUNITĂȚI DE A COLABORA!

La 11 martie, directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Viorel Furdui și vicepreședintele CALM Grigore Policinski au avut o întrevvedere cu președintele Euroregiunii „Nistru” Sergii Tatusiak. Principalul subiect al discuției a fost pregătirea vizitei delegației ucrainene care este preconizată să aibă loc în Republica Moldova la începutul lunii aprilie.

Experți și reprezentanți ai APL din țara vecină vor studia experiența statului nostru în consolidarea capacităților autorităților locale, dar și a CALM, în vederea creării unei structuri asociati-

ve asemănătoare CALM. În Ucraina există mai multe asociații ale autorităților locale, iar în contextul în care în țara vecină se implementează reforma administrației publice locale, inclusiv cea admi-

nistrativ-teritorială, există o inițiativă de a crea o organizație unică a autorităților locale, asemănătoare CALM, care să reprezinte toate comunitățile locale dar și toate autoritățile locale și care să aibă

o voce unită în relația cu Guvernul central. De asemenea, reprezentanții Ucrainei și-au manifestat interesul de a cunoaște mai multe despre reformele din RM realizate în ultimele decenii, despre reușitele și eșecurile acestora.

Un alt subiect al discuției a vizat semnarea mai multor acorduri de cooperare între colectivitățile locale din Ucraina și Republica Moldova. S-a convenit ca un asemenea act să fie semnat în aprilie de către CALM și Euroregiunea „Nistru”, astfel vor apărea noi oportunități de cooperare în interesul autorităților locale. De asemenea, va fi elaborată o strategie privind dezvoltarea euroregiunii Nistru care va fi propusă spre finanțare partenerilor din Uniunea Europeană. Aceasta va fi o oportunitate

pentru mai multe comunități din RM să soluționeze anumite probleme, dar și posibilitatea de a atrage fonduri și investiții de care să beneficieze ambele părți.

Menționăm că Euroregiunea „Nistru” este o organizație neguvernamentală care reprezintă mai multe regiuni din Ucraina, dar și din raioanele RM ce sunt situate de-a lungul fluviului Nistru. Cu susținerea financiară a UE, organizația realizează mai multe proiecte comune pe teritoriile celor două state. Această formă de colaborare între autoritățile locale și regionale din RM și Ucraina presupune și implicarea reprezentanților comunităților locale din stânga Nistrului, intenția fiind de a conecta această regiune la procesele de dezvoltare ce au loc cu suportul UE.

CALM PROPUNE SOLUȚII ÎN CAZUL TERENURILOR ȘI CONSTRUCȚIILOR ABANDONATE!

La 25 februarie, la Parlament au avut loc discuții publice privind identificarea soluțiilor la problemele cauzate de clădirile și terenurile abandonate din domeniile public și privat. La evenimentul moderat de deputatul Vladimir Bolea au participat reprezentanți ai autorităților centrale și ai Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM). Expertul CALM Alexandru Morcov a afirmat că subiectul abordat este unul foarte necesar pentru Republica Moldova, doar că analizând doar starea lucrurilor în cazul clădirilor și terenurilor abandonate diminuăm din importanța acestei probleme majore. „Noi avem clădiri în care locuiesc oameni dar care sunt într-o stare mai gravă decât unele dintre cele abandonate.”

Totodată, potrivit expertului, realitățile existente în acest domeniu trebuie abordate prin prisma dreptului la proprietate care instituie și niște obligații ale proprietarilor. „Pe noi, în calitate de reprezentanți ai autorităților publice locale, cel mai mult ne interesează aspectul arhitectural și urbanistic, dezvoltarea localităților, impozitele și salubritatea. Sunt clădiri care nu pot fi numite abandonate deoarece deși acolo nu locuiește nimeni, cineva are grijă de ea și este asigurat aspectul arhitectural și urbanistic, se achită impozitele, nu există probleme cu salubritatea pe perimetrul acestui teren și nu avem de ce să intervenim în cazul acestor bunuri. Pe de altă parte, avem foarte multe construcții pe care, Republica Moldova, din punct de vedere strategic urmând interesul public, greșit le-a atribuit cetățenilor în contul cotelor valorice și deja de aproape 30 de ani noi tot privatizăm și acest proces încă nu a fost definitiv”, a explicat Alexandru Morcov.

Potrivit CALM, multe dintre aceste clădiri care au fost repartizate în contul cotelor valorice în tot acest timp nu au fost administrate de nimeni iar autoritatea publică locală nu are un mecanism clar de intrare în posesia acestor clădiri. Este foarte complicat să aduni câteva zeci sau sute de coproprietari pentru ca ei să-și înregistreze dreptul de proprietate și să-și onoreze obligațiile față de autoritatea publică locală. Pe de altă parte, aceste clădiri au fost construite, în mare parte, de colhozuri sau sovhozuri, multe dintre ele fiind de utilitate publică. Expertul CALM a adus ca exemplu municipiul Chișinău unde multe grădinițe au fost transmise în proprietate unor cetățeni în contul cotelor valorice, iar ulterior au ajuns în proprietate privată și astfel ne-am pomenit cu blocuri locative în loc de niște obiecte de

utilitate publică foarte importantă.

CALM consideră că APL-urilor nu trebuie să le atribuim încă o obligativitate, necesar însă este de a institui un mecanism de a acorda acestora niște posibilități sau drepturi. La propunerea unor participanți de a institui un registru al construcțiilor abandonate, CALM a fost de părere că în cadrul normativ existent sunt stipulate o mulțime de sisteme de evidență, registre etc. „Credem că ar fi necesar să examinăm cadrul normativ și să facem unele modificări la prevederile ce țin de registrele de stat, deoarece cele locale tot de stat sunt și trebuie să le permitem APL să facă acest exercițiu.”

De asemenea, CALM a pro-

local nu există o evidență a locuitorilor, Alexandru Morcov a negat faptul că aceasta ar fi o realitate valabilă pentru tot teritoriul RM, situația fiind diferită de la o comunitate la alta.

„Să nu uităm că există registrul de evidență a gospodăriilor populației. Într-adevăr astăzi acesta nu oferă un mecanism de transfer a acestor informații în formă digitală și chiar dacă Legea prevede expres că până la sfârșitul anului 2020 toate autoritățile publice locale urmează să treacă la registrele electronice, până acum nu am văzut niciun fel de susținere printr-un proiect financiar de conceptualizare a acestora, deoarece nu toate APL au ca-

a monumentelor arhitecturale și urbanistice, doar că trebuie să existe niște condiții foarte aspre pentru cei care încalcă regimul de protecție a acestor monumente. Dacă vom examina care sunt realitățile în mai multe țări europene vom vedea că este admisă proprietatea privată asupra obiectelor patrimoniale din sectorul urbanistic, doar că sunt niște condiții foarte aspre pentru cei care încalcă legea, iar dacă aceasta nu se respectă se intervine până la expropriere și compensarea prejudiciului cauzat aspectului arhitectural și urbanistic din contul proprietarului acestui bun”, a afirmat expertul CALM. Ca exemplu, Alexandru Morcov

tă să identifice alte spații, ceea ce prejudiciază foarte mult dezvoltarea localităților, deoarece vorbim nu doar de scoaterea la licitație a unor terenuri pentru construcția locuințelor individuale, dar și de dezvoltarea infrastructurii.”

De asemenea, Alexandru Morcov a amintit și de locuitorii din zonele denumite întovărășiri pomicole în cazul cărora nici până astăzi nu există un mecanism fezabil ca aceste construcții care deja există să aibă un statut legitim, deoarece statul a admis aceste construcții și nimeni nu va merge cu buldozerul pentru a le demola, doar că este important este ca aceste mecanisme să nu fie în detrimentul dezvoltării localităților. „Urmează să identificăm soluțiile corecte ca oamenii din aceste întovărășiri pomicole pe care sunt construcții de locuit individuale să se conformeze unor cerințe pentru a intra în intravilanul localității, pentru că altfel punem încă o povară pe spatele APL.”

O altă problemă propusă de CALM spre examinare a fost cea care apare în cazul multor case, clădiri, terenuri a căror proprietari au decedat și nu este clar dacă există moștenitori. „Parcă avem un mecanism prin declararea succesiunii vacante și Serviciul Fiscal de Stat ar trebui să intre în proprietatea acestor bunuri prin intermediul notarului, ulterior să le transmită în proprietate autorităților publice locale. Mai există și declararea bunurilor fără stăpân, doar că nu știm din ce motiv Serviciul Fiscal de Stat refuză să transmită aceste bunuri APL.”

Expertul a afirmat că pe de o parte se pune o povară destul de mare pe umerii APL atunci când acestea sunt obligate să asigure cu spațiu locativ polițiștii, procurorii, judecătorii etc, pe de altă parte bunurile care nu au stăpân, nu au succesori de drept nu știm de ce trebuie să rămână în proprietatea statului și să fie scoase la licitație de către altcineva Agenția Proprietății Publice. Pe de o parte, statul nu are capacități să administreze bunurile pe care le deține în proprietate, pe de altă parte intenția este de a mai lua în proprietate niște bunuri care îi sunt improprii deoarece, în marea majoritate a cazurilor, acestea nu prezintă nici un interes public național.

Mai mult decât atât, CALM a amintit că statul și-a asumat niște obligațiuni de descentralizare patrimonială și chiar bunurile care se află la ora actuală în proprietatea statului dar prezintă un interes public local ar urma să fie transmise în proprietate APL.

Participanții la ședință au decis crearea unui grup de lucru care, împreună cu Guvernul RM, ar urma să inițieze elaborarea unui document de politici ce ar trebui să stea la baza inițierii elaborării unui proiect de act normativ care să reglementeze toate aspectele din acest domeniu.

pus ca Parlamentul și Guvernul să identifice unele surse financiare pentru susținerea dezvoltării sistemelor de evidență la nivel local, deoarece foarte multe instrumente s-au instituit prin lege sau hotărâre de Guvern fără a fi asigurată acoperirea financiară. Totodată, expertul CALM Alexandru Morcov a menționat că municipiul Chișinău trebuie separat de restul RM deoarece, în general, foarte multe legi s-au adoptat prin prisma municipiului Chișinău, lăsând în umbră interesele APL din restul teritoriului. În privința monumentelor cu valoare arhitecturală și urbanistică, CALM a atras atenția că nu doar proprietarii privați dar și statul nu își onorează obligațiunea de a menține acest patrimoniu în starea cuvenită și nu intervine în condițiile în care acest lucru este necesar. „Să nu uităm că și în teritoriu multe dintre aceste clădiri au fost sau sunt atribuite tot în contul aceleiași cote valorice, nu este clar de ce statul nu identifică un mecanism clar de soluționare a acestei probleme pentru că mulți dintre acești proprietari au decedat, o parte din cei care sunt în viață nu vor să renunțe la dreptul lor, ceea ce este corect, iar noi nu avem un mecanism foarte clar ca să știm cum procedăm cu aceste construcții, clădiri, sonde arzeiene etc”, a afirmat expertul. Cât privește afirmația că la nivel

pacități instituționale pentru a dezvolta niște sisteme informaționale și a duce această evidență în formă digitală.” Expertul a menționat că Programul de Guvernare Electronică a fost axat pe activitatea guvernării centrale fără a ține cont și de necesitățile APL, fiind scos în evidență faptul că acum se poartă unele discuții cu Agenția pentru Guvernare Electronică dar, deocamdată nu au fost identificate niște mecanisme foarte clare. În ceea ce privește patrimoniul arhitectural și urbanistic, CALM a opinat că acest subiect nu trebuie lăsat doar pe seama APL, este nevoie de un program național de inventariere complexă și evidență a acestor bunuri deoarece suntem în sec XXI și tehnologiile ne permit să facem o inventariere tehnică, cu scanare laser pentru păstrarea bunului așa cum este el astăzi, iar Parlamentul să intervină și în cazul în care acesta va fi deteriorat sau demolat în timp, proprietarul să fie obligat să reconstruiască monumentul arhitectural readucându-l la aspectul care era. Alexandru Morcov a specificat că problema existentă nu este valabilă doar în municipiul Chișinău și nici doar în cazul proprietății private, ci inclusiv în cazul proprietății de stat.

„Nu vedem o problemă în deținerea în proprietate privată

a prezentat un caz în care o mănăstire din Italia a fost vândută la licitație pentru ca în locul acesteia să fie construite spații locative doar că fiind necesară respectarea unor condiții stricte. Ulterior, un cetățean al RM a procurat unul dintre aceste apartamente și s-a gândit să instaleze niște sticle în exterior. În aceeași zi, prin mecanismele sale a intervenit autoritatea publică iar proprietarul a fost obligat să scoată sticlele și să aducă acest bun la aspectul inițial. La capitolul terenuri abandonate, expertul CALM a afirmat că statul a făcut mai multe greșeli strategice. Una dintre acestea a fost la atribuirea necondiționată, prin conform art. 11 din Codul Funciar, a terenurilor pentru casele de locuit individuale. „Este o problemă mult mai vizibilă în teritoriu deoarece practic toată rezerva primăriilor de terenuri a fost distribuită între locuitori, mulți dintre ei însă nu au construit nimic. Cunoaștem că aceste terenuri nu au fost repartizate condiționat pentru ca într-un anumit termen omul să construiască. Trebuia să fie o înregistrare a dreptului de proprietate condiționată de construcția pe acest teren a caselor de locuit individuale. Astfel, pe de o parte avem foarte multe terenuri fără construcții edificate, pe de altă parte, APL, în cazul în care unele noi solicitări este nevoi-

CALM OMAGIAT: ISTORIA RECENTĂ A AUTORITĂȚILOR LOCALE SAU 10 ANI DE LUPTA PENTRU O DESCENTRALIZARE ȘI AUTONOMIE LOCALĂ REALĂ CUPRINSĂ ÎNTRE PAGINILE CĂRȚII CALM!

STIMAȚI MEMBRI AI CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA! VĂ ANUNȚĂM CU BUCURIE CĂ DUPĂ O MUNCĂ TITANICĂ DE CÂȚIVA ANI A VĂZUT LUMINA TIPARULUI CARTEA „CALM 2010-2020, PENTRU O DESCENTRALIZARE ȘI AUTONOMIE LOCALĂ REALĂ”, ÎN CARE SUNT PREZENTATE REALIZĂRILE DVS PE PARCOURSUL ULTIMULUI DECENIU, DIN MOMENTUL CREĂRII CALM! NE-AM DORIT CĂ ÎN ACEASTĂ MONOGRAFIE SĂ SE REGĂSEASCĂ TOȚI CEI CARE AU CONTRIBUIT LA CONSOLIDAREA AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA SUB EGIDA CALM! VOLUMUL IMPUNĂTOR AL MUNCII ȘI AL CĂRȚII (663 DE PAGINI) NE-A FĂCUT SĂ CONSTATĂM O DATĂ ÎN PLUS CĂ ASOCIAȚIA AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN RM ARE FOARTE MULȚI PRIETENI NU DOAR ÎN TOATE REGIUNILE, DAR ȘI PESTE HOTARELE STATULUI NOSTRU.

Primari din satele și orașele noastre, dar și mulți prieteni de peste hotare au pus umărul pentru ca autoritățile noastre locale să aibă mai multă autonomie, mai multe posibilități de a crea condiții decente de trai pentru cetățenii noștri.

Creдем că anume datorită acestor oameni minunați, care au ieșit în față în vremuri cu puțină democrație sau chiar în lipsa acesteia, cărora nu le-a fost frică să spună cu voce tare că și comunitățile locale din Republica Moldova, toate satele și orașele acestui stat merită să aibă viitor și să-și poată păstra copii acasă, CALM-ul a devenit o fortăreață de neînving.

În primul capitol este prezentat contextul în care a apărut CALM-ul, cum a decurs procesul de dezvoltare instituțională a CALM, dar și ce acțiuni au fost întreprinse pentru a promova drepturile și interesele APL pe plan intern și extern.

În al doilea capitol regăsim luările de poziții ale unor reprezentanți ai APL în momente în care fragila autonomie locală era în pericol. Pe lângă grija pentru democrația locală și drepturile APL, descoperim că mulți aleși locali au talent și în arta scrisului dar, cred că cel mai important, au curaj să facă publice îngrijorările ce îi frământă sau nedreptățile cu care se confruntă în relațiile cu autoritățile centrale.

Discursurile ținute de către reprezentanții APL la tribune importante din RM, dar și din multe țări europene sunt prezentate în cadrul capitolului III.

Prin intermediul capitolului IV, intitulat „Interviuri”, ne-am propus să vă arătăm cum gândesc dar și ce acțiuni întreprind unii dintre primarii noștri pentru a-și dezvolta localitățile, chiar și în condițiile unor bugete austere.

Declarațiile, propunerile și documentele de poziție ale CALM elaborate în momente de răscruce, dar și atunci când autoritățile cen-

trale încercau să centralizeze și mai mult sistemul de administrare și să priveze autoritățile publice locale de puținele pârghii pe care le au le regăsim în capitolul V și VI.

Capitolul VII, intitulat „Evenimente care ne-au marcat”, prezintă în fotografii momente pe care le-am trăit împreună și de care ne vom aminti adesea cu emoții. Pro-

vor rămâne în istoria CALM, dar și a Republicii Moldova, ca parte a procesului de consolidare a autonomiei și a democrației locale.

Creдем că istoria celor zece ani de la crearea CALM reprezintă o dovadă a luptei noastre pentru democrație și pentru drepturile colectivităților locale. Prin materialele selectate ne-am propus să vă

testul primarilor în fața clădirii Guvernului de Ziua Autonomiei Locale (1 februarie 2013), flash-mobul delegației CALM la Consiliul Europei pentru susținerea adoptării Legii Finanțelor Publice Locale (Strasbourg, 2013); primarii noștri la Consiliul Europei (2012-2020); vizitele de studiu în România, Croația, Franța, Letonia, Norvegia, Austria, etc, dar și în multe localități de-ale noastre ne-au întărit capacitățile și ne-au deschis noi orizonturi.

Așadar, am încercat să selectăm cele mai importante inițiative, interviuri, editoriale, discursuri, dar și declarații de rezonanță, propuneri și documente de poziție ale CALM care, într-un fel sau altul, au reușit să schimbe mentalități și să convingă că autoritățile locale au și drepturi, nu doar obligații, că toți oamenii, indiferent de comunitatea în care trăiesc, trebuie să se bucure de aceleași drepturi și de aceleași condiții. În această monografie am încercat să vă prezentăm mai multe evenimente ce

prezentăm evenimente și Oamenii care au făcut ca autoritățile centrale ale statului să cedeze câte puțin din pârghiile care ar trebui să aparțină APL. Știm că mai este mult de făcut dar exemplul unității noastre ne demonstrează că se poate.

Sperăm că în scurt timp vom avea bucuria revederii și vom putea să vă dăruim această carte Dvs., celor care sunteți eroii noștri și ai acestei cărți. Până atunci, vă invităm să o răsfoiți virtual, să vă regăsiți în ea, să vă reamintiți sau să descoperiți cum au fost acești zece ani pentru comunitățile locale și liderii acestora! Ne dorim ca realizările Dvs pe care le-am prezentat în cartea CALM 2010-2020 să vă dea forțe în aceste vremuri grele și să vă întărească convingerea că împreună vom reuși și de acum încolo. La mulți ani, autonomie locală! La mulți ani, CALM! Istoria noastră continuă...

Ana MORARU,
Serviciul de Comunicare
al CALM